

1973

3/61

BIBLIOTEKARZ OLSZTYŃSKI

WOJEWÓDZKA I MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W OLSZTYNIE

BIBLIOTEKARZ OLSZTYŃSKI

WOJEWÓDZKA I MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny
w Olsztynie

OLSZTYN 1973

REDAGUJE KOLEGIUM W SKŁADZIE:

Jan BURAKOWSKI (przewodniczący), Wanda DĄBROWSKA, Teresa FRUDKO, Halina GIŻYŃSKA, Krystyna HAŁUN, Henryk JAKUBIEC, Zofia KICIŃSKA, Halina SIERZPUTOWSKA, Leonard TURKOWSKI, Tamara WAJSBROT.

Projekt graficzny okładki:
BOŻENA JANKOWSKA

BIBLIOTEKARZ OLSZTYŃSKI
WOJEWÓDZKA I MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny
w Olsztynie

Olsztyńskie Zakłady Graficzne im. S. Pieniężnego, 10-417 Olsztyn, ul. Towarowa 2. Lz. 2419
Nakład 650 egz. A-10/0120

„BIBLIOTEKARZ OLSZTYŃSKI"

Publikacja wydana przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie przy współudziale Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej.

SPIS TREŚCI

Zadania bibliotek w Raporcie o stanie oświaty 5

Biblioteki publiczno-szkolne — nowa forma organizacji bibliotek na wsi

Jan Burakowski — Biblioteki publiczno-szkolne po roku 7
Podstawowe zasady działalności bibliotek publiczno-szkolnych w woj. olsztyńskim 10

Praca z dziećmi w bibliotekach publicznych i szkolnych

Stanisława Hładasz — W bibliotece publiczno-szkolnej w Rodnowie . . . 15
Krystyna Łunio — Nasza współpraca ze szkołami i bibliotekami szkolnymi 18
Irena Maciejewska — Dzień pracy w bibliotece szkolnej 19
Danuta Kłonicowa — Biblioteka szkoły podstawowej nr 4 w Olsztynie . . . 21
Iwona Poskrobko — Ulubiony towarzysz czasu wolnego dzieci 23
Jan Burakowski — Uspołecznieni i aktywni 24

Nasze księgozbiory pod lupą

Teresa Białecka — Zaopatrzenie bibliotek publicznych i szkolnych w lekturę dla uczniów szkół podstawowych 26
Krystyna Hałun — Księgozbiory dla dorosłych w wiejskich filiach bibliotecznych 29
Nowe książki o Warmii i Mazurach (Stanisława Badowska) 44
Lektury dla bibliotekarza (Wanda Chodukiewicz) 49
Nowe poradniki bibliograficzne i pomoce metodyczne (Wanda Chodukiewicz) 51

Kronika bibliotek (1.IV—30.VI. 1973 r.)

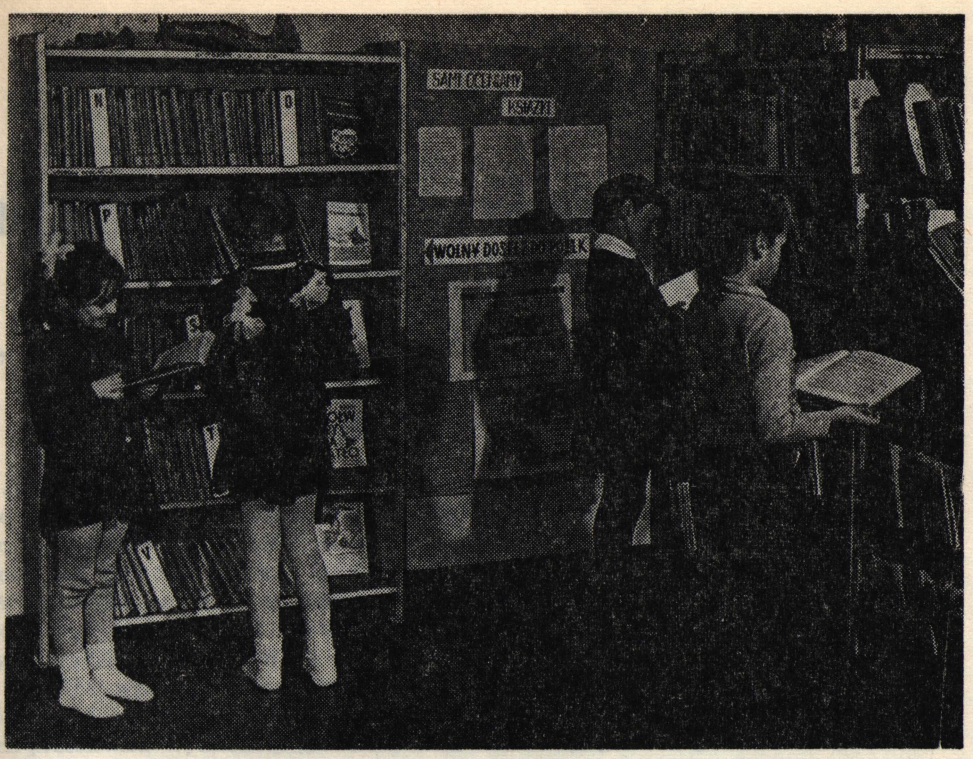
Wizyta u radzieckich sąsiadów (Jan Burakowski) 53
Turniej czytelniczy „Wkład Polaków do skarbnicy Wiedzy" — zakończony (oprac. Stanisława Borodynko) 56
Turniej w liczbach 61
Olsztyński kalejdoskop turniejowy (Halina Giżyńska) 62
Ciężko było ale trud się opłacił (Mieczysława Sajkowska) 64
Obchody Kopernikowskie w bibliotekach pow. biskupieckiego (Zofia Hansowa) 65
Dni Oświaty Książki i Prasy 1973 r. (Anna Król) 67
25-lecie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Węgorzewie (Jadwiga Purkiewicz) 69
Pożegnania i jubileusze w bibliotekach pow. Szczytno (Mieczysława Sajkowska) 70
Zbiory bibliotek powiatowych ośrodków propagandy partyjnej — przejęte przez powiatowe biblioteki publiczne (Krystyna Hałun) 71
Nowy lokal PiMBP w Giżycku (Barbara Rzepnicka) 72
Nowy lokal Filii Bibliotecznej w Lutrach (Zofia Hansowa) 73
Kalendarium wydarzeń z życia bibliotek publicznych i związkowych (oprac. Jan Burakowski) 75

Z życia organizacji społecznych środowiska bibliotekarskiego

Związek Zawodowy Pracowników Kultury i Sztuki 79
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (oprac. Irena Suchta) 79
Nasi autorzy 81

SPIS ILUSTRACJI

Fot. 1. W wypożyczalni Oddziału dla dzieci MBP w Reszlu (fot. T. Trepanowski) 5
Fot. 2. Młodzi aktorzy w akcji. Zespół kukiełkowy przy Oddziale dla dzieci WiMBP (fot. A. Baturo) 9
Fot. 3. Kącik dziecięcy w MBP w Rynie (fot. T. Trepanowski) 16
Fot. 4. Bibliotekarze olsztyńscy w Kaliningradzie 54
Fot. 5. Radzieccy goście w wypożyczalni Filii nr 7 WiMBP (fot. Z. Karwasz) 55
Fot. 6. Teleturniej, Finaliści (fot. T. Trepanowski) 58
Fot. 7. Teleturniej. Widownia (fot. T. Trepanowski) 59
Fot. 8. Teleturniej. Jury pracuje (fot. T. Trepanowski) 63
Fot. 9. Kącik kopernikowski w Wysokiem Dąbrówce 66
Fot. 10. Spotkanie z G. Pauszer-Klonowską w Piszu 68

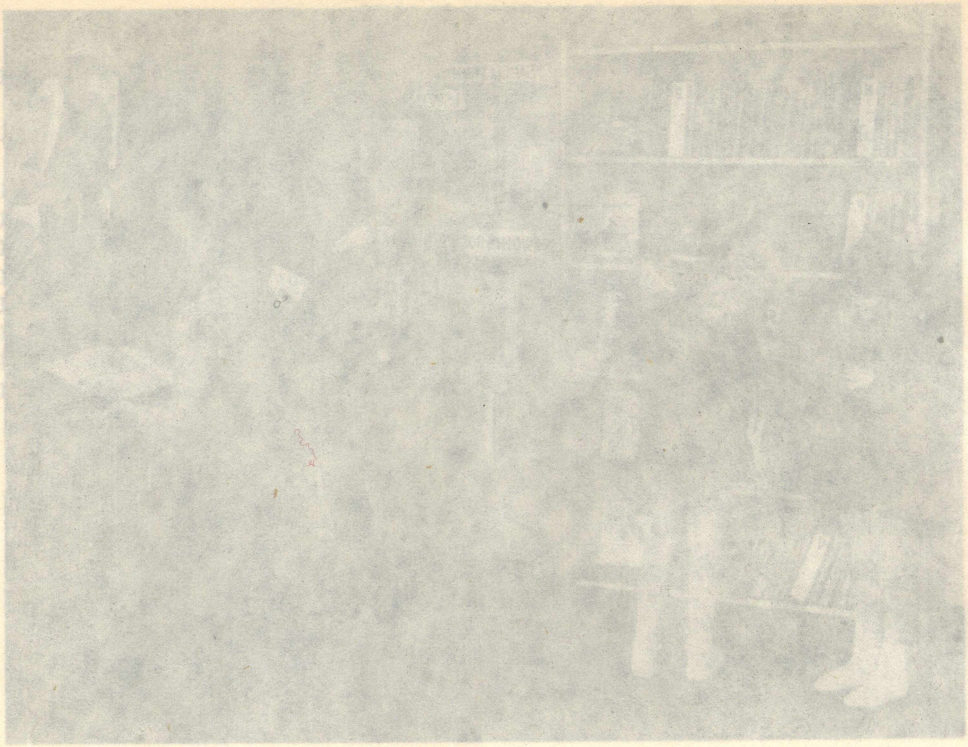

Fot. 1. Te czytelniczki będą liczyły w roku 2000 około 40 lat. Ich poglądy, wiedzę, marzenia określą również przeczytane książki.

ZADANIA BIBLIOTEK W RAPORCIE O STANIE OŚWIATY

„Cywilizacja nasza jest i pozostanie jeszcze długo cywilizacją słowa pisanego (drukowanego). Stąd też biblioteki — stwarzające możliwość pogłębienia i utrwalenia wpływu szkolenia, jako kontynuacja i podstawa samokształcenia oraz ważny czynnik kształcenia ustawicznego — zachowają jeszcze długo swoją ważność. **Podkreślając rolę książki w okresie przedszkolnym i szkolnym, nie można tracić z oczu przyszłościowych zadań i funkcji bibliotek, zwłaszcza zmodernizowanych i wyposażonych w nowoczesną aparaturę, ułatwiającą im szerokie dotarcie do wszystkich ogniw całkowitego systemu oświaty".** (s. 80)

(Założenia i tezy raportu o stanie oświaty, część V, p. 12.)

Fot. 1. Te czytelniczki będą liczyły w roku 2000 około 40 lat. Ich pogląd, wiedzę, marzenia określą również przeczytane książki.

BIBLIOTEKI PUBLICZNO-SZKOLNE – NOWA FORMA ORGANIZACJI BIBLIOTEK

Jan BURAKOWSKI

BIBLIOTEKI PUBLICZNO-SZKOLNE PO ROKU

Jesienią 1972 r. w 5 wsiach województwa olsztyńskiego połączono biblioteki publiczne (lub ich filie) z bibliotekami szkolnymi tworząc biblioteki publiczno-szkolne. Formalne podstawy podjęcia, na razie w ramach eksperymentalnych, nowej formy organizacji bibliotek na wsi, stanowił dokument pt. „Podstawowe zasady działalności bibliotek publiczno-szkolnych w pow. bartoszyckim" przygotowany w dziale Instrukcyjno-Metodycznym WiMBP a zaakceptowany przez Kuratorium Okręgu Szkolnego i Wydział Kultury PWRN.

Z jakich względów zdecydowaliśmy się podjąć próbę nowej formy organizacji bibliotek na wsi? — Za zmianą istniejącego dotychczas stanu przemawia szereg istotnych przesłanek. Wymieńmy główne z nich. — A więc głównie potrzeba **aktywizacji księgozbiorów bibliotek szkolnych.** Zadaniem bibliotek szkolnych jest przede wszystkim dostarczenie młodzieży szkolnej lektur, które są gromadzone w tych bibliotekach w zestawach wieloegzemplarzowych. Jak wiemy, zestawy lektur z roku na rok są korygowane. Tytuły, które zostały wycofane z wykazu lektur są oczywiście w szkole wykorzystywane w minimalnym stopniu. W wielu wsiach obniżono też w ostatnich latach stopień organizacyjny szkoły a także poważnie zmniejszyła się ilość dzieci w poszczególnych klasach, co rzutuje w sposób zasadniczy na stopień wykorzystania księgozbiorów. Liczne książki zupełnie niewykorzystane lub wykorzystane minimalnie w bibliotece szkolnej, włączone do biblioteki ogólnie dostępnej, mogą znaleźć swego czytelnika i być społecznie przydatne. — **Korzystny dla czytelnika jest także już sam fakt połączenia obu bibliotek i scalenia księgozbiorów,** dający możliwość znalezienia w jednej bibliotece poszukiwanej książki. **Za organizacją bibliotek publiczno-szkolnych przemawia także potrzeba ściślejszego powiązania biblioteki wiejskiej ze szkołą** dla zapewnienia zsynchronizowanego z działalnością szkoły programu pracy wychowawczej i oświatowej biblioteki (a dzieci i młodzież do lat 14 to 39% ogółu czytelników wiejskich naszego województwa). **Istnienie biblioteki publiczno-szkolnej zapewnia też ciągłość obsługi czytelniczej młodzieży.** Dalsze przesłanki organizacji bibliotek publiczno-szkolnych to **trudność zorganizowania w niewielkich szkołach wiejskich właściwie działającej biblioteki szkolnej** (minimalna ilość czasu na udostępnianie zbiorów i prace techniczne, nieprzygotowanie zawodowe nauczycieli — kierowników bibliotek — do prac bibliotecznych, brak sprawnej opieki instruktażowo-metodycznej w sieci bibliotek szkolnych) **a także możliwość zapewnienia w wielu wypadkach, bibliotekom o nowej formie organizacyjnej lepszych niż dotychczasowe lokali w pomieszczeniach szkolnych.**

Argumentacja przedstawiona przez WiMBP, spotkała się z przychylnym przyjęciem i akceptacją zarówno w KOS jak i w Wydziale Kultury PWRN. Bardzo przychylnie przyjęto propozycję przeprowadzenia eksperymentu w Bartoszycach — tak w Biblio-

tece Powiatowej i Miejskiej, jak również w Inspektoracie Szkolnym — co pozwoliło od początku roku szkolnego zorganizować 3 pierwsze biblioteki publiczno-szkolne (w Bukowcu, Dąbrowie i Rodnowie). Samorzutnie do eksperymentu dołączył się też powiat kętrzyński, w którym zorganizowano 2 dalsze takie biblioteki, w Kruszewcu i Nowej Różance).

Na jakich zasadach oparto organizację bibliotek publiczno szkolnych? Zasady te omówię tylko w ogólnych zarysach (ustalenia szczegółowe zainteresowani mogą poznać z zamieszczonych w „Bibliotekarzu" „Podstawowych zasadach działalności bibliotek publiczno-szkolnych").

1. Następuje ścisłe połączenie obu bibliotek w zakresie merytorycznej działalności (jednolity układ księgozbioru i katalogów wg zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych, jeden program działania).
2. W zakresie prawnym i majątkowym obie biblioteki zachowują swoją osobowość (tzn. utrzymuje się osobne inwentarze i dwa źródła finansowania działalności). Wykluczono łączenie majątku bibliotek (choć były i takie propozycje) z następujących powodów: a) scalenie wiąże się z dużym a bezproduktywnym nakładem pracy (przepisanie jednego z inwentarzy, zmiana numerów na książkach itd.) b) w warunkach istniejącego podziału resortowego i obowiązujących zasad finansowych byłyby duże trudności z finansowaniem połączonych majątkowo instytucji.
3. Personel opłacają oba resorty zgodnie z obowiązującymi zasadami — przy czym może to być personel wieloosobowy (bibliotekarz publiczny + bibliotekarz szkolny — taka organizacja występuje w Rodnowie) bądź też jeden pracownik opłacany przez oba resorty (tzn. etat lub ryczałt z resortu kultury + ryczałt z resortu oświaty). Pierwszy sposób jest do polecenia we wsiach większych, drugi w środowiskach mniejszych, w których istnieją ryczałtowe biblioteki publiczne.
4. Biblioteki publiczno-szkolne organizuje się tylko w miejscowościach, w których można im zapewnić dobre warunki lokalowe. Przyjęto zasadę, że jeśli biblioteka mieści się w pomieszczeniach szkolnych, koszta eksploatacji lokalu (utrzymanie czystości, ogrzewanie, światło, remonty itd.) pokrywa szkoła, jeśli zaś w lokalu innym — resort kultury.
5. Udostępnianie zbiorów odbywa się na zasadach obowiązujących w sieci bibliotek publicznych, przy czym zwraca się szczególną uwagę na zabezpieczenie dobrych warunków rozwoju czytelnictwa dzieci szkolnych.

Ustalenia KOS i Wydziału Kultury PWRN można zreasumować w sposób następujący: Zapewniają one zadawalające podstawy organizacyjne działalności połączonych bibliotek, nie naruszając przy tym w niczym przepisów prawnych normujących działalność bibliotek obu sieci.

Jak zdały egzamin biblioteki publiczno-szkolne w pierwszym roku istnienia? Odpowiedzi na to pytanie udzieliła analiza przeprowadzona przez WiMBP w porozumieniu z KOS. Zwrócono się o opinię do zainteresowanych (dzieci i młodzież szkolna, dyrektorzy szkół i nauczyciele, bibliotekarze) a także przeanalizowano dane statystyczne obrazujące działalność bibliotek. — W obu wypadkach obraz eksperymentu jest pozytywny. — Czytelnicy, których pytano o ocenę, wyrazili zadowolenie z faktu łatwiejszego niż poprzednio dostępu do lektur oraz zwiększenia (w kilku wypadkach) ilości dni i godzin wypożyczeń w bibliotekach. Jednoznacznie pozytywna była też opinia dyrektorów szkół i nauczycieli. Są oni zadowoleni z łatwiejszego niż poprzednio dostępu do książek (biblioteki publiczno-szkolne są czynne znacznie częściej i dłużej niż szkolne, biblioteki szkolne nie miały też poprzednio przeważnie w pełni uporządkowanych księgozbiorów i katalogów). Bibliotekarze są także zadowoleni, gdyż znacznie rzadziej niż przed połączeniem trzeba tłumaczyć się przed czytelnikiem z faktu braku książek. Analiza danych statystycznych wskazuje, że nowa forma organizacji miała pozytywny wpływ na rozwój czytelnictwa. W IV kwar-

tale 1972 roku w miejscowościach objętych eksperymentem liczba czytelników wzrosła, w porównaniu z odpowiednim okresem poprzedniego roku, o 18% a liczba wypożyczeń o 11%. W pierwszym półroczu 1973 roku liczba czytelników, w porównaniu z pierwszym półroczem 1973 roku zwiększyła się o 16% a liczba wypożyczeń o 14%.

Jak widzimy, pierwszy okres istnienia w pełni potwierdził przewidywane zalety nowej formy organizacji bibliotek na wsi. Na tej podstawie władze wojewódzkie obu zainteresowanych resortów postanowiły rozszerzyć organizację tego typu bibliotek na inne powiaty. Opracowany w związku z tym dokument opiera się w głównych zarysach na omówionym wcześniej „Podstawowych zasadach..." dla powiatu bartoszyckiego. Ściślej sprecyzowano formy pracy oświatowej biblioteki oraz jej współpracy ze szkołą i poszczególnymi nauczycielami (dział V), wprowadzono też kilka innych mniej istotnych uzupełnień.

Aktualnie więc istnieją podstawy prawne organizacji bibliotek publiczno-szkolnych w całym województwie. Nie należy jednak przewidywać szybkiego rozwoju ilościowego tego typu placówek, gdyż ich powstawanie ogranicza szereg warunków. Po pierwsze powinny być im zapewnione odpowiednie warunki lokalowe. Będzie o nie najłatwiej w mniejszych wsiach, tam gdzie obniżono poziom organizacyjny szkoły lub w tych miejscowościach, gdzie wybudowano lub buduje się domy kultury z dużymi pomieszczeniami dla bibliotek. Po drugie — tempo organizacji bibliotek publiczno-szkolnych hamuje konieczność wykonania pracochłonnych czynności związanych z opracowaniem technicznym księgozbiorów szkolnych oraz połączeniem księgozbiorów dwu bibliotek (oczyszczenie księgozbiorów szkolnych z publikacji nieprzydatnych, połączenie katalogów — związane często z koniecznością opracowania kart katalogowych dla księgozbioru szkolnego). Czynności te obciążą nie tylko personel przyszłych bibliotek publiczno-szkolnych lecz również instruktorów bibliotek powia-

Fot. 2. Młodzi aktorzy w akcji...

towych. W związku ze wskazanymi okolicznościami nie należy przewidywać, by w powiecie mogło powstać więcej niż 3—4 placówki w ciągu roku.

Tak czy inaczej — biblioteki publiczno-szkolne przestają być eksperymentalną formą działania, stają się praktyczną formą doskonalenia obsługi czytelniczej ludności wiejskiej.

PODSTAWOWE ZASADY DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNO-SZKOLNYCH W WOJ. OLSZTYŃSKIM

I. Ustalenia wstępne

1. Połączenie bibliotek publicznych i szkolnych na wsi ma na celu zapewnienie bibliotekom obu sieci korzystniejszych warunków realizacji ich statutowych zadań, poprzez: bardziej racjonalne wykorzystanie księgozbiorów, lokali i personelu, zbliżenie bibliotek publicznych do zadań wychowawczych szkoły, oraz zespolenie aktywu pedagogicznego i czytelniczego.
2. Z biblioteką szkolną mogą być połączone: biblioteka publiczna gminy, filia biblioteki gminnej lub punkt biblioteczny biblioteki gminnej.
3. Połączenie bibliotek dotyczy: księgozbiorów, czasopism, lokali, sprzętu i personelu. Pod względem budżetowym i majątkowym biblioteki obu rodzajów zachowują dotychczasową osobowość prawną.
4. Biblioteki działają w oparciu o przepisy prawne regulujące działalność bibliotek publicznych i szkolnych.
   Połączenie księgozbiorów i usług obu rodzajów bibliotek jest zgodne z literą i duchem Ustawy o bibliotekach z dnia 9 kwietnia 1968 r. i znajduje uzasadnienie w § 12 pkt. 4 oraz § 13 p. 3.
5. Połączona biblioteka nosi nazwę:
   a) „Biblioteka Publiczno-Szkolna Gminy w .....
   (w wypadku, jeśli działa we wsi będącej siedzibą władz gminnych).
   b) „Wiejska Biblioteka Publiczna i Szkolna w .....
   gmina .....” (w wypadku, jeśli działa we wsi nie będącej siedzibą gminy).
   Do sygnowania własności bibliotecznej używa się pieczęci dotychczasowej Biblioteki Publicznej i pieczęci Szkoły.
6. Zakres terytorialny działania biblioteki obejmuje:
   a) Gminę (rejon biblioteczny) w wypadku Gminnej Biblioteki,
   b) określoną wieś (sołectwo) w wypadku Wiejskiej Biblioteki.
   Biblioteka obsługuje wszystkich zainteresowanych, bez jakichkolwiek ograniczeń troszcząc się szczególnie o zabezpieczenie potrzeb czytelniczych młodzieży szkolnej.
7. Połączenia dokonuje się tylko w wypadku, jeśli można zapewnić połączonym bibliotekom odpowiednie warunki lokalowe (odpowiednia, zgodna z normami, powierzchnia pomieszczeń, korzystna lokalizacja biblioteki we wsi, właściwe warunki BHP).

II. Personel i jego wynagrodzenie

1. Personel połączonej biblioteki składa się w zasadzie z personelu dotychczasowych bibliotek (publicznej i szkolnej).
2. Przewiduje się następujące formy zatrudnienia personelu połączonej biblioteki:

a) W wypadku, jeśli łączy się z biblioteką szkolną, etatową bibliotekę publiczną lub jej filię, personel stanowią pracownik (pracownicy) biblioteki publicznej i nauczyciel — pracownik biblioteki szkolnej. Pracownicy ci są opłacani przez swoje resorty wg obowiązujących stawek.
W tym wypadku kierownikiem połączonej placówki powinien być w zasadzie kierownik dotychczasowej biblioteki publicznej.

b) Dopuszczalne jest wynagrodzenie przez oba resorty tego samego pracownika (w wypadku, jeśli w filii biblioteki publicznej pracuje bibliotekarz ryczałtowy). W tym wypadku czas pracy ustala się biorąc pod uwagę oba źródła wynagrodzenia.

c) W wypadku, jeśli łączy się z biblioteką szkolną punkt biblioteczny biblioteki publicznej, przewiduje się obsadę 1-osobową połączonej placówki. Kierownikiem biblioteki publiczno-szkolnej jest w tym wypadku w zasadzie dotychczasowy pracownik biblioteki szkolnej, a jego uposażenie miesięczne składa się z 2 części:
— **z resortu oświaty** (wynagrodzenie proporcjonalne do liczby uczniów), które wypłaca Wydział Oświaty;
— **z resortu kultury,** które wypłaca odpowiednia Rada Narodowa. Wynagrodzedzenie z resortu kultury ustala się wg następujących zasad: **część stała** — niezależnie od liczby obsługiwanych czytelników (300 zł miesięcznie) + **część ruchoma** (w wysokości 5 zł miesięcznie od 1 obsługiwanego czytelnika). Wynagrodzenie ustala się na okres roczny. Jako podstawę do ustalenia wynagrodzenia na dany rok bierze się liczbę czytelników połączonej biblioteki na koniec listopada roku poprzedniego (eliminując wypadki dublowania się czytelników w wieku szkolnym przed połączeniem bibliotek).

I tak np. w wypadku obsługi 110 czytelników wynagrodzenie z resortu kultury wynosić będzie miesięcznie 850 zł (300 zł z części stałej + 550 z części ruchomej, w wypadku obsługi 200 czytelników uposażenie wzrośnie do 1300 zł (300 zł + 1000 zł).

d) Czas pracy pracownika połączonej biblioteki ustala się sumując godziny pracy, za które bibliotekarz otrzymuje wynagrodzenie z obu resortów.

3. W wypadku zatrudnienia 2 lub więcej pracowników w połączonej bibliotece, ustala się szczegółowy podział obowiązków między poszczególnymi pracownikami, stosownie do ilości godzin zatrudnienia, kwalifikacji i uzdolnień.
4. Sprzątanie biblioteki i palenie w piecach w połączonej bibliotece pracującej w oparciu o lokal dawnej biblioteki publ. uregulowane jest odrębną umową, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Czynności te mogą być powierzone bibliotekarzowi lub innej osobie. Sprzątanie biblioteki mieszczącej się w szkole wykonywane jest w ramach utrzymywania czystości w szkole.

III. Zbiory biblioteczne oraz ich uzupełnianie i udostępnianie.

1. Z chwilą połączenia bibliotek, księgozbiory udostępnia się jednolicie, opracowując je wg zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych (podział wg klasyfikacji dziesiętnej, wewnątrz działów alfabetycznych). Opracowuje się też jednolity katalog księgozbiorów.
2. Książki i czasopisma z księgozbioru biblioteki szkolnej, przeznaczone w zasadzie wyłącznie do użytku nauczycieli, mogą być — stosownie do życzenia dyrekcji miejscowej szkoły — włączone do biblioteki publicznej szkolnej jako wyodrębniony dział lub pozostawione w szkole. W tym ostatnim wypadku personel biblioteki publiczno-szkolnej udziela pomocy w opracowaniu księgozbioru.

3. Książki z bieżącego zakupu (od chwili połączenia) wprowadza się do ksiąg inwentarzowych odpowiednio do pochodzenia funduszów na zakup, tzn. książki zakupione z budżetu PiMBP lub dotacji miejscowych Rad Narodowych (zakładów pracy) do księgi inwentarzowej dawnej biblioteki publicznej, a książki zakupione z funduszów resortu oświaty, do księgi inwentarzowej dawnej biblioteki szkolnej.
4. Do całości księgozbioru i zbioru czasopism zapewnia się wolny dostęp czytelników.
5. Celem sprawniejszej obsługi młodzieży szkolnej i nauczycieli, celowe jest wyodrębnienie na osobnych regałach lektur szkolnych i sporządzenie katalogu lektur.
6. Personel połączonej biblioteki i Rada Biblioteki, opracowują przy pomocy PiMBP oraz Inspektoratu Szkolnego — plan uzupełnienia zbiorów, uwzględniający m. in. szybkie uzupełnienie luk w lekturze szkolnej i in. tytułach niezbędnych do działalności dydaktycznej szkoły.
7. O ile organizuje się bibliotekę publiczno-szkolną we wsi, gdzie nie było dotychczas biblioteki publicznej lub jej filii (pracował tylko punkt biblioteczny) odpowiednia powiatowa i miejska biblioteka publiczna kompletuje księgozbiór stały, uwzględniając przede wszystkim publikacje podręczne oraz książki dla młodzieży i dorosłych (wg „Wyboru książek dla bibliotek gromadzkich" zamieszczonego w wydawnictwie „Książki dla bibliotek" t. 1). Zestaw skompletowany w chwili otwarcia biblioteki powinien liczyć mimnimum 500 wol.
8. Dalsze uzupełnienie zbiorów w połączonej bibliotece odbywa się wg przepisów i zasad stosowanych w bibliotekach publicznych i szkolnych.

IV. Lokal biblioteki

1. Lokal biblioteki powinien zapewniać możliwość zorganizowania wypożyczalni z wolnym dostępem i czytelni. Z uwagi na fakt, że personel będzie w zasadzie 1-osobowy, celowe jest, by lokal biblioteki składał się z izb mających bezpośrednie połączenie, umożliwiające jednoczesny nadzór obu części biblioteki.
2. Jeśli połączona biblioteka mieści się w pomieszczeniach szkolnych, remonty i odnawianie pomieszczeń bibliotecznych dokonywane są równolegle z remontem lub odnawianiem innych pomieszczeń szkolnych. W tym wypadku koszta oświetlenia i opału ponosi szkoła.
   Jeśli połączona biblioteka mieści się w pomieszczeniach innych, koszta czynszu, remontów i odnawianie pomieszczeń oraz opału i oświetlenia zaplanowane są w budżecie sieci bibliotek publicznych.

V. Praca oświatowo-wychowawcza i współpraca ze szkołą

1. Jednym z podstawowych zamierzonych celów łączenia bibliotek publicznych i szkolnych jest zapewnienie warunków sprzyjających aktywizacji działalności oświatowo-wychowawczej opartej o książkę — szczególnie w odniesieniu do dzieci, młodzieży i rodziców.
2. W pracy bibliotek publiczno-szkolnych obowiązują kierunki działania, przepisy i wytyczne działalności oświatowo-wychowawczej przez resorty: oświaty i wychowania oraz kultury i sztuki.
3. Celem zacieśnienia współpracy ze szkołą personel bibliotek jest zobowiązany:
   a) Uzgodnić plany na każdy nowy rok szkolny w okresie działalności pedagogicznej z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym z dyrekcją szkoły i zespołem nauczycielskim.

b) Prowadzić dokumentację obrazującą w sposób przejrzysty czytelnictwo poszczególnych dzieci i analizy czytelnictwa. W szczególności personel biblioteki dokonuje 3 razy w ciągu roku szkolnego analizy czytelnictwa dzieci (czy dziecko czyta, intensywność czytania, kierunki zainteresowań). Na tej podstawie kierownik biblioteki przedkłada na posiedzeniach rad pedagogicznych wychowawcom poszczególnych klas okresowe wyniki analizy działalności biblioteki zakończone wnioskami i zadaniami do dalszej pracy, a dyrekcji szkoły odpowiednie sprawozdanie statystyczne. Zaleca się wyodrębnić w kartotece czytelników karty dzieci i młodzieży szkolnej (szkoła podstawowa) w układzie wg poszczególnych klas.

c) Współpracować z nauczycielami poszczególnych przedmiotów w zakresie gromadzenia i wykorzystania księgozbiorów działów dot. przedmiot. których uczą oraz organizacji lekcji i innych form i metod pracy związanych z wykorzystaniem księgozbioru w lokalu biblioteki.

d) Kierownik biblioteki publiczno-szkolnej jest członkiem rady pedagogicznej.

4. Celem zapoznania dzieci klas I—IV z księgozbiorem i formami pracy z dziećmi w bibliotece, należy dla tych klas organizować wycieczki do bibliotek i ćwiczenia biblioteczne. Program wycieczek (które powinny być organizowane co najmniej dwukrotnie w roku) powinien obejmować poza ogólnymi informacjami (księgozbiór i czasopisma dla dzieci), formy korzystania z księgozbioru, dni i godziny pracy biblioteki itd. głośne czytanie fragmentów ciekawszych książek, wyświetlanie przeźroczy, demonstrowanie kukiełek itp., formy uatrakcyjnienia wycieczek. Program ćwiczeń (przysposobienia bibliotecznego) powinien objąć przede wszystkim naukę korzystania z wolnego dostępu do półek przy pomocy katalogów.
5. Dla dzieci klas starszych (V—VIII) należy organizować lekcje biblioteczne poświęcone książce, bibliotece, bibliografom i innym źródłom informacji — stosownie do programu nauczania. Lekcje prowadzą nauczyciele odpowiednich przedmiotów, przy współpracy bibliotekarzy (przygotowanie odpowiednich zestawów książek i pomocy metodycznych). Należy dążyć by odbywały się lekcje biblioteczne związane nie tylko z programem nauczania języka polskiego lecz również innych przedmiotów (szczególnie wychowania obywatelskiego, historii, geografii, przyrody, jak również lekcje wychowawcze).
6. Biblioteka bierze aktywny udział w przygotowaniu uroczystości i innych imprez szkolnych, szczególnie w zakresie organizacji wystaw książkowych i innych form popularyzacji książek i czasopism wiążących się z tematyką imprez (uroczystości).

VI. Inne ustalenia

1. Dni i godziny otwarcia biblioteki dla czytelników ustalone zostaną zgodnie z zaleceniami zawartymi w Wytycznych w sprawie czasu otwarcia bibliotek publicznych dla czytelników (pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki Nr KOB-III-530-11/72 z dnia 27 kwietnia 1972 r.).
2. Usługi biblioteczne odnotowuje się wg zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych.
3. O ile połączona biblioteka organizowana jest we wsi nie posiadającej dotychczas biblioteki publicznej lub jej filii, jest to równoznaczne z zorganizowaniem filii (w sprawozdaniu placówkę tę wykazuje się jako filię).
4. Przy bibliotece powołuje się Radę Biblioteczną w składzie: personel biblioteki, kierownik szkoły, wychowawcy klas, przedstawiciel Urz. Gm., instruktor PiMBP, przedstawiciel Inspektoratu Szkolnego i komitetu szkolnego. Rada zbiera się nie rzadziej niż dwa razy w roku, dla oceny pracy biblioteki oraz zatwierdzenia jej planów działania.

5. Biblioteki publiczno-szkolne, jako doświadczalna forma organizacji czytelnictwa, otoczone zostaną troskliwą opieką władz kulturalnych i oświatowych szczebla wojewódzkiego i powiatowego oraz opieką merytoryczną bibliotek.
6. Niniejsze „Podstawowe zasady" służą jako pomoc przy sporządzaniu indywidualnych regulaminów działalności poszczególnych bibliotek publiczno-szkolnych.

Uzupełnienie do działu III-Personel

5. Kierownicy i pracownicy bibliotek publiczno-szkolnych, zobowiązani do podwyższania swych kwalifikacji - lub chcący się dokształcać z własnej inicjatywy - będą kierowani na studia zaoczne przy WSN w Olsztynie na takich samych zasadach jak nauczyciele.
6. Odpowiedzialność materialną za majątek ponosi personel biblioteki. W wypadku obsady wieloosobowej personel ponosi odpowiedzialność solidarnie.

PRACA Z DZIECMI W BIBLIOTEKAGH PUBLICZNYCH I SZKOLNYCH

Stanisława HŁADASZ

W BIBLIOTECE PUBLICZNO-SZKOLNEJ W RODNOWIE

W sierpniu 1972 r., w ramach eksperymentu organizacji bibliotek publiczno-szkolnych, połączono w Rodnowie bibliotekę szkolną z publiczną. W konsekwencji pozalekcyjną pracę kulturalno-oświatową z dziećmi i młodzieżą przejęła niemal w pełni nasza biblioteka. Stosowane uprzednio formy pracy należało unowocześnić, poszerzyć i przystosować do innych warunków.

Przystępując do planowania pracy oświatowej i wychowawczej z dziećmi i młodzieżą mogliśmy się oprzeć na dwu źródłach doświadczeń. — Sporo doświadczeń zgromadziła nasza biblioteka publiczna. Od wielu lat systematycznie organizowaliśmy lekcje biblioteczne, wieczory bajek dla dzieci młodszych, zajęcia z teatrzykiem kukiełkowym. Dużym powodzeniem wśród młodzieży starszych klas cieszył się nasz klub „Książka dla Ciebie". Posiadał on kilka sekcji. Jedna z nich prowadziła zajęcia w oparciu o książki podróżnicze (szczególnie z serii „Naokoło świata"), inna w oparciu o książki sportowe, a jeszcze inna interesowała się książkami o majsterkowaniu. Członkowie klubu nie tylko czytali i dyskutowali nad książkami ale nawiązywali też korespondencję z młodzieżą innych krajów, wykonywali samodzielnie zabawki i przyrządy, spopularyzowali we wsi grę w badmingtona i hokej. Spore osiągnięcia miało też istniejące przy bibliotece kółko fotograficzne. Drugi pracownik naszej publiczno-szkolnej biblioteki, nauczyciel, wniósł inne cenne doświadczenia, doświadczenia z zakresu pozalekcyjnej pracy z młodzieżą szkolną.

Obecnie pracę kulturalno-oświatową prowadzi nasza biblioteka w trzech grupach.

Grupa pierwsza obejmuje dzieci od wieku przedszkolnego do lat 10—11. Zajęcia dla tej grupy to zbiorowe czytanie bajek, wyświetlanie przezroczy, filmów-bajek i propagujących higienę. Dla dzieci tej grupy przeprowadzone zostały w początkach września wycieczki do biblioteki i lekcje biblioteczne wstępno-zapoznawcze, na których dzieci zapoznały się z układem księgozbioru oraz sposobem korzystania z niego. Lekcje biblioteczne przeprowadzone były bądź to z inicjatywy szkoły bądź też z naszej inicjatywy — w czasie przeznaczonym na pracę z tą grupą czytelników (piątek). Lekcje pierwszego typu polegają na wykonaniu przez uczniów poleconej im pracy pod kierunkiem nauczyciela i przy pomocy bibliotekarki. „Lekcje" drugiego typu mają mniej oficjalny charakter i planuje się je tak aby polecona praca była jednocześnie zabawą. — np. poleca się dzieciom odnaleźć podaną pozycję w katalogu (kto szybciej). Dla dzieci kl. IV przeprowadzono lekcje tematyczną, na której podano minimum wiedzy o książce, o katalogach, o sposobie korzystania z czytelni i biblioteki.

Najbardziej atrakcyjnymi zajęciami dla dzieci do kl. IV—V są spotkania z filmem, zajęcia plastyczne i praktyczne. Na spotkaniach tych, dzieci oglądają filmy o określonej tematyce a następnie na określony temat wykonują obrazki, rysunki, wycinki

bądź wydzieranki. Np. po obejrzeniu filmu z serii „120 przygód Koziołka Matołka" lub „Bolek i Lolek" uczestnicy zajęć wykonują rysunki związane tematycznie z tym filmem. Z prac tych urządza się wystawki, a najlepsze nagrodzone są drobnymi upominkami, co dzieciom daje dużo satysfakcji.

Filmy, przezrocza czy zbiorowe czytanie bajek są w pewnym stopniu pasywną formą pracy. Dlatego też stosuje się jednocześnie formy aktywne, pobudzające inwencję dzieci, aktywne i twórcze myślenie oraz zdolności plastyczne, malarskie czy graficzne. Bardzo dobrą formą tego typu są historyjki obrazkowe bez podpisów. Zadaniem dzieci jest te podpisy ułożyć, lub odwrotnie — podaje się krótką historyjkę do której dzieci mają wykonać ilustrację. Przy układaniu tekstów zwraca się uwagę na estetykę pisma oraz koryguje się błędy. W czasie zbiorowej oceny prac swoje „utwory" czytają również dzieci — co służy wyrabianiu umiejętności poprawnego i pięknego czytania. W czasie czytania korzystamy z magnetofonu, dzięki czemu młodzież ma niemałą satysfakcję słyszeć swój głos z taśmy oraz mogąc korygować na bieżąco swoje błędy popełnione przy czytaniu. W czasie zajęć dzieci wykonują również albumy złożone z ilustracji oraz krótkich tekstów na wybrane tematy. Np. na Dzień Wojska Polskiego wykonano album pt. „Nasze Wojsko" w którym umieszczono ilustracje wycięte z prasy. Album uzupełniono własnymi rysunkami i tekstem. Spotkania z tą grupą dzieci odbywają się w każdy piątek i trwają od 1,5 do 2 godzin.

Zajęcia z młodzieżą klas starszych, tzn. od klasy V do VIII, prowadzone są w podobny sposób, z tym że są bardziej ukierunkowane a tematyka zajęć jest ustalona z samymi uczestnikami — zgodnie z ich zainteresowaniami i aktualnymi potrzebami.

Stałą formą pracy są tu lekcje biblioteczne przeprowadzane na określone tematy,

Fot. 3. Kącik dziecięcy w MBP w Rynie (fot. T. Trepanowski)

np. cykl lekcji bibliotecznych zatytułowany „Wielcy Polacy", na których młodzież zapoznaje się z biografiami Kościuszki, Curie-Skłodowskiej, Kopernika, Łukasiewicza, Mickiewicza itp. Biografie te są następnie opracowywane w formie albumów bądź gazetek. W oparciu o literaturę posiadaną przez bilbiotekę, organizuje się zgaduj-zgadule i quizy na aktualne tematy. Na dzień Wojska Polskiego przeprowadzono np. quiz pod hasłem „Mieszanka wojskowa". W przygotowaniu jest obecnie pogadanka i zgaduj-zgadula na Dzień Górnika pod hasłem „Węgiel i my" oraz „Co wiem o ZSRR. Zagadnienia te są opracowane w miarę możności równolegle do programu szkolnego. Np. temat „węgiel" omawiany jest w szkole na chemii w VIII klasie pod koniec I okresu nauki (listopad), a temat „ZSRR" na lekcjach geografii również pod koniec I okresu nauki w kl. VII. Tak więc zajęcia te nie są oderwanymi fragmentami lecz stanowią pogłębienie i uzupełnienie wiadomości nabytych w szkole. Z okazji rocznic świąt państwowych czy takich okazji, jak, np. Międzynarodowy Dzień Dziecka, choinka noworoczna, Dzień Nauczyciela, Rocznica Rewolucji Październikowej, młodzież przygotowuje literacko-muzyczne montaże. W czasie spotkań przeprowadza się również dyskusję nad poznanymi książkami oraz organizuje przeglądy książek. Młodzież klas starszych pomaga również w niektórych pracach bibliotecznych, przy okładaniu książek lub pełni dyżury w czytelni w czasie zajęć z dziećmi młodszymi.

Zasadniczą formą pracy z młodzieżą starszą jest działający przy bibliotece „Klub Kon-Tiki". Klub ten zorganizowany jest na wzór telewizyjnego „Klubu Sześciu Kontynentów". Działalność klubu ma na celu spopularyzowanie książki podróżniczej, krajoznawczej i reportażowej. Podstawą działalności klubu są pozycje z serii „Naokoło Świata" oraz stale wyświetlane filmy o tematyce geograficzno-podróżniczej, krajoznawczej i reportażowej. Tematykę filmów, jeżeli jest to możliwe, dobiera się tak, aby stanowiła uzupełnienie przerabianego materiału w szkole (z geografii lub biologii). W ten sposób młodzież otrzymuje wiedzę w formie rozrywki. Rezultatem działalności klubu jest nawiązanie korespondencji przez członków Klubu z młodzieżą z innych krajów. Prowadzona jest korespondencja z młodzieżą Afryki, Indii, Brazylii, Kuby, Szkocji, Czechosłowacji, ZSRR. Dla tej samej grupy, wyświetlane są filmy z dziedziny ochrony przyrody i środowiska oraz prowadzi się akcję antyalkoholową i antynikotynową.

Trzecia grupa uczestnicząca w zajęciach to młodzież w wieku powyżej 15 lat. Jest to przede wszystkim młodzież szkół średnich. Udział tej grupy w zajęciach to kontynuacja działalności w „Klubie Kon-Tiki" a co za tym idzie, m.in. kolekcjonowanie znaczków, widokówek i drobnych pamiątek od przyjaciół z zagranicy. Warto zaznaczyć, że w kilku przypadkach zapoczątkowana w klubie korespondencja z młodzieżą innych krajów przerodziła się w trwałe przyjaźnie. Młodzież ta uczestniczy w zajęciach mniej regularnie, przede wszystkim w zależności od potrzeb i okazji. Grupa ta bierze udział w spotkaniach z ludźmi, dziennikarzami, pisarzami oraz uczestniczy w seansach filmowych na tematy krajoznawcze i inne, uczestniczy też aktywnie w konkursach, przeglądach książek i innych imprezach. Np. w chwili obecnej są już chętni i przygotowują się do udziału w turnieju czytelniczym na tematy: „Komisja Edukacji Narodowej", „Nauka w Polsce Ludowej", „Mikołaj Kopernik".

Tak więc aktywny kontakt młodzieży z biblioteką nie ustaje po ukończeniu szkoły podstawowej a rozciąga się i na lata późniejsze, co sprzyja rozwojowi czytelnictwa, wyrabia trwałe zamiłowanie do książki i przyczynia się do traktowania książki jako źródła rozrywki i wiedzy.

Krystyna ŁUNIO

NASZA WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI I BIBLIOTEKAMI SZKOLNYMI

Biblioteki publiczne dla dzieci i młodzieży mają za zadanie rozwijać i zaspakajać zainteresowania uczniów, służyć pomocą w pogłębianiu i utrwalaniu wiedzy zdobytej w szkole, uczyć dzieci właściwego organizowania wolnego czasu. Stawia się więc przed tymi bibliotekami różnorodne, odpowiedzialne zadania wychowawcze zmierzające do utrwalenia nawyków czytelniczych, umiejętności korzystania z pomocy książek oraz rozwijania i kształtowania osobowości czytelników. Są to zadania poważne, zbieżne z zadaniami bibliotek szkolnych i szkół jako takich. Dlatego też ścisłe współdziałanie biblioteki ze szkołą, koordynowanie podejmowanych prac wychowawczych z działaniem szkoły jest rzeczą istotną i niezbędną.

Do programu nauczania szkoły podstawowej zostały wprowadzone zagadnienia wiedzy o książce głównie po to, aby zarówno w procesie nauczania, jak i w toku pracy z czytelnikiem w bibliotece szkolnej i publicznej zwiększyć wśród wszystkich uczniów zainteresowanie książką i nauczyć ich umiejętności kulturalnego obcowania i z książką, i z czasopismem. Cele te osiąga się poprzez zapoznanie uczniów z drogami powstawania książki, jej strukturą i sposobami użytkowania.

Szkoła realizuje program w toku zajęć lekcyjnych (j. polski), na zajęciach organizacji społecznych (ZHP, TPPR, LOK, LOP) na zajęciach szkolnych kółek zainteresowań. Nasze biblioteki mogą być sojusznikami w realizowaniu tych zagadnień programu współpracując z bibliotekami szkolnymi a przez nie ze szkołami.

Oddział dla dzieci przy naszej PiMBP obsługuje dzieci do lat 15, współpraca ze szkołami ogranicza się więc z natury rzeczy — do szkół podstawowych. Istnieje ich na terenie naszego miasta pięć (w tym jedna specjalna). Dwie szkoły posiadają w bibliotece personel etatowy (w tym jedna 2 pracowników), trzy pozostałe, mniejsze, bibliotekarzy pracujących w niepełnym wymiarze godzin.

Od czego i w jaki sposób zaczęła się nasza współpraca? — Oczywiście, pewne formy współpracy między Biblioteką Powiatową a szkołami istniały od momentu założenia Biblioteki, ale nowy etap tej współpracy rozpoczął się we wrześniu 1970 roku. W PiMBP odbyła się wtedy narada, w której wzięli udział dyrektorzy szkół, bibliotekarze szkolni, poloniści, opiekunowie kółek zainteresowań i organizacji młodzieżowych. Na naradzie tej omówiona została działalność Oddziału dla dzieci. Nasze propozycje odnośnie pomocy szkołom w realizowaniu zagadnień wiedzy o książce zebrani przyjęli z zadowoleniem. W wyniku tej narady bibliotekarze szkolni zapoznali się ze strukturą biblioteki publicznej dla dzieci i jej działalnością a następnie w każdej szkole odbyły się apele, na których zapoznano uczniów z pracą Oddziału oraz wręczono nagrody książkowe najaktywniejszym czytelnikom naszej Biblioteki. W wyniku apeli znacznie wzrosła liczba czytelników Oddziału.

W ślad za pierwszą naradą we wrześniu 1970 roku — na początku każdego roku szkolnego a przed Dniami Książki Dziecięcej i Młodzieżowej, które tradycyjnie organizujemy jesienią — odbywają się narady dla osób zainteresowanych współpracą z naszym Oddziałem. W czasie narad ustalamy dokładnie jakie lekcje w poszczególnych okresach szkolnych potrzebne są danej szkole, w czym pomóc mogą Oddziałowi organizacje młodzieżowe (głównie ZHP) oraz na popularyzację jakich działów księgozbioru zwróci się w danym roku szkolnym szczególną uwagę.

Bardzo popularną platformą współpracy między nami a szkołami stały się lekcje biblioteczne, wycieczki do biblioteki, konkursy, spotkania z „ciekawymi ludźmi". O wszystkich tego rodzaju imprezach mających się odbyć w Oddziale dla dzieci

zostają powiadomieni bibliotekarze szkolni, którzy z kolei informowali o tym zainteresowanych nauczycieli i dzieci szkolne.

W zakresie organizacji lekcji bibliotecznych i wycieczek do bibliotek przyjęto następujące zasady:

a) Dla uczniów kl. I-szych obowiązkowo organizuje się wycieczki zapoznawcze do bibliotek.

b) Lekcje wstępno-zapoznawcze obejmują kl. II—III. Oto ich przykładowe tematy: „W naszej bibliotece", „Katalogi w bibliotece".

c) Lekcje wiedzy o książce i czasopiśmie organizuje się dla kl. IV—VI — (np. „Typy wydawnictw", „Budowa książki", „Historia książki"). Zwraca się przy tym uwagę na cel wychowawczy („Szanuj książki nasze wspólne dobro!").

d) Dla kl. V—VIII organizuje się głównie lekcje wychowawcze, np. „Poznajemy zabytki na Szlaku Kopernikowskim", „Życie i działalność M. Kopernika", „Dzieje LWP", „Zasługi KEN". W czasie lekcji tematycznych zwraca się przede wszystkim uwagę na wyrabianie nawyków i umiejętności posługiwania się książką w celu pogłębiania materiału na dany temat oraz na umiejętność sporządzania spisów bibliograficznych.

Uczestnikami spotkań autorskich, pogadanek, przeglądów, wieczornic, konkursów są członkowie szkolnych kółek zainteresowań i organizacji młodzieżowych. Np. do X Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego przygotowywali uczestników — młodzież szkolną — bibliotekarze szkolni przy pomocy polonistów na zajęciach Kółek Recytatorskich a eliminacje środowiskowe uczestników konkursu ze wszystkich szkół podstawowych odbyły się w bibliotece dla dzieci. W trakcie przygotowywania uczestników biblioteka publiczna zorganizowała spotkanie z aktorem — J. Grałkiem. Natomiast inny konkurs — „Mój bohater z Historii Polski" przygotowywały drużyny harcerskie. Poszczególne zastępy ogłaszały w swoich szkołach „tydzień bohatera", gromadziły zgodnie z regulaminem, czytały książki o wybranym bohaterze, organizowały wieczornice przy naszej pomocy metodycznej.

Stanem czytelnictwa dzieci w naszym Oddziale interesują się bibliotekarze szkolni i wychowawcy klasowi. W związku z tym, w dwóch największych szkołach — nr 1 i 3 — powołani zostali łącznicy klasowi, których zadaniem jest utrzymywanie systematycznej łączności między szkołą a naszym Oddziałem. Po zebraniu w Oddziale, które odbywa się raz w miesiącu łącznicy z poszczególnych klas informują bibliotekarza szkolnego i swojego wychowawcę (na godzinach wychowawczych) o aktywności czytelniczej uczniów tej klasy. Dzięki temu m.in. zmniejszyła się ilość czytelników przetrzymujących książki.

Koordynacja zajęć realizujących zagadnienia wiedzy o książce z programu nauczania korzystna jest tak dla młodych czytelników jak dla nauczycieli i bibliotekarzy. Bo przecież i szkołom, i bibliotekom publicznym przyświeca jeden cel: wyrobienie umiejętności i nawyku korzystania z książki i umiłowania jej.

Irena MACIEJEWSKA

DZIEŃ PRACY W BIBLIOTECE SZKOLNEJ

Obowiązki moje jako bibliotekarki szkolnej są dość różnorodne. Podzielić je można na 2 zasadnicze grupy:

1. bezpośrednią pracę z czytelnikiem w czasie godzin otwarcia biblioteki;

2. prace przygotowawcze i porządkowe, zwane „pracą wewnętrzną", wykonywane przed otwarciem biblioteki dla czytelników i po jej zamknięciu.

Każdy dzień mojej pracy to stopniowe, systematyczne realizowanie planu pracy z zakresu upowszechniania czytelnictwa i kontynuacja prac rozpoczętych wcześniej.

Na wstępie omówię pokrótce pracę z czytelnikiem w czasie godzin otwarcia biblioteki. Dzieci naszej szkoły są tak wdrożone do regularnego korzystania z biblioteki i uczęszczania na zajęcia biblioteczne, iż uważają za swój obowiązek uczestniczenie w tychże zajęciach. Traktują je jako normalne, obowiązkowe zajęcia lekcyjne. Stąd też statystycznie czytelnictwo uczniów naszej szkoły wypada co roku dobrze. I tak np.: w II okresie roku szkolnego 1972/1973 uczniowie (723) dokonali 5362 wypożyczeń, — tj. przeciętnie 7 wypożyczeń na 1 ucznia.

Na „godziny biblioteczne" przychodzi cała klasa. W czasie wypożyczania z pomocą bibliotekarzowi przychodzą tzw. „łącznicy klasowi", którzy wchodzą w skład aktywu bibliotecznego. Pomoc ich polega na wyszukiwaniu kart czytelnika oraz kart książki, dbają też o porządek i czystość, czuwają nad tym, aby po odejściu wypożyczających dzieci salę pozostawić w stanie umożliwiającym jej wykorzystanie przez dzieci z klas następnych.

W godzinach otwarcia biblioteki nie zajmuję się żadną inną pracą „własną", lecz cały czas poświęcam wyłącznie dzieciom. Zwracam uwagę na wszystko, co się dzieje, czuwam nad właściwym funkcjonowaniem biblioteki, ładem i spokojem. W razie potrzeby przychodzę z pomocą czytelnikowi, który ma jakieś trudności. W czasie zwracania książek następuje krótka wymiana zdań na temat przeczytanej książki. Uważam, że czytanie daje korzyść tylko wtedy, gdy dziecko potrafi zrozumieć i przyswoić treści tekstu. Najważniejszym więc zadaniem przy kierowaniu lekturą dziecka jest wykształcenie w nim umiejętności interpretowania tego co czyta i formułowania swej opinii. Osiągam to tylko wtedy, gdy zachęcam do dzielenia się wrażeniami wywołanymi przez lekturę, pozostawiając czytelnikowi swobodę wyboru środków wypowiedzi. Sporo uwagi poświęcam starszym dzieciom, które poszukują materiałów na określony temat. Kierując czytelnictwem dziecięcym, przede wszystkim staram się poznać czytelnika, jego zainteresowania, potrzeby i uzdolnienia. Aby dopomóc dziecku w wyborze odpowiedniej książki muszę sporo czasu poświęcać na poznawanie księgozbioru biblioteki.

Książki zwrócone odkładam każdego dnia na półkę podręczną, nie gromadząc zaległości. Po przeglądzie, wspólnie z łącznikami klasowymi, jedne ustawiamy na półkach, inne, wymagające konserwacji, wyłączamy na oddzielny regał. W ten sposób nie dopuszczam do powstawania zaległości i zaniedbania wyglądu estetycznego biblioteki. Gdy dzieci opuszczą bibliotekę, przystępuję do podsumowania dnia pracy. Po ustaleniu liczby wypożyczeń na podstawie kart książek, wpisuję dane statystyczne do dziennika statystycznego biblioteki. Wpisuję nadto w dzienniku zajęć biblioteki te pracę, które zostały w danym dniu przeprowadzone (np.: Data 22.I. Temat — Powstanie styczniowe. Forma pracy — głośne czytanie fragmentu książki „W służbie wolności" Strumph-Wojtkiewicza). Po wykonaniu czynności ewidencyjnych, ustawiam karty książki w kartotekach a książki na półkach. Porządkuję czasopisma bieżące i pomoce biblioteczne używane w ciągu dnia pracy. Robię porządek na stole — bibliotekę pozostawiam w takim stanie, by w wypadku nagłej nieobecności bibliotekarza siła zastępcza znalazła wszystko w idealnym porządku, umożliwiającym normalną pracę. Z kolei przeglądam plan pracy i terminarz zajęć. Przygotowuję się do zajęć planowanych na najbliższy okres, np.: obchody Dni Oświaty, lekcji bibliotecznych, opowiadania baśni itp.

„Prace wewnętrzne" — to szereg czynności, których celem jest stworzenie takich warunków, by biblioteka spełniała właściwie swe funkcje. Oprócz codziennych „prac

wewnętrznych" takich jak: kontrola zapisów odwiedzin i wypożyczeń, prowadzenie dziennika biblioteki, porządkowanie księgozbioru i in. — istnieją również „prace wewnętrzne" okresowe. Do takich prac zaliczam ewidencję i opracowanie nowych nabytków książkowych oraz scontrum księgozbioru, a także selekcję księgozbioru, katalogów i katalożków oraz sporządzanie lub uzupełnianie pomocy bibliotecznych, np.: konspektów lekcji bibliotecznych, plansz konkursowych, plakatów, opracowanie planowanych imprez i wystawek, pogadanek, opracowanie okresowych sprawozdań liczbowych i opisowych i innych.

Wbrew potocznym opiniom o „łatwości" pracy w bibliotece szkolnej, jest to praca złożona i odpowiedzialna. Aby zadowalająco obsłużyć dzieci, zapewnić im dostarczenie lektury szkolnej i interesujących książek rozszerzających ich zainteresowania, trzeba pracę dobrze rozplanować by celowo wykorzystać każdą minutę czasu pracy.

I na koniec kilka słów o sprawach lokalowych. Choć biblioteka moja pracuje w nowo zbudowanej szkole, lokal jej nie odpowiada minimalnym potrzebom (1 niewielka izba). Nie mogę w związku z tym rozbudować księgozbioru w miarę potrzeb, brak miejsca na czasopisma, może pomieścić naraz tylko kilku czytelników (i gdzież tu mówić o nowoczesnych formach udostępnienia...). W pracy popularyzacyjnej muszę wykorzystywać pomieszczenia świetlicy. Czy nie czas było by rzucić hasło — „W każdej nowo zbudowanej szkole — nowoczesny lokal biblioteczny?".

Danuta KŁONICOWA

BIBLIOTEKA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 4 W OLSZTYNIE

Biblioteka, w której pracuję, stanowi obecnie niezbędną część składową nowoczesnej szkoły. Jest pracownią konieczną do realizacji programu nauczania i wychowania. Z jej zbiorów korzysta zarówno nauczyciel jak i uczeń. Ma za zadanie dotrzeć do wszystkich dzieci, przeciętnych, zdolnych, powolnych, nieśmiałych i tych „dzieci-problemów". Dziecko otoczone dobrymi książkami wykracza poza normy zwykłej pracy w klasie i zaczyna się uczyć w sposób najbardziej produktywny — a więc samodzielnie. Porównując postępy w nauce uczniów, którzy czytają dużo z postępami w nauce tych, którzy prócz podręcznika nie biorą do ręki żadnej innej książki, zauważymy znaczną różnicę w umiejętności wypowiadania się w słowie i piśmie. Lecz trzeba pamiętać o tym, że dzieci chętnie korzystają z biblioteki tylko w tym wypadku, jeśli znajdą w niej kąt dla siebie oraz życzliwą opiekę bibliotekarza. Poświęcam więc wiele czasu i wysiłku, by poznać zarówno księgozbiór biblioteki, jak i moich czytelników. Na tej podstawie mogę radzić czytelnikowi, co warto czytać.

Biblioteka moja ma powierzchnię 35 m². Samo ustawienie regałów i ulokowanie 11 tys. tomów książek, bo tyle liczy mój księgozbiór, zajmuje 3/4 powierzchni. W tak małym pomieszczeniu zdołałam wygospodarować zaplecze na magazynowanie materiałów oraz ustawić 8 stolików celem prowadzenia pracy z grupami czytelników. W szkole uczy się ponad 1400 dzieci, w związku z tym w bibliotece są dwa etaty. Jeden pracownik koncentruje swoją uwagę na technicznym opracowaniu i przysposobieniu czytelniczym księgozbioru, drugi zaś na bezpośredniej pracy z czytelnikiem. Współpracuję z Radą Pedagogiczną i poszczególnymi wychowawcami poprzez łączników klasowych i nie napotykam na większe trudności, a wprost przeciwnie — spotykam się z wielkim zaangażowaniem i zrozumieniem. Dyrekcja szkoły, na rów-

ni ze mną, boleje nad trudnymi warunkami lokalowymi, choć ze względu na dużą ilość dzieci, a małą ilość sal lekcyjnych nie może polepszyć warunków. Ale interesuje się sprawami czytelnictwa, doborem książek i widzi bibliotekę jako pracownię potrzebną w szkole.

Księgozbiór jest bogaty i urozmaicony, szczególnie okazale prezentuje się księgozbiór podręczny. Ważną grupę stanowią publikacje popularno-naukowe z zakresu poszczególnych dziedzin wiedzy napisane językiem zrozumiałym dla młodzieży szkół podstawowych. Dbam o stałe zwiększanie tego działu księgozbioru mając na względzie jego znaczną popularność wśród czytelników. Stałych czytelników jest 1280 licząc od kl. III—VIII. Wypożyczam zgodnie z tygodniowym planem, indywidualnie i zbiorowo, oraz dostarczam komplety książek dla kl. I i II, lekturę i wydawnictwa popularno-naukowe do poszczególnych klas, pracowni i świetlicy. Dzienna ilość wypożyczeń kształtuje się w granicach 150—200 książek.

Mogę pochwalić się szerokim rozwojem czytelnictwa wśród dzieci — świadczy o tym liczba 27 tys. książek przeczytanych w ciągu roku i przeciętna wypożyczeń 22 książki rocznie na jednego ucznia. Prowadzę zajęcia biblioteczne z „połówkami" klas starszych i całymi klasami młodszymi ujęte w tygodniowym planie szkoły. Na zajęciach tych młodzież uczy się korzystać z księgozbioru, katalogów — alfabetycznego, rzeczowego i zagadnieniowego oraz kartoteki czasopism. Zapoznaje się z układem działowym książek, z budową zewnętrzną i wewnętrzną książki. A młodzież starsza zdobywa umiejętności korzystania z księgozbioru podręcznego, bibliografii, wyrabia umiejętność oceny przydatności i kultury czytania. Omawiam nowe książki i organizuję dyskusję nad nimi. Wielkim powodzeniem wśród czytelników cieszą się zajęcia „na wesoło" — tzn. rozwiązywanie rebusów, zagadek czy krzyżówek. Nauczycielowi-poloniście pomagam przygotować książki i pomoce metodyczne oraz w miarę potrzeby przeprowadzam lekcje z działu „Wiedza o książce". Na zajęciach uczę szacunku dla dobra społecznego jakim jest książka, aby można było wprowadzić wolny dostęp do półek, co cieszy się wielkim uznaniem u młodzieży. Organizuję także godziny bajek dla najmłodszych, pogadanki o życiu i twórczości wybranych pisarzy. W Dniach Oświaty, Książki i Prasy odbywają się spotkania autorskie, konkursy czytelnicze, turnieje, zgaduj-zgadule (np. „Jacy to pisarze"). W tym roku, np. przeprowadziłam wspólnie z nauczycielami historii Turniej Wiedzy o Koperniku a aktyw biblioteczny prowadził pod moim kierunkiem kiermasz książki i loterię książkową (w wypożyczonym pomieszczeniu sklepiku spółdzielni uczniowskiej). Pod opieką bibliotekarza prowadzona jest prenumerata czasopism dla nauczycieli i młodzieży. Wykładam je w bibliotece i pokoju nauczycielskim na regałach wystawowych.

W najbliższym czasie warunki działalności naszej biblioteki ulegną wydatnemu polepszeniu — w perspektywie dwóch lat otrzymam bowiem do użytku nowe, piękne pomieszczenie w nowo zbudowanym skrzydle szkoły. Będą to dwie sale — wypożyczalnia z magazynem na urządzenia i materiały oraz czytelnia. Wypożyczalnia z czytelnią będą połączone ze sobą rozsuwanymi (szklanymi) drzwiami, co ułatwi ekonomiczne wykorzystanie pomieszczeń przy urządzaniu różnych imprez czytelniczych. Samo pomieszczenie przeznaczone na czytelnię będzie większe od wypożyczalni i będzie równało się powierzchni normalnej klasy (40 miejsc dla czytelników). Rozmieszczenie mebli i urządzeń oraz ich kształt cechować będzie celowość (regały metalowe z ruchomymi półkami, pozwalającymi na regulację ich rozstawienia) i wzgląd na higienę. Czytelnia wyposażona będzie w oszklone gabloty na wystawy książek oraz ekrany wystawowe osadzone na bocznych ścianach regałów, które będą stanowiły jednocześnie element dekoracyjny. Zgromadzone pomoce metodyczne, mapy i globusy połączone z odpowiednim wystrojem i dekoracją wnętrz stworzą miłą i za-

chęcającą do czytania atmosferę. Biblioteka o takich normach powierzchniowych i nowocześnie urządzona odgrywać będzie niewątpliwie dużą rolę w procesie nauczania i wychowania młodzieży w naszej szkole.

Iwona POSKROBKO

ULUBIONY TOWARZYSZ CZASU WOLNEGO DZIECI

Co wolę robić w czasie wolnym: oglądać program telewizyjny czy czytać książki i dlaczego? — Z pytaniami tymi zwróciłam się do swoich uczniów kl. V—VIII ze szkoły podstawowej nr 17 w Olsztynie. Ciekawa byłam, jakie będą odpowiedzi. Przypuszczałam, że większość woli oglądać program telewizyjny, który (wydawało mi mi się) jest bardziej atrakcyjny dla młodzieży. Jakże byłam mile zdziwiona, kiedy uczniowie w zdecydowanej większości (ok. 70%) zapewnili, że wolą czytać książki. Argumentowali w różny sposób. Spróbuję przytoczyć kilka odpowiedzi przemawiających „za książką", chociaż będzie to nieco trudne ze względu na ich różnorodność.

Najchętniej uczniowie czytają książki współczesne dotyczące spraw młodzieży. Zacytuję tu kilka wypowiedzi. „W książkach o młodzieży najczęściej wyszukuję pewne rady dla siebie, wyjścia z sytuacji". „Najbardziej lubianymi i czytanymi przeze mnie książkami są utwory poświęcone „nastolatkom", ich problemom w szkole, w domu i życiu osobistym. Często czytając takie książki porównuje głównego bohatera do samego siebie". „Lubię czytać książki współczesne, ponieważ pomagają mi zrozumieć wiele spraw". „Wokół mnie dostrzegam wiele niepowodzeń i zmartwień. Sama też często to odczuwam, kiedy pokłócę się z koleżanką, a nawet i z mamą. Wtedy sięgam po książkę Siesickiej, Jurgielewiczowej, Domagalika, Minkowskiego. Autorzy w swoich książkach opisują nasze życie, naszą pracę, nasze powodzenia i zmartwienia. Czytając o tym odczuwam jakbym ja była w tym gronie i przeżywam to wszystko z bohaterami, a potem w życiu staram się ich naśladować". „W książkach współczesnych znajduję pomoc w rozwiązywaniu problemów, które niejednokrotnie znajdują się wokół mnie". „W książkach interesuje mnie temat poświęcony młodzieży. Lubię czytać o jej przygodach, przeżyciach, rozczarowaniach. Wszystkie te problemy pomagają mnie samej w utrzymaniu jakiejś postawy wobec otoczenia".

Książek mówiących o współczesnej młodzieży jest stosunkowo mało i ukazały się w niewielkich nakładach w stosunku do ilości pragnących je przeczytać. Młodzi czytelnicy domagają się ich więcej, bo niejednokrotnie pragną mieć je na własność, żeby w chwilach trudnych ponownie do nich wracać.

Nie brak też zwolenników książek o innej tematyce. Na drugim miejscu (po utworach dotyczących spraw współczesnej młodzieży) znajdują się książki fantastyczne. Cytuję: „Bardzo lubię czytać książki fantastyczne. Dzięki nim mam szansę przeżycia przyprawiającej mnie o dreszcze przygody. Moim ulubionym autorem jest Lem". „Książka fantastyczna przenosi mnie w całkiem inny świat pełen przygód i wrażeń. To co jest napisane można sobie wyobrazić w różny sposób. Kiedy jestem zła lub zdenerwowana czytam i wtedy się uspokajam".

Ostatnie zdanie tej wypowiedzi nawiązuje do przeżyć psychicznych uczniów. Książka dla nich jest jakby „lekarstwem łagodzącym ból". Cytuję: „Jeśli jest mi smutno i źle to czytam książkę. Uspokaja mnie i nie pozwala myśleć o niczym innym".

Tyle w związku z tematyką książek, którymi pasjonuje się młodzież i ich przeżyciami związanymi z czytaniem. W wypowiedziach wyłonił się również problem realizacji filmów na podstawie książek. Uczniowie twierdzą, że nie zawsze filmy zgodne z treścią książki i nie tak wyobrażali sobie ich bohaterów. Cytuję: „Czytając książkę staram się wyobrazić sobie danego bohatera. Później oglądając film zrealizowany na podstawie tej książki czuję się oszukana, że aktor wygląda inaczej. Jeśli do tego aktor grał już w jakimś innym filmie, zupełnie inną rolę, to wtedy wszystko wydaje mi się śmieszne i nieprawdziwe". „Film «Gruby», który był niedawno grany, nie był tak ciekawy jak książka. Wolę książkę".

Jeden z uczniów uzasadniając, że woli czytać książkę podaje nawet taki przykład jak ten: „Gdy oderwę się na chwilę od czytania i pójdę np. do kiosku kupić gazetę, to po powrocie mogę znowu czytać książkę od momentu jej przerwania. A z programem telewizyjnym jest zupełnie co innego".

Jak zaznaczyłam na początku jest wielka różnorodność wypowiedzi uczniów. Wszystkie jednak świadczą o wielkim zainteresowaniu książką, która rzeczywiście jest nieodzowną i niezastąpioną. Prawdziwy przyjaciel — to nie tylko slogan lecz rzeczywistość.

Jan BURAKOWSKI

USPOŁECZNIENI I AKTYWNI

Tradycyjna opinia o bibliotekarzu, jako o molu książkowym, człowieku oderwanym nieco od problemów współczesności i absolutnie apolitycznym — dawno straciła swoją rację bytu w odniesieniu do bibliotekarzy publicznych (o ile kiedykolwiek była słuszna). Dzisiejsi bibliotekarze to przeważnie aktywni działacze społeczni. Znajome twarze dostrzegamy często na zebraniach czołowego aktywu partii i stronnictw politycznych, organizacji młodzieżowych i kobiecych, zgromadzeniach związkowych i spółdzielczych, w instancjach TWP, TPP-R i PTT-K, a także ORMO i Społecznych Komitetów Przeciwalkoholowych. Sporo bibliotekarzy znajdujemy w gronie najbardziej znanych działaczy amatorskiego ruchu artystycznego oraz wśród radnych i członków komisji Rad Narodowych wszystkich stopni.

O zaangażowaniu społecznym bibliotekarzy świadczy, m.in., przynależność do partii politycznych i organizacji młodzieżowych ponad 42% ogółu pracowników działalności podstawowej bibliotek naszego województwa. I tak członkami PZPR jest 117 osób, ZSL lub SD — 44 a organizacji młodzieżowych — 68 (faktycznie liczba członków organizacji młodzieżowych jest znacznie większa, gdyż w podanej statystyce nie wykazano członków organizacji młodzieżowych należących jednocześnie do partii politycznych). Najwięcej bibliotekarzy jest członkiem partii politycznych i organizacji młodzieżowych w powiatach: działdowskim (22), nidzickim (19) i iławskim (18) — najmniej w ostródzkim (3) i morąskim (8). PZPR jest reprezentowana najliczniej w powiatach: nidzickim (12 członków), działdowskim (10) oraz bartoszyckim i m. Olsztynie (po 9 członków) a ZSL i SD w braniewskim i pasłęckim (po 6 członków). Partia jest reprezentowana tylko przez 1 członka w środowiskach bibliotekarskich powiatu ostródzkiego, a ZSL i SD nie mają reprezentantów w powiatach: działdowskim, giżyckim i kętrzyńskim.

Wspomniano już wyżej, że wielu bibliotekarzy znajduje się wśród czołowego aktywu społecznego. Nie sposób wymienić tu wszystkich godnych i zasłużonych.

Wspomnijmy więc tylko, że w ruchu społeczno-kulturalnym i amatorskim ruchu artystycznym do grona zasłużonych działaczy należą m.in. Jadwiga Tressenberg z Kut, Józefa Czaplińska z Miłomłyna oraz Izydor Hołub z Pasłęka. W składzie Prezydium Zarządu Okręgowego ZZPKiS znajdują się akualnie 3 bibliotekarki z WiMBP (Teresa Frudko pełni funkcję wiceprzewodniczącej a Stefania Anculewicz — sekretarza ZO). Pracownik biblioteki publicznej wybrany został przewodniczącym ZO SBP (Marian Filipkowski z Braniewa). Znajdujemy bibliotekarzy w składzie komitetów gminnych i powiatowych PZPR oraz wśród delegatów na konferencje partyjne stopnia powiatowego i wojewódzkiego. Do kilkuosobowego grona ścisłego politycznego kierownictwa powiatu biskupieckiego, jako członek Egzekutywy KP PZPR, należy Gabriela Piwowarska — dyrektor PiMBP w Biskupcu a Jan Kozłowski — dyrektor PiMBP w Bartoszycach pełni funkcję sekretarza organizacyjnego miejscowego Komitetu Miejskiego.

KSIĘGOZBIORY NASZYCH BIBLIOTEK POD LUPĄ

Teresa BIAŁECKA

ZAOPATRZENIE BIBLIOTEK PUBLICZNYCH I SZKOLNYCH W LEKTURĘ DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH.

(materiały z analizy WiMBP)

Poproszę „Szosę Wołokołamską" Beka, „Opowiadania" Paustowskiego, „Sposób na Alcybiadesa" Niziurskiego. — Z żądaniami wypożyczenia konkretnego tytułu lektury zwracają się uczniowie szkół podstawowych do bibliotekarek codziennie. Często określonego tytułu gorączkowo poszukuje jednocześnie grupa uczniów i nie wszyscy książkę otrzymują. Świadczy to o niedostatecznym zaopatrzeniu w dostateczną ilość egzemplarzy nie tylko bibliotek publicznych ale i szkolnych, z których uczniowie korzystają przede wszystkim. Głównym źródłem zaopatrzenia młodzieży w lekturę podstawową i uzupełniającą są, jak wiadomo, biblioteki szkolne, które mają obowiązek gromadzenia lektur w odpowiedniej ilości egzemplarzy. Biblioteki publiczne, które również gromadzą lekturę, choć w znacznie mniejszym zakresie, stanowią uzupełnienie szkolnych zasobów lekturowych, a w wypadku przerw w pracy bibliotek szkolnych stają się źródłem rezerwowym. Ponadto biblioteki publiczne, czynne również w okresie wakacyjnym, umożliwiają wcześniejsze zapoznanie się uczniów z pozycjami lekturowymi. Bardzo często stałe kontakty uczniów z biblioteką publiczną, tak ważne ze względu na kontynuację czytelnictwa po ukończeniu szkoły, rozpoczynają się od poszukiwania lektury.

Zaryzykuję stwierdzenie, że nie orientujemy się wzajemnie w stanie posiadania naszych zbiorów. Kontakty między bibliotekami szkolnymi i publicznymi w poszczególnych środowiskach są dotychczas na ogół bardzo luźne. Brak też często wzajemnej informacji i współpracy w zakresie gromadzenia i wykorzystania lektur. I tak, choć wspólne mamy cele, „każdy sobie rzepkę skrobie", chyba nie tylko w zakresie doboru literatury.

Czy ogólna opinia o niedostatecznym zaopatrzeniu bibliotek w lektury jest słuszna?

Aby choć częściowo uzyskać opinię w tym względzie Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie przeprowadziła — przy współpracy zainteresowanych powiatowych i miejskich bibliotek publicznych — wycinkową analizę zaopatrzenia w lektury wybranych środowisk. Głównym celem sondy było ustalenie stanu zaopatrzenia w lektury tych środowisk oraz ustalenie wniosków i wskazówek dla dalszego racjonalnego gromadzenia omawianej literatury w bibliotekach publicznych i szkolnych.

Analizie poddano biblioteki szkolne i publiczne 5 miast powiatowych: Mrągowa, Ostródy, Pasłęka, Pisza i Węgorzewa; 5 miast niepowiatowych: Jezioran, Lidzbarka

Welskiego, Lubawy, Ornety i Rynu oraz wsi — w tym 5 dużych: Piecki, Łukta, Młynary, Drygały, Kruklanki i 5 małych: Kosewo, Reszki, Kwietniewo, Stare Guty, Popioły. Celem uzyskania w miarę reprezentatywnych materiałów do oceny stanu posiadania lektur w bibliotekach publicznych do badania wytypowano środowiska o najlepszym, średnim i najsłabszym zaopatrzeniu w księgozbiór, biorąc za podstawę ilość posiadanych przez biblioteki publiczne woluminów na 100 mieszkańców. Ankieta zawierała tytułowy wykaz lektury podstawowej i uzupełniającej klas I—VIII. W oddzielnych rubrykach wykazywano ilość egzemplarzy danego tytułu w poszczególnych bibliotekach szkolnych i publicznych. Liczbę egzemplarzy ustalono na podstawie katalogów, tylko w nielicznych wypadkach, gdzie katalogi były niekompletne, policzono książki na półkach oraz karty książek wypożyczonych. Zebrano również informacje o ilości dzieci w szkołach z podziałem na klasy. We wszystkich badanych środowiskach istnieją pełne ośmioklasowe szkoły podstawowe.

Analiza wykazała, że 86,5% ogólnej ilości lektur posiadają szkoły, a pozostałe 13,5% biblioteki publiczne.

Przeciętna liczba uczniów przypadających na 1 egzemplarz lektury wynosi 5,7. Za podstawę do obliczeń wzięto tu lekturę podstawową i uzupełniającą bibliotek szkolnych i publicznych łącznie.

Wskaźnik ten w poszczególnych środowiskach obrazuje tabela 1.

Tab. 1

Miasta powiatowe	Liczba dzieci na 1 egz.	Małe miasta	Liczba dzieci na 1 egz.	Duże wsie	Liczba dzieci na 1 egz,	Małe wsie	Liczba dzieci na 1 egz.
Mrągowo	4,6	Jeziorany	9,2	Piecki	3,3	Kosewo	2,6
Ostróda	7,4	Lidzbark Welski	3,3	Łukta	5,1	Reszki	4,1
Pasłęk	5,9	Lubawa	6,5	Młynary	6,4	Kwietniewo	3,1
Pisz	6,9	Orneta	6,5	Drygały	8,2	Stare Guty	8,6
Węgorzewo	5,7	Ryn	5,8	Kruklanki	3,2	Popioły	2,6
Przeciętnie w miastach powiatowych	6,1	Przeciętnie w miastach małych	6,5	Przeciętnie na wsi			4,4

Znacznie lepiej przedstawia się zaopatrzenie poszczególnych środowisk w lekturę podstawową, ale i tu zaopatrzenie w poszczególnych klasach i w poszczególne tytuły jest nierównomierne. Problem ten obrazuje tabela 2.

Zebrany materiał analityczny wskazuje na duże rozbieżności pomiędzy liczbą poszczególnych tytułów. Dotyczy to głównie stanu posiadania w bibliotekach szkolnych. Często jeden tytuł występuje w kilkudziesięciu egzemplarzach, inny dla tej samej klasy zaledwie w kilku. Nie chodzi tu oczywiście o uzasadnioną rozbieżność w liczbie egzemplarzy lektury podstawowej i uzupełniającej, różnice występują w obrębie obydwu grup. Jaskrawym przejawem nierównomiernego zaopatrzenia jest całkowity brak niektórych tytułów w środowisku. Brak głównie lektury uzupełniającej, ale w niektórych środowiskach, zwłaszcza wiejskich, nie ma również pojedynczych tytułów lektury podstawowej. We wsiach brak przeciętnie 13—25 tytułów lektury uzupełniającej i podstawowej, lecz w Reszkach brak 43 tytułów, a w Sta-

Tab. 2

Miejscowość	Ilość uczniów na 1 egz. lektury podst.	w tym: kl.	kl. VI	kl. VII	kl. VIII
Mrągowo	3,1	2,3	4,2	2,8	4,0
Ostróda	4,1	4,0	4,3	3,6	5,6
Pasłęk	3,6	3,1	4,3	2,9	4,9
Pisz	4,2	5,1	4,3	4,7	4,1
Węgorzewo	3,6	3,3	5,4	2,9	4,4
Jeziorany	5,2	3,3	5,4	4,0	11,8
Lidzbark Welski	1,9	1,6	2,5	1,5	5,2
Lubawa	3,7	3,4	3,6	3,8	4,8
Orneta	4,7	4,5	4,7	4,3	5,4
Ryn	4,7	2,8	4,5	7,1	6,4
Mrągowo					
Piecki	1,5	2,0	1,2	1,2	2,6
Kosewo	1,9	3,7	2,0	1,4	1,7
Ostróda					
Łukta	2,9	2,9	3,9	2,0	4,1
Reszki	2,6	2,5	2,5	2,0	3,7
Pasłęk					
Młynary	4,7	2,1	8,7	4,7	10,0
Kwietniewo	2,8	2,5	2,8	2,4	4,8
Pisz					
Drygały	3,6	4,3	6,8	3,2	4,1
Stare Guty	4,7	4,3	6,0	1,8	brak lektur
Węgorzewo					
Kruklanki	2,2	1,6	3,1	2,0	2,5
Popioły	2,3	3,6	3,0	1,4	3,0

rych Gutach aż 59 (w tym całkowity brak lektury dla klas VIII). Znaczne braki są również w miastach i sięgają od 2 (Lubawa) do 12 (Jeziorany) tytułów.

W wielu wypadkach brak, lub jest za mało tych tytułów, które w ostatnich latach były do nabycia, np. książki R. Pisarskiego „O psie, który jeździł koleją" nie posiada aż 6 środowisk. W wielu wypadkach brak również klasyki: J. Porazińskiej „Ki-

chuś majstra Lepigliny" zabrakło aż w 11 środowiskach, A. Domańskiej „Historia żółtej ciżemki" — w 7.

Porównując stan zaopatrzenia bibliotek szkolnych i publicznych w poszczególne tytuły stwierdza się, że pewne tytuły występują w wysokiej liczbie egzemplarzy w obu tych bibliotekach przy jednoczesnym braku lub bardzo małej ilości egzemplarzy innych tytułów.

Na podstawie przeanalizowanego materiału nasuwają się następujące wnioski:

1. Zaopatrzenie wielu badanych środowisk w lekturę jest niedostateczne. Nasycenie poszczególnych miejscowości w lekturę podstawową jest niezgodne z instrukcją zawartą w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 1969 r. Nr 13—3 poz. 28, a mówiącą o tym, że 1 egzemplarz lektury podstawowej powinien przypadać najwyżej na 2 uczniów. Rozbieżności z normą są w niektórych miejscowościach bardzo wyraźne i zasadnicze.
2. Analiza potwierdziła brak wzajemnego rozeznania w stanie zaopatrzenia w letury, co bardzo utrudnia racjonalne gromadzenie tej literatury przez biblioteki szkolne i publiczne, a co za tym idzie powoduje nierównomierne nasycenie w poszczególne tytuły.
3. Stan posiadania lektur przez biblioteki publiczne jest niewspółmierny do posiadanych środków na zakup książek.
4. Brak pewnych tytułów lektur, przy nadmiernej nawet ilości egzemplarzy innych, świadczy o nieprawidłowym i nieracjonalnym uzupełnianiu zbiorów. Jeśli nawet nie jest to lektura przerabiana na lekcjach to przecież są to najciekawsze i najwartościowsze pozycje z literatury dziecięcej i młodzieżowej.

Wydaje się na koniec, że celowe byłoby przeprowadzenie przez samych bibliotekarzy analiz tego typu we wszystkich środowiskach. Pozwoliłoby to uzyskać cenne materiały do dalszej pracy nad uzupełnieniem zasobów lektury w bibliotekach.

Krystyna HAŁUN

KSIĘGOZBIORY DLA DOROSŁYCH W WIEJSKICH FILIACH BIBLIOTECZNYCH

(materiały z analizy WiMBP)

Zarówno Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna jak i biblioteki powiatowe od kilku już lat nie przeprowadzały badań nad zaopatrzeniem i wykorzystaniem księgozbiorów w małych bibliotekach wiejskich. Opinie na ten temat opierały się w większości przypadków na dość powierzchownych obserwacjach. I właśnie brak aktualnego rozeznania w szczegółowej strukturze zbiorów bibliotecznych i ich funkcjonowaniu w określonych środowiskach zadecydował o przeprowadzeniu niniejszej analizy.

Analizę przeprowadzili pracownicy bibliotek powiatowych w miesiącach lipiec — sierpień 1972 r. — według ankiety opracowanej przez Bibliotekę Wojewódzką. Scenariusz przewidywał analizę całego znajdującego się w bibliotece księgozbioru przeznaczonego dla czytelników dorosłych, tj. księgozbioru popularnonaukowego (z wyłączeniem fachowego księgozbioru bibliotekarskiego) oraz literatury pięknej.

Badania przeprowadzono w oparciu o księgozbiór znajdujący się w bibliotece oraz dokumentację biblioteczną, głównie dokumentację wypożyczeń.

Placówki, w których przeprowadzono analizę zostały wytypowane na zasadzie losowania. Było to dziesięć filii bibliotecznych zlokalizowanych w następujących

miejscowościach: Błudowo i Wyszkowo — w pow. braniewskim, Sypanica i Ząbrowo — w powiecie iławskim, Bogaczewo i Jerzwałd — w powiecie Morąg, Jabłonka i Sarnowo — w powiecie nidzickim oraz Gierzwałd i Stare Jabłonki — w powiecie ostródzkim. Połowa z tych bibliotek powstała w 1956 roku. Pozostałe placówki zostały zorganizowane w latach późniejszych, ale nie później niż w roku 1965.

Mieszkańcy wsi, w których działają wyżej wymienione biblioteki utrzymują się głównie z rolnictwa, tj. z pracy we własnych gospodarstwach rolnych (Błudowo, Bogaczewo, Jerzwałd, Sypanica, Ząbrowo, Gierzwałd) oraz z pracy w państwowych gospodarstwach rolnych, gospodarstwach rybackich, tartakach itp. (Jabłonka, Wyszkowo, Gierzwałd, Stare Jabłonki.

Biblioteki w tych miejscowościach obsługiwały od 0—8 punktów bibliotecznych i obejmowały czytelnictwem około 23% mieszkańców swojego rejonu.

Tab. 1

Lp.	Biblioteka	Liczba mieszk.	Rok zał. bibl.	Księgozbiór ogółem	Czytelnicy na koniec 1971	Wypożyczenia w 1971	Liczba punktów bibl.
1	Błudowo	402	1959	3.801	318	4.710	3
2	Bogaczewo	525	1965	2.982	123	4.165	—
3	Gierzwałd	409	1956	4.485	608	10.341	8
4	Jabłonka	366	1956	3.587	242	3.810	3
5	Jerzwałd	564	1956	5.308	252	5.304	2
6	Sarnowo	521	1956	4.115	221	4.602	2
7	Stare Jabłonki	291	1956	3.671	323	7.139	2
8	Sypanica	394	1960	3.245	161	4.892	1
9	Wyszkowo	269	1964	1.802	136	831	—
10	Ząbrowo	936	1963	3.126	385	8.864	3

Wielkość księgozbiorów w/w bibliotek wahała się w granicach od 1802 woluminów w Wyszkowie do 5308 tomów w Jerzwałdzie. Liczebność księgozbioru uzależniona była od wielu czynników, a m.in.:

— od wielkości środowiska obsługiwanego przez bibliotekę;

— od daty powstania biblioteki (im wcześniejsza data założenia placówki tym większy księgozbiór);

— i także od funkcji jakie biblioteka pełniła w przeszłości (np. duży księgozbiór biblioteki w Jerzwałdzie tłumaczy się tym, że do 1961 roku pełniła ona funkcję biblioteki gromadzkiej).

Struktura księgozbiorów w większości bibliotek, w których przeprowadzono analizę była w zasadzie prawidłowa, mimo że udział procentowy poszczególnych działów literatury — w stosunku do ogółu znajdującego się w bibliotece księgozbioru — był w bibliotekach bardzo zróżnicowany przy podobnej strukturze czytelników.

I. Księgozbiory popularnonaukowe

Analiza potwierdziła, że stan zaopatrzenia bibliotek w księgozbiór popularnonaukowy jest w dalszym ciągu niezadawalający i w większości badanych bibliotek nie odpowiada ani normom, ani — co gorsze zapotrzebowaniu środowisk, którym ma

Wielkość i struktura księgozbiorów

Tab. 2

Lp.	Biblioteka	Liczba wol. ogółem	w tym					
			Literatura dla dzieci		Literatura piękna dla dorosłych		Literatura popularnonaukowa	
			Liczba wol.	%	Liczb wol.	%	Liczba wol.	%
1.	Błudowo	3793	1070	28,2	1606	42,4	1117	29,4
2.	Bogaczewo	2982	759	25,4	1216	40,8	1007	33,8
3.	Gierzwałd	4485	1146	25,6	1857	41,4	1482	33,0
4.	Jabłonka	3587	834	23,3	1729	48,2	1024	28,5
5.	Jerzwałd	5308	1575	29,7	2344	44,1	1389	26,2
6.	Sarnowo	4115	1296	31,4	1727	42,0	1092	26,6
7.	Stare Jabłonki	3671	1133	30,9	1361	37,1	1177	32,0
8.	Sypanica	3245	719	22,1	1304	40,2	1222	37,7
9.	Wyszkowo	1802	474	26,3	680	37,7	648	36,0
10.	Ząbrowo	3126	728	23,3	1198	38,3	1200	38,4

służyć. Zastrzeżenia te dotyczą głównie wewnętrznej struktury literatury popularnonaukowej, tj. doboru tytułów oraz liczby książek reprezentujących poszczególne działy wiedzy.

Tabela 3 wskazuje jak bardzo struktura wewnętrzna księgozbioru popularnonaukowego w analizowanych bibliotekach odbiegała od postulowanych przez IKiCZ wskaźników[1]. Najbardziej zaniżony był procent książek z nauk ścisłych i przyrodniczych (5) i właściwie tylko liczba książek z nauk społecznych nie odbiegała zbytnio od zalecanych norm.

Znaczne i nie zawsze uzasadnione różnice pomiędzy poszczególnymi bibliotekami występowały również w zakresie zaopatrzenia w książki w obrębie jednego działu. Szczególnie mocno uwidoczniły się one w przypadku działów: 6 (Nauki stosowane), 9 (Geografia, Biografie, Historia), 3 (Nauki społeczne). Np.: książki popularnonaukowe sklasyfikowane do działu 6 powinny stanowić około 36,6% księgozbioru niebeletrystycznego, a w analizowanych bibliotekach proporcje te wynosiły: od 25,0% w Jerzwałdzie do 38,2% w Jabłonce; 9 — powinna stanowić około 25% ogółu książek popularnonaukowych, a kształtowała się w granicach od 24,5% w Wyszkowie do 38,8% w Bogaczewie; procent książek z działu: nauki społeczne (3) — powinien wynosić około 15,0% księgozbioru popularnonaukowego a wahał się w granicach od 10,8% w Sarnowie — do 20,0% w Jerzwałdzie. Podobne, chociaż nieco mniejsze różnice, występowały również w pozostałych działach.

Można by mieć wątpliwości co do tego, czy przyrównywanie struktury księgozbiorów popularnonaukowych do proporcji zalecanych jest właściwe i uzasadnione. Jednakże analiza wykorzystania literatury niebeletrystycznej w poszczególnych działach wykazała, że dążenie do „ideału" (w zakresie zaopatrzenia) w większości placówek, byłoby nie tylko wskazane, ale nawet konieczne.

Wypożyczenia literatury popularnonaukowej w poszczególnych bibliotekach stanowiły 10—15% ogółem zarejestrowanych wypożyczeń, mimo że księgozbiór popular-

[1] Izdebska B., Siekierski S., Siekierycz K.: Funkcja księgozbiorów bibliotek gromadzkich W-wa 1968 s. 120—121.

Tab. 3

Lp.	Biblioteka	0 Ogólny		1 Filozofia		2 Religioznawstwo		3 Nauki społeczne		5 Nauki ścisłe i przyrodnicze		6 Nauki stosowane		7 Sztuka Rozrywki Sport		8 Językoznawstwo Literatura		9 Geografia Biografie Historia	
		Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%	Liczba wol.	%
1.	Błudowo	82	7,3	6	0,5	20	1,8	215	19,0	71	6,3	318	28,2	39	3,4	42	3,7	336	29,8
2.	Bogaczewo	62	5,7	2	0,2	11	1,0	194	17,8	38	3,5	273	25,1	47	4,3	39	3,6	422	38,8
3.	Gierzwałd	117	8,0	14	1,0	14	1,0	270	18,5	87	5,9	490	33,5	45	3,1	65	4,4	360	24,6
4.	Jabłonka	36	3,5	8	0,8	18	1,7	151	14,5	66	6,4	397	38,2	28	2,7	40	3,9	294	28,3
5.	Jerzwałd	108	8,6	11	0,9	14	1,1	253	20,0	43	3,4	316	25,0	53	4,2	45	3,6	419	33,2
6.	Sarnowo	34	3,0	13	1,2	18	1,6	121	10,8	91	8,2	420	37,6	14	1,3	35	3,1	370	33,2
7.	Stare Jabł.	74	6,5	8	0,7	18	1,6	203	17,9	61	5,5	383	33,9	42	3,7	41	3,6	301	26,6
8.	Sypanica	127	10,0	6	0,5	20	1,6	168	13,3	65	5,1	398	31,4	55	4,3	36	2,8	393	31,0
9.	Wyszkowo	32	5,0	4	0,6	12	1,9	106	16,6	48	7,5	235	36,8	16	2,5	29	4,6	156	24,5
10.	Ząbrowo	97	7,6	6	0,5	15	1,2	203	16,0	96	7,6	319	25,1	57	4,5	44	3,4	434	34,1

Tab. 4.

Księgozbiór i wypożyczenia literatury popularnonaukowej.

Lp.	Biblioteka	0 Ogólny		1 Filozofia		2 Religioznawstwo		3 Nauki społeczne		5 Nauki ścisłe i przyrodnicze		6 Nauki stosowane		7 Sztuka. Rozrywki. Sport.		8 Językoznawstwo. Literatura.		9 Geografia. Biografia. Historia.	
		% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.	% Księgozbioru	% Wypożycz.
1.	Błudowo	7,3	2,0	0,5	0,1	1,8	0,9	19,0	13,7	6,3	5,7	28,2	43,9	3,4	2,3	3,7	1,6	29,8	29,8
2.	Bogaczewo	5,7	5,6	0,2	0,1	1,0	1,1	17,8	10,8	3,5	2,5	25,1	23,6	4,3	4,2	3,6	4,4	38,8	47,7
3.	Gierzwałd	8,0	2,5	1,0	1,2	1,0	1,4	18,5	7,2	5,9	9,5	33,5	37,8	3,1	6,7	4,4	7,4	24,6	26,3
4.	Jabłonka	3,5	4,8	0,8	0,6	1,7	0,9	14,5	12,2	6,4	6,0	38,2	41,0	2,7	2,1	3,9	3,5	28,3	28,9
5.	Jerzwałd	8,6	3,2	0,9	1,8	1,1	1,3	20,0	4,9	3,4	9,0	25,0	33,9	4,2	7,2	3,6	6,4	33,2	32,3
6.	Sarnowo	3,0	2,7	1,2	0,8	1,6	1,5	10,8	9,5	8,2	2,4	37,6	35,0	1,3	0,3	3,1	0,5	33,2	47,3
7.	Stare Jabł.	6,5	6,6	0,7	0,4	1,6	2,5	17,9	16,5	5,5	8,9	33,9	27,1	3,7	2,8	3,6	2,8	26,6	32,4
8.	Sypanica	10,0	6,7	0,5	0,5	1,6	0,2	13,3	6,9	5,1	9,8	31,4	33,2	4,3	6,6	2,8	3,2	31,0	32,9
9.	Wyszkowo	5,0	0,8	0,6	0,6	1,9	2,3	16,6	18,2	7,5	6,2	36,8	28,4	2,5	4,4	4,6	1,5	24,5	37,6
10.	Ząbrowo	7,6	4,9	0,5	0,1	1,2	2,1	16,0	12,8	7,6	13,6	25,1	24,4	4,5	4,7	3,4	4,4	34,1	33,0

nonaukowy w większości bibliotek wynosił około 30% całości zbioru. Największe dysproporcje pomiędzy wielkością księgozbioru a liczbą wypożyczeń wystąpiły w działach: nauki społeczne, np. w Jerzwałdzie książki z tego działu stanowiły 20,0% księgozbioru popularnonaukowego tj. 253 wol., a wypożyczenia tylko 4,9% (277); oraz w dziale ogólnym, gdzie np. w Gierzwałdzie procent księgozbioru wynosił 8,0 (117 wol), a wypożyczeń 2,5% (53). Zdarzały się również — niestety rzadkie przypadki — gdy liczba wypożyczeń przekraczała wielkość księgozbioru, tzn. na jedną książkę przypadało więcej niż jedno wypożyczenie. Miało to najczęściej miejsce w działach 9 (Geografia. Biografie. Historia), 5 (Nauki ścisłe i przyrodnicze) i 6 (Nauki stosowane). **(Zob. tab. 4).**

Przeciętna liczba wypożyczeń przypadających na jedną książkę niebeletrystyczną była we wszystkich bibliotekach bardzo niska i w jednym tylko przypadku przekroczyła 10 (Jerzwałd). Najwięcej wypożyczeń na jedną książkę zarejestrowano w działach: nauki ścisłe i przyrodnicze, religioznawstwo, geografia, biografia, historia. Najmniej w działach: nauki społeczne, ogólnym i filozofii.

Aktywność książek popularnonaukowych w/g działów.

Tab. 5.

Lp.	Biblioteka	Liczba wypożyczeń przypadających na jedną książkę								
		0 Ogólny	1 Filozofia	2 Religioznawstwo	3 Nauki społeczne	5 Nauki ścisłe i przyrodnicze	6 Nauki stosowane	7 Sztuka. Pozywki. Sport.	8 Językoznawstwo. Literatura.	9 Geografia. Biografia. Historia.
1.	Błudowo	0,4	0,2	0,8	1,1	1,3	2,3	1,0	0,6	1,5
2.	Bogaczewo	2,6	2,0	2,9	1,6	1,9	2,5	2,6	3,3	3,3
3.	Gierzwałd	0,5	1,8	2,3	0,6	2,3	1,6	3,2	2,4	1,5
4.	Jabłonka	1,2	0,8	0,4	0,7	0,8	1,0	0,7	0,8	0,9
5.	Jerzwałd	1,7	9,0	5,3	1,1	11,9	6,1	7,7	8,1	4,4
6.	Sarnowo	2,5	2,0	2,6	2,4	0,8	2,6	0,6	0,4	4,0
7.	Stare Jabłonki	2,8	1,5	4,4	2,5	4,5	2,2	2,0	2,1	3,3
8.	Sypanica	0,5	0,8	0,1	0,4	1,4	0,8	1,1	0,8	0,8
9.	Wyszkowo	0,2	1,2	1,7	1,5	1,1	1,0	2,4	0,4	2,1
10.	Ząbrowo	1,5	0,2	4,3	1,9	4,2	2,3	2,4	3,0	2,3

Obraz aktywności księgozbioru uzupełnia tabela 6 (a i b) wskazująca procent książek nieczytanych w poszczególnych bibliotekach i działach.

Procent tych książek był we wszystkich placówkach dość znaczny a w niektórych przekraczał nawet połowę całego księgozbioru niebeletrystycznego (Sypanica 59,9%, Jerzwałd 52,4%). Najniższy wskaźnik książek nieczytanych zanotowano w Bogaczewie (14,4%) i w Starych Jabłonkach (17,9). Wskaźnik obrazujący procentowy udział książek, które nie uzyskały wypożyczeń był w bibliotekach bardzo zróżnicowany również w obrębie poszczególnych działów wiedzy. I tak: najwyższy procent książek nieczytanych z działu ogólnego wykazały biblioteki w: Jerzwałdzie (83,3%), Wyszkowie (71,9%), Gierzwałdzie (60,0%); z działu filozofia (1) — biblioteki w Błudowie (66,6%) i w Ząbrowie (83,3%); z działu religioznawstwo (2) — biblioteka w Sypanicy (80,0%); z działu nauki społeczne (3) — Bogaczewo (23,2%) i Stare Jabłonki (35,5%); z działu

Tab. 6a

	Bludowo	Bogaczewo	Gierzwałd	Jabłonka	Jerzwałd	Sarnowo	Stare Jabł.	Sypianica	Wyszkowo	Ząbrowo
% książek, które uzyskały wypożyczenia	62,3	82,7	48,2	41,4	43,9	79,2	72,5	40,0	48,5	55,5
% książek bez wypożyczeń (martwych)	28,1	14,4	38,3	23,3	52,4	20,4	17,9	59,9	42,5	44,2
% książek bez udokumentowanych wypożyczeń	9,6	2,9	13,5	35,3	3,7	0,4	9,6	0,1	9,0	0,3

sztuki piękne (7) — Jabłonka (39,3%); z działu językoznawstwo, literatura (8) — biblioteka w Sarnowie (71,4%).

Najmniej książek nieczytanych, w większości bibliotek, znajdowało się w działach 9 i 6.

Procent książek nieczytanych wg działów.

Tab. 6b

Lp.	Biblioteka	0 Dział ogólny	1 Filozofia	2 Religioznawstwo	3 Nauki społeczne	5 Nauki ścisłe i przyrodnicze	6 Nauki stosowane	7 Sztuka Rozrywki Sport	8 Językoznawstwo Literatura	9 Geografia Biografia Historia
1.	Bludowo	28,0	66,6	45,0	17,2	31,0	18,6	46,2	64,3	35,1
2.	Bogaczewo	16,1	—	18,2	23,2	18,4	15,0	12,8	7,7	10,2
3.	Gierzwałd	60,0	44,4	31,3	56,5	20,0	37,1	30,2	13,2	28,5
4.	Jabłonka	8,3	12,5	11,1	38,4	30,3	13,1	39,3	22,5	29,3
5.	Jerzwałd	83,3	54,5	57,1	72,7	27,9	46,8	64,1	62,2	36,0
6.	Sarnowo	17,6	38,5	50,0	21,5	52,7	14,5	64,3	71,4	10,5
7.	Stare Jabłonki	12,2	25,0	—	35,5	11,4	21,4	11,9	9,8	7,0
8.	Sypanica	78,7	16,7	80,0	79,8	47,7	49,7	58,2	58,3	57,8
9.	Wyszkowo	71,9	25,0	16,7	45,3	47,9	51,9	12,5	65,5	20,5
10.	Ząbrowo	66,0	83,3	13,3	34,5	21,9	52,4	38,6	6,8	47,9

Jak wspomniałam wyżej, w niektórych bibliotekach tylko połowa książek popularnonaukowych była wypożyczana. Jednak nawet ta niewielka część księgozbioru nie była wykorzystana tak aktywnie jak należałoby tego oczekiwać. Ogromna większość książek czytanych osiągnęła tylko 1—2 wypożyczenia. Procent książek, które osiągnęły więcej niż 5 wypożyczeń był niski i wynosił: w Bludowie — 11,2, w Wyszkowie — 5,2, w Sypanicy — 2,2, w Ząbrowie — 11,2, w Jabłonce 1,9 w Bogaczewie — 16,6

w Jerzwałdzie — 5,1, w Sarnowie — 14,4, w Gierzwałdzie — 9,3 i w Starych Jabłonkach — 17,2%.

Ten bardzo niewielki odsetek intensywnie wypożyczanych książek jest jeszcze jednym dowodem na to, że literatura popularnonaukowa była wykorzystywana tylko w minimalnym stopniu.

Tab. 7.

Lp.	Biblioteka	Procent książek, które uzyskały wypożyczenia (od-do)							
		0	1—2	3—5	6—8	9—11	12—15	16—19	20 i więcej
1.	Błudowo	28,1	34,4	16,7	6,0	3,7	1,4	0,1	—
2.	Bogaczewo	14,4	44,8	21,3	10,8	3,4	1,3	0,6	0,5
3.	Gierzwałd	38,3	28,6	10,3	4,0	1,9	2,0	0,7	0,7
4.	Jabłonka	23,3	28,1	11,4	1,7	0,2	—	—	—
5.	Jerzwałd	52,4	27,2	11,6	2,3	0,6	0,5	0,1	1,6
6.	Sarnowo	20,4	42,1	22,7	7,1	3,2	1,6	1,3	1,2
7.	Stare Jabłonki	17,9	35,5	19,8	7,8	3,6	2,7	1,3	1,8
8.	Sypanica	59,9	28,5	9,3	1,1	0,8	0,2	—	0,1
9.	Wyszkowo	42,5	31,2	12,1	3,1	1,1	0,8	0,2	—
10.	Ząbrowo	44,2	29,7	14,5	5,0	1,5	1,6	0,5	2,7

II. Literatura piękna.

Analizę zaopatrzenia i wykorzystania literatury pięknej przeprowadzono w podobny sposób jak analizę literatury popularnonaukowej. Zmieniono tylko zasady podziału literatury pięknej wyodrębniając prozę polską i obcą. W obrębie tych działów zastosowano podział wg kryterium chronologii dzieląc prozę polską i obcą na dawną — obejmującą twórczość pisarzy żyjących i tworzących przed 1945 rokiem i współczesną, do której zaliczono utwory pisarzy żyjących i tworzących po II wojnie światowej. W literaturze pięknej wyodrębniono poza tym dwa dodatkowe działy, tj. poezję i dramat oraz literaturę sensacyjno-kryminalną — ze względu na to, że książki z tych działów mają nieco inny charakter niż pozostała literatura piękna a ponadto dość wyraźnie wpływają na czytelnictwo beletrystyki.

W większości bibliotek najwięcej książek zaliczono do prozy współczesnej zarówno polskiej jak i obcej. Tylko w filii bibliotecznej w Jabłonce najwięcej książek liczył dział I — obejmujący prozę dawną polską.

Ogółem w badanych bibliotekach struktura literatury pięknej kształtowała się następująco:

— proza polska dawna 17,2%
— proza polska współczesna 39,4%
— proza obca dawna 11,3%
— proza obca współczesna 20,1%
— poezja i dramat (polski i obcy) 5,3%
— literatura sensacyjno-kryminalna 6,7%

Należy tu zaznaczyć, że działy prozy współczesnej liczyły nie tylko największą liczbę woluminów, ale także największą liczbę tytułów. Wynika to z faktu, że w działach tych tylko sporadycznie występowało zjawisko wieloegzemplarzowości, które szczególnie mocno uwidoczniło się w prozie polskiej dawnej, gdzie utwory klasyków polskich znajdowały się zwykle więcej niż w jednym egzemplarzu.

Tab. 1.

Literatura piękna wg struktury

Lp.	Biblioteka	Ogółem wol.	w tym: Proza polska dawna		Proza polska współczesna		Proza obca dawna		Proza obca współczesna		Poezja i dramat		Literatura sensac.-krymin.	
			wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%
1.	Błudowo	1540	256	16,6	642	41,7	140	9,1	400	26,0	5,0	3,2	52	3,4
2.	Bogaczewo	1208	188	15,6	595	49,3	99	8,2	208	17,2	60	5,0	58	4,8
3.	Gierzwałd	1913	288	15,1	762	39,8	228	11,9	398	20,8	104	5,4	133	7,0
4.	Jabłonka	1751	505	28,8	482	27,5	227	13,0	287	16,4	80	4,6	170	9,7
5.	Jerzwałd	2186	294	13,4	960	43,9	216	9,9	477	21,8	136	6,2	103	4,7
6.	Sarnowo	1866	415	22,3	522	28,0	271	14,5	308	16,5	77	4,1	273	14,6
7.	Stare Jabłonki	1401	256	18,3	447	31,9	190	13,6	301	21,5	132	9,4	75	5,3
8.	Sypanica	1335	131	9,8	646	48,4	139	10,4	298	22,3	52	3,9	69	5,2
9.	Wyszkowo	680	108	15,9	302	44,4	65	9,6	144	21,2	31	4,5	30	4,4
10.	Ząbrowo	1253	165	13,2	597	47,6	137	10,9	217	17,3	79	6,3	58	4,6

Najsłabiej zaopatrzone były biblioteki w poezję i dramat i to nie tylko ze względu na małą liczbę książek, ale również ze względu na dobór tytułów. Większość książek z tego działu — to poezja i dramat polski, głównie dawny, reprezentowany przez Asnyka, Kochanowskiego, Mickiewicza, Staffa, Słowackiego. Z twórców współczesnych najczęściej powtarzały się nazwiska Broniewskiego, Gałczyńskiego i Tuwima. We wszystkich bibliotekach natomiast sporadycznie występowały nazwiska i tytuły reprezentujące poezję i dramat obcy (dawny i współczesny), a nieliczne przykłady książek z tego zakresu ograniczały się zwykle do tytułów ujętych zestawem lektur szkolnych.

Wykorzystanie literatury pięknej było znacznie wyższe aniżeli wykorzystanie literatury popularnonaukowej. W badanych bibliotekach procent książek, które uzyskały wypożyczenia wynosił przeciętnie 84,7%, a najwyższy stopień wykorzystania literatury pięknej osiągnęły biblioteki w Sarnowie — 98,5%, w Bogaczewie — 92,9% i w Ząbrowie — 92,3%.

Wskaźnik książek nieczytanych ogółem wahał się w większości bibliotek w granicach 5,0—10,0% i tylko biblioteki w Jerzwałdzie i Sypanicy znacznie przekroczyły te wielkości.

Tab. 2.

	Błudowo	Bogaczewo	Gierzwałd	Jabłonka	Jerzwałd	Sarnowo	Stare Jabłonki	Sypanica	Wyszkowo	Ząbrowo
% książek, które uzyskały wypożyczenia	83,7	92,9	82,1	78,9	73,1	98,5	85,9	74,6	84,8	92,3
% książek nieczytanych	10,8	6,0	8,5	5,0	23,8	1,5	6,3	24,1	9,3	7,7
% książek bez udokumentowanych wypożyczeń	5,5	1,1	9,4	16,1	3,1	—	7,8	1,3	5,9	—

Ogółem w przeanalizowanych bibliotekach najwięcej książek nieczytanych znajdowało się w działach „poezja" i „dramat". Np. w Jerzwałdzie i Sypanicy książki nieczytane przekroczyły tu połowę znajdujących się w tym dziale książek. Stosunkowo najlepiej wypadło czytelnictwo poezji i dramatu w Bogaczewie, gdzie na 60 książek tylko 3, tj. 5,0% nie uzyskały ani jednego wypożyczenia.

We wszystkich filiach, działem w którym najwięcej książek uzyskało wypożyczenia, była literatura sensacyjno-kryminalna. W większości bibliotek wszystkie książki w tym dziale były przynajmniej raz wypożyczane, a tylko w czterech placówkach, tj. w Błudowie, Jerzwałdzie, Sypanicy i Wyszkowie znajdowały się książki bez wypożyczeń i w większości przypadków były to egzemplarze, które wpłynęły do biblioteki w latach 1970—1971.

Poza literaturą sensacyjno-kryminalną najmniej książek bez wypożyczeń znajdowało się w prozie polskiej dawnej i prozie obcej dawnej.

Szczegółowa analiza książek nieczytanych wykazała ponadto, że w analizowanych placówkach procent książek martwych w działach nie był jednakowy czy choćby zbliżony i bardzo często pomiędzy bibliotekami występowały tu dość znaczne różnice. I tak:

— w prozie polskiej dawnej książek bez wypożyczeń było od 1,2% w Jabłonce do 22,9% w Sypanicy;
— w prozie polskiej współczesnej — od 1,1% w Sarnowie do 26,0% w Jerzwałdzie;
— w prozie obcej dawnej — od 1,5% w Wyszkowie do 20,1% w Sypanicy;
— w prozie obcej współczesnej — od 1,3% w Sarnowie do 26,0% w Jerzwałdzie;
— w poezji i dramacie rozpiętość była największa, bo od 5,0% w Bogaczewie do 55,8% w Sypanicy;
— i w literaturze sensacyjno-kryminalnej — od 1,0% w Jerzwałdzie do 11,6% w Sypanicy.

Najmniej książek nieczytanych znajdowało się w filii bibliotecznej w Sarnowie, gdzie na 1866 książek beletrystycznych tylko 29 woluminów, tj. 1,5% nie uzyskało ani jednego wypożyczenia.

Książki nieczytane

Tab. 3.

Lp.	Biblioteka	Proza dawna polska		Proza współcz. polska		Proza dawna obca		Proza współcz. obca		Poezja i dramat		Literatura sensac.-krymin.	
		wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%
1.	Błudowo	23	9,0	66	10,3	10	7,1	47	11,7	17	34,0	3	5,8
2.	Bogaczewo	6	3,2	41	6,9	4	4,0	18	8,6	3	5,0	—	—
3.	Gierzwałd	42	14,6	58	7,6	13	5,7	30	7,5	19	18,3	—	—
4.	Jabłonka	6	1,2	45	9,3	6	2,6	13	4,5	17	21,2	—	—
5.	Jerzwałd	32	10,9	250	26,0	43	19,9	124	26,0	70	51,5	1	1,0
6.	Sarnowo	—	—	6	1,1	—	—	4	1,3	19	24,6	—	—
7.	Stare Jabłonki	6	2,3	26	5,8	5	2,6	19	6,3	32	24,2	—	—
8.	Sypanica	30	22,9	159	24,6	28	20,1	68	22,8	29	55,8	8	11,6
9.	Wyszkowo	4	3,7	41	13,6	1	1,5	8	5,5	8	25,8	1	3,3
10.	Ząbrowo	6	3,6	34	5,7	12	8,8	13	6,0	32	40,5	—	—

Podobnie jak struktura książek nieczytanych kształtowała się wielkość wypożyczeń w poszczególnych działach. Najwięcej wypożyczeń, w stosunku do ogółu zanotowanych, osiągnęła, w większości bibliotek, proza polska współczesna. Wypożyczenia w tej grupie książek stanowiły od 18,9% (Jabłonka) do 47,8% (Ząbrowo) ogółu wypożyczeń książek beletrystycznych. Drugim działem, w którym wypożyczenia stanowiły dość znaczny procent ogółu wypożyczeń była proza polska dawna. W tej grupie książek najwięcej wypożyczeń osiągnęła filia w Jabłonce — 28,4% a najmniej Ząbrowo — 13,5%. (tab. 4).

Procent wypożyczeń w pozostałych działach był mniej zróżnicowany i znacznie niższy niż w dwu wyżej wymienionych i w większości bibliotek wahał się w granicach 15,0—20,0% ogółu wypożyczeń.

Nieco inny obraz wykorzystania literatury pięknej daje przeciętna liczba wypożyczeń przypadających na jedną książkę. Największy wskaźnik wypożyczeń, a więc i największą aktywność uzyskała literatura sensacyjno-kryminalna, gdzie na 1 książkę przypadało przeciętnie 8,1 wypożyczeń a w poszczególnych bibliotekach od 4,5 wypożyczeń na jedną książkę w Bogaczewie do 17,8 wypożyczeń w Ząbrowie.

Równie wysokie liczby wypożyczeń uzyskała proza dawna obca i proza dawna polska.

Tab. 4.

Wypożyczenia literatury pięknej.

Lp.	Biblioteka	Wypożyczenia ogółem	w tym: Proza polska dawna		Proza polska współczesna		Proza obca dawna		Proza obca współczesna		Poezja i dramat		Literatura sensac.-krymin.	
			wyp.	%	wyp.	%	wyp.	%	wyp.	%	wyp.	%	wyp.	%
1.	Błudowo	6738	1217	18,1	2511	37,3	1034	15,3	1648	24,5	78	1,2	250	3,7
2.	Bogaczewo	6899	1468	21,3	3098	44,9	735	10,7	1033	15,0	306	4,4	259	3,8
3.	Gierzwałd	5760	1414	24,5	1672	29,0	1040	18,1	816	14,2	135	2,3	683	11,9
4.	Jabłonka	8295	2352	28,4	1571	18,9	1419	17,1	1095	13,2	171	2,1	1687	20,3
5.	Jerzwałd	7102	1154	16,2	2738	38,6	984	13,8	1272	17,9	224	3,1	730	10,3
6.	Sarnowo	15875	3427	21,6	4217	26,6	2230	14,0	2549	16,1	290	1,8	3162	19,9
7.	Stare Jabłonki	10090	2598	25,7	3216	31,9	1851	18,3	1330	13,2	303	3,0	792	7,8
8.	Sypanica	3403	549	16,1	1461	42,9	438	12,9	658	19,3	35	1,0	262	7,7
9.	Wyszkowo	2376	407	17,1	1078	45,4	173	7,3	495	20,8	38	1,6	185	7,8
10.	Ząbrowo	9186	1239	13,5	4386	47,8	876	9,5	1502	16,4	149	1,6	1034	11,2

Tak wysokie wskaźniki wypożyczeń na jedną książkę w tych właśnie działach były wynikiem z jednej strony dużego zainteresowania czytelników literaturą dawną i sensacyjno-kryminalną i z drugiej — stosunkowo małą zasobnością tych działów.

Na kilka słów zasługuje również tabela nr 6 wskazująca liczbę książek, które uzyskały wypożyczenia od 1—30 i więcej.

Przeciętna liczba wypożyczeń na 1 książkę.

Tab. 5.

Lp.	Biblioteka	Proza polska dawna	Proza polska współczesna	Proza obca dawna	Proza obca współczesna	Poezja i dramat	Literatura sensacyjno-kryminalna
1.	Błudowo	4,7	3,9	7,4	4,1	1,6	4,8
2.	Bogaczewo	7,8	5,2	7,4	5,0	5,1	4,5
3.	Gierzwałd	4,9	2,2	4,6	2,1	1,3	5,1
4.	Jabłonka	4,6	3,2	6,2	3,8	2,1	9,9
5.	Jerzwałd	3,9	2,8	4,5	2,7	1,6	7,1
6.	Sarnowo	8,2	8,1	8,2	8,3	3,8	11,6
7.	Stare Jabłonki	10,1	7,2	9,7	4,4	2,3	10,6
8.	Sypanica	4,2	2,3	3,1	2,2	0,7	3,8
9.	Wyszkowo	3,8	3,6	2,7	3,4	1,2	6,2
10.	Ząbrowo	7,5	7,3	6,4	6,9	1,9	17,8

We wszystkich bibliotekach większość książek, bo około 50,0% osiągnęła od 1—5 wypożyczeń. W tej grupie znalazły się głównie poezja i dramat oraz mniej popularne utwory z prozy współczesnej polskiej i obcej. Książki, które uzyskały od 6 do 20 wypożyczeń stanowiły około 30—35% ogółu wypożyczanych książek i reprezentowały przede wszystkim lektury z zakresu szkoły średniej oraz sporadycznie prozę współczesną głównie o tematyce wojennej i prozę obcą dawną. Tytułów o 20 do 30 i więcej wypożyczeniach było w bibliotekach niewiele. Tak znaczną liczbę wypożyczeń osiągały najczęściej książki reprezentujące prozę polską dawną oraz literaturę sensacyjno-kryminalną, w której stwierdzono również istnienie książek o stu i więcej wypożyczeniach.

III Podsumowanie i wnioski.

Analiza wykazała, że wielkość księgozbiorów w wiejskich filiach bibliotecznych jest przez biblioteki powiatowe kształtowana prawidłowo. Zastrzeżenia natomiast budzi struktura zbiorów i dobór tytułów — zwłaszcza w przypadku literatury popopularnonaukowej — a także wykorzystanie znajdujących się w bibliotece książek.

Przyczyn tych nieprawidłowości należy szukać przede wszystkim w ciągle niedoskonałym zakupie nowości.

Błędem najczęściej popełnianym przy uzupełnianiu literatury popularnonaukowej był brak troski o właściwe kształtowanie wewnętrznej struktury tej części zbiorów bibliotecznych. Doprowadziło to do sytuacji, w której niektóre działy wiedzy reprezentowane były w bibliotece przez zbyt wielką liczbę tytułów przy równoczesnym niedostatku w innych działach. Pewne nieprawidłowości występowały również

Tab. 6.

Podział literatury pięknej wg liczby wypożyczeń uzyskanych przez poszczególne książki.

Lp.	Biblioteka	Liczba wypożyczeń (od-do)															
		1—5		6—10		11—15		16—20		21—25		26—30		powyżej 30		bez wypożyczeń	
		wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%	wol.	%
1.	Błudowo	904	58,7	242	15,7	75	4,9	37	2,4	3	0,2	12	0,8	16	1,0	166	10,8
2.	Bogaczewo	634	52,5	272	22,5	134	11,1	55	4,6	22	1,8	4	0,3	1	0,1	72	6,0
3.	Gierzwałd	698	36,5	265	13,9	148	7,7	124	6,5	123	6,4	109	5,7	104	5,4	162	8,5
4.	Jabłonka	998	57,0	196	11,2	101	5,8	72	4,1	11	0,6	4	0,2	—	—	87	5,0
5.	Jerzwałd	1212	55,4	266	12,2	96	4,6	15	0,7	7	0,3	—	—	3	0,1	520	23,8
6.	Sarnowo	680	36,4	566	30,3	285	15,3	147	7,9	91	4,9	35	1,9	33	1,8	29	1,5
7.	St. Jabłonki	436	31,1	263	18,8	183	13,1	108	7,7	81	5,8	55	3,9	77	5,5	88	6,3
8.	Sypanica	785	58,8	155	11,6	37	2,8	11	0,8	6	0,4	1	0,1	1	0,1	322	24,1
9.	Wyszkowo	378	55,6	152	22,3	35	5,1	12	1,8	—	—	—	—	—	—	63	9,3
10.	Ząbrowo	575	45,9	279	22,3	148	11,8	70	5,6	36	2,9	25	2,0	23	1,8	97	7,7
Ogółem		7300	50,9	2656	18,5	1242	8,7	651	4,5	380	2,7	245	1,7	258	1,8	1606	11,2

nawet w obrębie jednego działu wiedzy. Najsilniej dało się to zauważyć w przypadku nauk stosowanych. Analiza wykorzystania książek w tym dziale wykazała, że największym powodzeniem u czytelników cieszyły się książki z medycyny (61) i gospodarstwa domowego (64), a tymczasem do wszystkich bez wyjątku bibliotek przy zakupie preferowano literaturę rolniczą (63) bez względu na potrzeby środowiska. Powinno być przecież oczywiste, że np. we wsi, w której tylko niewielki procent mieszkańców zajmuje się zawodowo rolnictwem (np. St. Jabłonki), literatura rolnicza nie będzie aktywnie wykorzystywana.

Na małe wykorzystanie literatury niebeletrystycznej miał też wpływ nie zawsze prawidłowy dobór tytułów. Można to zilustrować na przykładzie działu 2 — religioznawstwo. Dział ten należał w większości bibliotek do najsłabiej zaopatrzonych a jednocześnie w znacznej części badanych placówek procent książek nieczytanych z tego działu był wysoki. Kilka tytułów książek nieczytanych, np.: Pomykało W..: U źródeł polityki pojednania, Dowiat J.: Historia kościoła katolickiego w Polsce, czy Tondi A.: Jezuici w historii kryzysu jednego sumienia — wskazuje, że nieczytane książki to pozycje trudne i nie należy się dziwić, że nie znalazły odbiorcy wśród „niewyrobionych" najczęściej wiejskich czytelników.

Nieco inaczej kształtowało się uzupełnianie literatury pięknej. W większości bibliotek zakup do poszczególnych działów prozy był mniej więcej równomierny, tzn. zakupywano mniej więcej taką samą liczbę egzemplarzy prozy dawnej i współczesnej zarówno polskiej jak i obcej. Było to jednak o tyle nieprawidłowe, że ciągle pogłębiło dysproporcje pomiędzy liczbą egzemplarzy prozy dawnej, której było w bibliotekach za mało, a liczbą egzemplarzy prozy współczesnej, wśród której znaczną część stanowiły pozycje o miernych walorach artystycznych i poznawczych. Wyraźnie natomiast była upośledzona poezja i dramat. Do działu tego zakupywano nie tylko, małą liczbę egzemplarzy, ale także wyraźnie ograniczono zestaw nazwisk i tytułów zwłaszcza pisarzy obcych, które poezję i dramat powinny w każdej bibliotece reprezentować.

We wszystkich bibliotekach dał się zauważyć ponadto i w literaturze popularnonaukowej i w beletrystyce — brak prowadzonych na bieżąco selekcji książek. Na półkach znajdowało się bardzo wiele książek, które powinny być wycofane jako zdeaktualizowane czy zniszczone. Nie usuwano także ze zbiorów bibliotek książek w danej placówce nieprzydatnych.

Czynnikiem, który poza wyżej wymienionymi w znaczny sposób wpłynął na minimalne wykorzystanie literatury popularnonaukowej i pięknej był także niemal całkowity brak popularyzacji książek. Z form popularyzacji stosowanych przez biblioteki najczęściej wymieniano wystawki książek, czasem, ale bardzo rzadko — przeglądy nowości. Takie sposoby upowszechniania na pewno nie mogły spowodować wzrostu zainteresowania książkami znajdującymi się w bibliotece w stopniu, który wpłynąłby wydatnie na rozwój czytelnictwa.

Przyczyny te tkwią przeważnie w niedoskonałej pracy bibliotek i są możliwe do wyeliminowania głównie poprzez prawidłowe, oparte o znajomość środowiska, kształtowanie zbiorów, właściwy dobór ciekawych tytułów i atrakcyjną ich popularyzację. Spełnienie tych warunków nie tylko poprawi stan zbiorów bibliotecznych, ale także przyczyni się do większego ich wykorzystania.

Stanisława BADOWSKA

NOWE KSIĄŻKI O WARMII I MAZURACH

W przeglądzie uwzględniono publikacje, które ukazały się w Olsztynie w 1973 r. (1.IV—30.VI) nakładem Wydawnictwa „Pojezierze", Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego i poza Olsztynem.

Znakiem (I) osygnowano tytuły kwalifikujące się do wszystkich bibliotek, znakiem (II) przydatne w bibliotekach miejskich i większych wiejskich, znakiem (III) — tytuły przydatne głównie w zbiorach bibliotek powiatowo-miejskich lub większych miejskich.

I. Literatura piękna. Wspomnienia.

Bałdowski Jan, Ludwicki Kazimierz, Skonka Czesław: **Szlakiem Kopernika. Przewodnik**. Warszawa 1973 Wydawn. Sport i Turystyka 16° ss. 183, nlb. 2, pl. nlb. 15, mapa na okładce.

Autorzy w zwięzłym zarysie przedstawili tzw. Szlak Kopernika, to znaczy: Toruń— —Olsztyn — Lidzbark Warmiński — Frombork — Elbląg — Gdańsk — Grudziądz — Chełmno — Toruń wraz ze wszystkimi miejscowościami na tej trasie. Przewodnik zawiera podstawowe informacje turystyczne oraz encyklopedyczne wiadomości o historii ze szczególnym uwzględnieniem związków z daną miejscowością Mikołaja Kopernika. Przewodnik może być bardzo przydatny w wielu okolicznościach, nie tylko na trasie turystycznej wędrówki. Specjalnie cenne są skrupulatnie zebrane informacje o małych nawet wioskach, w odniesieniu do województwa olsztyńskiego na dużym obszarze od Brzozia Lubawskiego do Fromborka.

Chorążuk Bogdan: **Zegarmistrz światła.** Olsztyn 1973 Pojezierze 16° ss. 59.

Tomik związanego niegdyś z Olsztynem poety, obecnie autora pięciu już zbiorków poezji i sztuki teatralnej. Tytułowy wiersz „Zegarmistrz światła" jest powszechnie znany jako piosenka poetycka. Zawarte w tomiku poezje są nowoczesne w formie i zróżnicowane w treści i nastroju.

Flukowski Stefan: **Oko Byka.** Olsztyn 1973 Pojezierze 16° ss. 95.

Stefan Flukowski, niedawno zmarły poeta, prozaik i autor sztuk teatralnych znany jest szerszym kręgom czytelniczym przede wszystkim chyba jako autor opowieści o Juliuszu Słowackim „Płomień róży". Prezentowany tomik jest składającym się z kilkudziesięciu drobnych utworów poematem o Koperniku. Oko Byka — inaczej Aldebaran — to nazwa gwiazdy, która odegrała ważną rolę w obliczeniach Kopernika, prostujących teorie Ptolemeusza. Poezje Flukowskiego odznaczają się piękną formą, precyzyjnie przekazującą jasną i sugestywną myśl. Przemawiają do każdego wrażliwego na piękno słowa czytelnika, zawierają też ważkie wartości poznawcze. Poeta oparł się na faktach i osobach historycznych i zastosował formę własnej wypowiedzi swego bohatera. To wielki astronom pisze do swoich bliskich, do przyjaciół, komentuje swoje przeżycia — zdarzenia i myśli, pracę człowieka twórczego. Dzięki tej formie postać Kopernika ożywa, ukazuje się w działaniu, odkrywa swój świat wewnętrzny. Ten mały tomik poezji należy zaliczyć do najbardziej udanych inicjatyw „Pojezierza" i szczerze zadbać o jego popularyzację.

Gębik Władysław: **O Michale Lengowskim pieśniarzu warmińskim w setną rocznicę urodzin.** Olsztyn 1972 Pojezierze 16° ss. 67, nlb. 1, k. ilustr. nlb. 4.

Niniejsza książeczka stanowi jak gdyby popularny odpowiednik omawianych

obok wspomnień samego Lengowskiego. Władysław Gębik napisał ją bardzo ciepło i serdecznie, jako człowiek, który blisko znał, lubił i cenił swojego bohatera. Przedstawia biografię Lengowskiego w sposób jasny i treściwy, choć równocześnie ubarwiony anegdotą oraz co celniejszymi wierszami „pieśniarza warmińskiego" a także innych ludowych poetów naszego regionu. Praca wydana jest z inicjatywy i na zlecenie Klubu Literatury Regionalnej Związku Literatów Polskich w Olsztynie w wysokim nakładzie 20 tys. egzemplarzy i adresowana głównie do czytelników nie orientujących się w historii Warmii i Mazur, ani w ogóle w problematyce tego regionu. Zapewne też przewidziano dla niej większą rolę do odegrania poza województwem olsztyńskim, niż na jego terenie. Biblioteki nasze powinny jednak pamiętać o turystach, jak również o młodzieży, a może niekiedy i o tych czytelnikach, którzy mają luki w zakresie podstawowej wiedzy o swoim regionie. Omawiana książeczka, łatwa i atrakcyjna w formie a ważna w treści, może stanowić dobrą okazję do zainteresowania tych grup czytelników.

Jaroszyk Witold: **Dziennik lotnika Dywizjonu 301.** Wstęp i przypisy Władysława Chojnackiego. Olsztyn 1972 Pojezierze 16° ss. 66, nlb. 1, k. ilustr. nlb. 4.

Witold Jaroszyk był synem Kazimierza Jaroszyka, zasłużonego redaktora pism polskich („Mazura" w Szczytnie i „Gazety Olsztyńskiej") na Warmii i Mazurach w okresie międzywojennym. Zginął śmiercią lotnika w marcu 1942 roku mając 22 lata. Prowadził krótkie zapiski w okresie od stycznia 1941 do lutego 1942 roku. Na dwa miesiące przed śmiercią napisał: **„Postanowiłem w ciągu kilku dni zakończyć pamiętnik streszczeniem moich losów poza Anglią i odesłać państwu Jones, którzy w wypadku mojej śmierci prześlą go Wam, moi kochani Rodzice i Rodzeństwo, abyście choć trochę się zorientowali, że życie moje nie było tylko marną wegetacją".** Słowa te dowodzą, że ich autor liczył się z możliwością śmierci, świadczą też o jego przywiązaniu do rodziny a przede wszystkim o jego patriotyzmie. Bowiem za te wartości, dzięki którym życie jego **„nie było tylko marną wegetacją"**, Witold Jaroszyk uważał swoją walkę z Niemcami, to wszystko, co udało mu się zrobić dla ojczyzny. Ten żarliwy patriotyzm przebija z całego tekstu skromnych, powszechnich zapisków młodego lotnika, dowódcy załogi bombowca odznaczonego Krzyżem Walecznych i Krzyżem Virtuti Militari.

Dziennik Witolda Jaroszyka wydał w całości z rękopisu będącego w posiadaniu rodzeństwa autora Władysław Chojnacki. Wstęp wydawcy stanowi prawie połowę omawianej książeczki. Władysław Chojnacki relacjonuje w nim dzieje rodziny Jaroszyków i samego Witolda (najładniejszego syna), podając wszelkie okoliczności rzucające światło na jego sylwetkę i drogę życiową. Stąd też wstęp ten koresponduje blisko z wydanymi również przez Władysława Chojnackiego **„Wspomnieniami z Prus Wschodnich"** Kazimierza Jaroszyka (Olsztyn 1969 Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego), o których warto chyba przy okazji przypomnieć.

Kętrzyński Wojciech: **Wiersze nieznane.** Wybrał i odczytał z rękopisów Antoni Łukaszewski. Wstęp Antoni Łukaszewski, Janusz Jasiński. Olsztyn 1973 Pojezierze 8° ss. LII, 105, ryc. 21. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Biblioteka Olsztyńska nr 7.

Jak ogólnie wiadomo, Wojciech Kętrzyński w młodości pisał wiersze w języku niemieckim, jak również tłumaczył na język niemiecki utwory z literatury polskiej. Fragmenty swojej twórczości poetyckiej Wojciech Kętrzyński opublikował w zbiorku pt. „Aus dem Liederbuch eines Germanisierten" we Lwowie w 1883 roku. Ze względu na zawartość treściową, tomik tej poezji policje austriacka i pruska wytępiły do do tego stopnia, że zachował się tylko jeden egzemplarz autorski w Ossolineum. W 1938 roku, w stulecie urodzin autora, Tadeusz Czapelski wznowił „Liederbuch". Edycję tę w 1939 roku spotkał podobny los, jak pierwsze wydanie. W 1968 roku

olsztyńskie wydawnictwo „Pojezierze" dla uczczenia 50 rocznicy śmierci Kętrzyńskiego opublikowało tłumaczenie poezji publikowanych po niemiecku w „Liederbuchu" w zbiorku pt. „Z księgi pieśni człowieka niemczonego". Niezależnie zaś od tego w 1966 roku Janusz Jasiński dotarł w Bibliotece Ossolińskich we Wrocławiu do nieco zapomnianych rękopisów poezji Kętrzyńskiego. Ustalił on, iż w przechowywanych w Ossolineum pięciu zeszytach wierszy Wojciecha Kętrzyńskiego znajdują się 144 utwory nie licząc nie wykończonych szkiców. Z tej liczby 43 były zamieszczone w „Liederbuchu", zaś obecnie przygotowano do druku 28 utworów dotychczas nie publikowanych.

Wydawcy adresują tę książkę do czytelników z pewnym przygotowaniem z zakresu historii i literatury. Wiersze publikowane są obok siebie w wersji niemieckiej i polskiej, zamieszczono stosunkowo niewiele przypisów wyjaśniających. Całość podzielono na następujące działy: Cz. I Utwory oryginalne. Jest to 16 wierszy w tłumaczeniu Edwarda Martuszewskiego (oprócz jednego, napisanego przez Kętrzyńskiego w języku polskim). Cz. II Przekłady z literatury polskiej, Cz. III Wiersze o nieustalonym pochodzeniu. W tej ostatniej części znalazły się utwory będące prawdopodobnie tłumaczeniami, których pierwowzorów nie udało się jednak ustalić. W każdej z tych części wiersze uszeregowano chronologicznie, zgodnie z czasem ich powstania.

Pod względem tematycznym niniejszy zbiór prezentuje przede wszystkim te wiersze, które nawiązują do przeobrażeń narodowych Wojciecha Kętrzyńskiego oraz jego rewolucyjnych przekonań (autor sławi w swoich utworach ruchy wolnościowe, daje wyraz potępieniu despotyzmu na całym świecie, oddaje cześć tyranobójcom, symbolizuje walkę o swobody obywatelskie). Zamysł wydawcy jest więc jasny i konsekwentnie przeprowadzony. Cały zbiorek jest przepojony patriotyzmem, umiłowaniem polskości i duchem Wiosny Ludów. Zawarty we wstępie zarys drogi życiowej Wojciecha Kętrzyńskiego opiera się na najnowszych badaniach i przynosi autorytatywne i bogato udokumentowane ustalenia.

Pod względem edytorskim książka wydana jest bardzo starannie, ponadto wstęp uzupełnianją ciekawe fotokopie rękopisów i dokumentów.

Lengowski Michał: **Na Warmii i w Westfalii. Wspomnienia.** Wstęp i oprac. Janusz Jasiński. Warszawa 1972 Instytut Wydawn. Pax 16° ss. 206, nlb. 2.

Wspomnienia nestora ludowych poetów Warmii, pierwszego prezesa Olsztyńskiego Oddziału Związku Literatów Polskich, zmarłego w roku 1967 w sędziwym wieku 94 lat wydano skromnie, ale z pietyzmem. Poręczna, mała książeczka w barwnej obwolucie sprawia miłe wrażenie, zaś jej treść może przyciągnąć zarówno czytelnika wyrobionego, jak i nieprzygotowanego, ale o nieco poważniejszych zainteresowaniach.

Michał Lengowski był dzieckiem biednej chłopskiej rodziny z podolsztyńskiej wsi. W latach młodzieńczych musiał szukać chleba na obczyźnie; 17 lat pracował w Westfalii, gdzie był górnikiem i chwytał się innych zajęć. Umożliwiło mu to kupno w olsztyńskim powiecie skromnego gospodarstwa, które prowadził aż do II wojny światowej. Był świadomym Polakiem, gorącym patriotą i gdziekolwiek przebywał, dawał się poznać jako działacz polonijny. Życie miał trudne i żarliwe, a wielką rekompensatą było dla niego uznanie, jakiego doczekał się po wojnie: przyjęcie do Związku Literatów Polskich i wysokie odznaczenia państwowe, przyznane za zasługi w walce o polskość.

Omawiane wspomnienia są opowieścią życia Michała Lengowskiego, spisaną na podstawie osobistych przeżyć w sposób bardzo prosty, lakoniczny, skrótowy. Niemniej dostarczają bardzo ciekawego materiału dla znawców przedmiotu, a ich szczerość i autentyzm muszą przemówić do każdego.

Dość obszerny wstęp doskonale przygotowuje do lektury poprzez jasne, metodyczne i przystępne przedstawienie czytelnikowi specyfiki okresu i tych wydarzeń, w któ-

rych czynny udział brał Lengowski. Cały tekst wspomnień opatrzono przypisami Janusza Jasińskiego, dostarczającymi niezbędnych i dla każdego zrozumiałych wyjaśnień.

Małłek Karol: **Polskie są Mazury. Wspomnienia 1945—1966.** Warszawa 1972 Czytelnik 16° ss. 392, nlb. 2, k. ilustr. nlb. 4.

Jest to czwarty i ostatni tom wspomnień zmarłego w roku 1969 Karola Małłka (poprzednie tomy są to: „Z Mazur do Verdun", „Interludium mazurskie", „Z Mazur do podziemia"), znanego mazurskiego działacza i literata. Tom ten poświęcony jest przede wszystkim działalności Mazurskiego Uniwersytetu Ludowego w Rudziskach Pasymskich. Karol Małłek zorganizował tę placówkę już w roku 1945 i był jej dyrektorem do roku 1950, a następnie w latach 1957—1960. Naczelnym zadaniem Mazurskiego Uniwersytetu Ludowego była repolonizacja młodzieży mazurskiej, przystosowanie jej do życia i pracy w odrodzonej Polsce, zaszczepienie zamiłowania do działalności społecznej na wsi. Karol Małłek włożył w sprawy Mazurskiego Uniwersytetu całą swoją niespożytą energię i serce, osiągał też piękne rezultaty.

Gawędziarski styl i typowe dla tego autora poczucie humoru czynią z jego wspomnień lekturę interesującą, łatwą w odbiorze, a przy tym dobrze wprowadzającą w klimat i najważniejsze zagadnienia przedstawianego okresu.

Oleksiński Jerzy: **Bard ziemi mazurskiej.** Warszawa 1972 Nasza Księgarnia 16° ss. 389, nlb. 2, ilustr. nlb. w tekście.

Bohaterem obszernego opracowania Jerzego Oleksińskiego jest Michał Kajka. Autor rozpatruje życie i twórczość największego ludowego poety Mazur w szerokim kontekście historii tej krainy. We wstępie kreśli zarys historii Mazur od czasów najdawniejszych aż do współczesnych. W rozdziale poświęconym początkom twórczości Michała Kajki znajdujemy równie obszerny zarys historii piśmiennictwa i walki o język polski na Mazurach w wieku XIX. Podobnie rozdziały następne — Mazurska Partia Ludowa, Plebiscyt itd. aż do czasów współczesnych — skonstruowano w ten sposób, iż droga życiowa i twórczość Michała Kajki pokazane są na szerokim tle wydarzeń historycznych, politycznych i społecznych, przy czym nie zawsze wydarzenia te łączą się bezpośrednio z osobą Michała Kajki. Autorowi zależało głównie na wszechstronnym ukazaniu historii problematyki b. Prus Wschodnich, zaś Michał Kajka interesuje go głównie jako działacz i krzewiciel polskości. Wyszukanie w życiorysie Kajki wszystkich momentów, które w takim właśnie świetle go stawiają i wiążą jego postać z biegiem wydarzeń historycznych, wymagało niewątpliwie wiele trudu, gdyż „bard ziemi mazurskiej" był chyba przede wszystkim — poetą. Takie oświetlenie ma na pewno zalety, gdyż ukazuje Michała Kajkę od strony mniej znanej. Jednak przedstawianie zagadnień mało wiążących się z tematem zasadniczym jest chyba zbyt szczegółowe, tym bardziej, iż w szczegółach — niekiedy zresztą bardzo istotnych — wiele jest pomyłek i nieścisłości. Książka ma przez to charakter kompilacyjny. Ostrzejsza selekcja materiałów, a co za tym idzie i zmniejszenie objętości, wyszłoby jej z pewnością na dobre. Należy jednak stwierdzić, iż jest ona najpełniejszym istniejącym opracowaniem o Kajce. Mimo iż autor stosunkowo mało uwagi poświęcił analizie literackiej utworów Michała Kajki, istnieje w tej pracy rozdział, poświęcony wyłącznie temu zagadnieniu. Sylwetka duchowa poety i jego biografia zostały przedstawione obszernie i wyczerpująco, zaś całość ubarwia sporo tekstów Michała Kajki, a także ciekawych i dobrze dobranych ilustracji — archiwalnych zdjęć wspomnianych osób, reprodukcji starych gazet i kalendarzy, dokumentów itp. Całość zamyka dość obszerny „Wykaz źródeł i literatury", który może służyć jako podręczna pomoc przy poszukiwaniu materiałów dotyczących Michała Kajki.

Panas Henryk: **Według Judasza** (apokryf). Olsztyn 1973 Pojezierze 8° ss. 253, nlb. 1.

Treścią nowej powieści Henryka Panasa są dzieje Jezusa opowiedziane przez Ju-

dasza. Godny uwagi jest język tej powieści — język Judasza, gdyż napisana jest ona w pierwszej osobie. Otóż jest to język precyzyjny, dosadny, bardzo nowczesny, chociaż gdzieniegdzie z lekka stylizowany i szczodrze ozdobiony łacińskimi cytatami, nota bene przez wydawcę niestety nie tłumaczonymi. Ten świadomy anachronizm daje doskonałe efekty artystyczne i dobrze współgra z zaskakującą motywacją psychologiczną postępowania Judasza (który zresztą wcale Jezusa nie zdradził). Powieść ta będzie z pewnością bardzo się podobała wielu czytelnikom szczególnie tym, którzy interesują się filozofią starożytną i religioznawstwem.

Słoneczna kantata. Wiersze poetów polskich poświęcone Mikołajowi Kopernikowi. Antologia około 1540—1971. Zebr. i oprac. Matylda Wiśniewska. Przedm. Ryszard Matuszewski. Olsztyn 1973 Pojezierze 8° ss. 213, nlb. 1.

Przekrój twórczości poetyckiej poświęcony w ciągu wieków Mikołajowi Kopernikowi należy uznać za bardzo ciekawy i przydatny w pracy biblioteki (książka zalecona jest przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania do bibliotek szkolnych). W antologii znajdujemy prawie 90 wierszy. Ponad połowa z nich powstała w wieku XX — a więc ogromna rozpiętość chronologiczna zaznaczona w tytule jest nieco myląca. Jak wynika jednak z bardzo interesującego szkicu Ryszarda Matuszewskiego, zamieszczonego we wstępie, utworów o Koperniku w wiekach poprzednich było niewiele, bądź też nie są one godne przypomnienia. Uwzględnione wiersze składają się na pewien ciąg biograficzny, dający szeroki obraz życia i działalności Kopernika, są też charakterystycznym odbiciem epoki, w której powstały.

Stępowski Tadeusz: **Serwacy Wilkierz — detektyw prywatny.** Łódź 1973 Wydawnictwo Łódzkie 16° ss. 182, nlb. 1.

Bezpretensjonalna, trochę żartobliwa, a trochę rzewna niewielka powieść Tadeusza Stępowskiego doszła do rąk czytelników prawie w dwa lata po śmierci autora. Nikła dość intryga tego „niby kryminału" (który jednak pointę ma zaskakującą, jak w prawdziwym kryminale) snuje się wokół rzekomego usiłowania zabójstwa znanego pisarza i jego porwania. Pomysł ten jest pretekstem do przedstawienia prywatnej „pogoni" za porwanym — a więc odwiedzenia wielkiej liczby miejscowości w kilku województwach, zaś z każdą z nich wiążą autora wspomnienia i dawne przyjaźnie, sięgające czasów walk partyzanckich. Toteż wspomnienia młodości, rozmowy z przyjaciółmi, opis osobliwości i uroków ulubionych zakątków Polski (jak np. Kurpiowszczyzny) są główną treścią książki. Dowcip, humorystyczne portreciki niektórych olsztyńskich literatów (którym autor powymyślał prześmieszne nazwiska i imiona) — oto dalsze przyjemności tej relakcowej lektury.

Współczesne przemiany wsi olsztyńskiej. Materiały seminariów w latach 1970—1971. Olsztyn 1973 Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego 8° ss. 240, tab. Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie nr 41.

Tom zawiera materiały z dwu kolejnych seminariów organizowanych co roku przez Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego. Seminarium w roku 1970 poświęcone było głównie demografii ze szczególnym uwzględnieniem przemian struktury ludnościowej województwa olsztyńskiego i problematyki kształtowania się załogi fabrycznej Olsztyńskich Zakładów Opon Samochodowych. W roku 1971 seminarium poświęcono etnografii, a głównie aktualnym przemianom społecznym i kulturowym na wsi. Tom zawiera najnowsze wyniki badań w zakresie wymienionych specjalności w odniesieniu do naszego terenu, może dostarczyć licznych wskazówek i informacji również lokalnym władzom administracyjnym i działaczom kulturalnym różnych szczebli.

Ziemia Kopernika. Tekst Michał Rusinek. Zdjęcia Magdalena Rusinek-Kwilecka. Warszawa 1972 Wydawn. Sport i Turystyka 4° ss. 233, nlb. 1, ilustr. nlb., tabl. nlb. 4.

Wśród pięknych albumów poświęconych Mikołajowi Kopernikowi należy zwrócić uwagę również na wyżej wymieniony. O ile krótka część tekstowa (60 str.) nie wyróżnia się niczym specjalnym, o tyle zdjęcia należą do tych, do których zawsze chętnie się powróci. Zdjęcia ukazują głównie miasta i ich zabytki i zgrupowane są pod nazwami miast — a więc np. Bolonia, Rzym, Padwa, Ferrara. Również Lidzbark Warmiński, Olsztyn, Frombork.

Wanda CHODUKIEWICZ

LEKTURY DLA BIBLIOTEKARZA

W przeglądzie uwzględniono wybrane publikacje, które ukazały się w okresie styczeń 1972 — czerwiec 1973 r. Wydawnictwa te stanowią cenne pozycje w pracy samokształceniowej bibliotekarzy.

Znakiem (I) osygnowano tytuły kwalifikujące się do księgozbiorów wszystkich bibliotek i filii bibliotecznych, znakiem (II) — przydatne w bibliotekach powiatowych, miejskich i gmin, znakiem (III) — tytuły przydatne przede wszystkim w zbiorach bibliotek powiatowo-miejskich lub większych miejskich.

Inscenizowanie zabaw na podstawie literatury dziecięcej. Praca zbiorowa. W-wa 1972 PZWSz s. 251. (I).

Ambicją autorów książki jest ukazanie możliwości inspirowania zabawy, w której dzieci własnymi siłami i pomysłami będą ożywiać postacie utworów literatury dziecięcej. To tworzenie „teatru" ma się stać dla uczestników prawdziwą i swobodną zabawą. Książka ta stanowi dobrą pomoc metodyczną do pracy z dziećmi w organizowaniu ich umiejętności zabaw dramatycznych na podstawie literatury.

Kocicka M: **Służba informacyjna w bibliotekach.** Zarys zagadnień metodyczno-organizacyjnych. W-wa 1972 BN s. 111. (II).

Celem autorki niniejszej pracy jest przypomnienie zagadnień mających znaczenie dla służby informacyjnej bibliotek oraz przedstawienie stosowanych przez nie metod pracy i rozwiązań organizacyjnych. W poszczególnych rozdziałach omówiono pojęcie informacji i jej specyfikę, rodzaje, metody i technikę pracy informacyjnej, organizację działalności informacyjnej w bibliotekach, współpracę bibliotek w zakresie informacji.

Treść wydawnictwa uzupełnia bibliografia związana z jego tematyką.

Kołodziejska J.: **Biblioteki publiczne.** Główne kierunki rozwoju. W-wa 1972 PWN s. 233. (III).

Wydawnictwo, które jest w zasadzie skryptem, w pierwszych rozdziałach omawia początki istnienia bibliotek publicznych w różnych krajach, powstanie i rozwój bibliotek oświatowych w Polsce oraz ustawodawstwo biblioteczne w Polsce i za granicą. W następnych rozdziałach autorka przedstawia bardziej szczegółowo współczesne tendencje w organizacji bibliotek publicznych, oragnizację i rozwój sieci bibliotek publicznych w Polsce Ludowej, gromadzenie i udostępnianie zbiorów, wypożyczanie międzybiblioteczne, systemy i formy kształcenia bibliotekarzy. Wydawnictwo zaopatrzone w obszerną bibliografię oraz skorowidz.

Powiat. Kultura. Środowisko. W-wa 1972 COMUK s. 122 (III)

Kolejne wydawnictwo COK zamieszcza osiem artykułów omawiających problem poradnictwa, który nurtuje głównie działaczy kultury skupionych wokół rad narodowych. Nowe funkcje poradnictwa, sygnalizowane w artykułach, pochodzą z przemyśleń i doświadczeń praktyków konfrontowanych często z nauką. Kilka artykułów zawiera impresje i refleksje ludzi profesjonalnie nie związanych z tą dziedziną wiedzy. Celem wydawnictwa jest sprowokowanie czytelnika do twórczego myślenia i działania.

Wydawnictwo to winno znaleźć się wśród lektur wszystkich pracowników placówek upowszechniania kultury i wszystkich działaczy kulturalno-oświatowych.

Półturzycki J.: **Ucz się sam.** O technice samokształcenia. Wyd. 2, poprawione i uzupełnione. W-wa 1972 Inst. Wyd. CRZZ s. 276. (II).

Drugie wydanie książki J. Półturzyckiego wprowadza czytelników w organizację i technikę samokształcenia. Praca zawiera infomację o organizacyjnych elementach samokształcenia i jego istocie, potrzebie, formach, źródłach, zasadach i metodach korzystania z tekstu drukowanego i słowa mówionego. Poradnik wskazuje również zasady i metody notowania, przyswajania i wyrażania zdobytych wiadomości.

Wydawnictwo to stanowi cenną lekturę dla wszystkich, którzy widzą potrzebę permanentnego kształcenia się i samokształcenia.

Przelaskowski R.: **Zagadnienia teoretyczne organiazcji bibliotek.** Studia i szkice. W-wa 1972 SBP s. 231. (III).

Książka R. Przelaskowskiego, znanego polskiego bibliotekoznawcy — praktyka, teoretyka i dydaktyka — zawiera wybór studiów i szkiców przeszło 25-letnich doświadczeń i przemyśleń bibliotekarskich. W zbiorze znalazły się prace dotyczące: charakterystyki ogólnej bibliotek, ich typizacji i klasyfikacji, charakterystyki liczbowej działalności bibliotek, sieci bibliotecznej, działalności informacyjnej bibliotek, zawodu bibliotekarskiego i inne.

Uzupełnienie treści właściwej książki stanowi wykaz prac naukowych i popularnonaukowych R. Przelaskowskiego oraz nota biograficzna o autorze.

W bibliotece dla dzieci. Poradnik metodyczny. Wyd. 2 poprawione i uzupełnione. Praca zbiorowa pod red. I. Stachelskiej. W-wa 1972 s. 400. (I).

Praca wychowawczo-oświatowa oraz kierowanie czytelnictwem dzieci i młodzieży stwarzają potrzebę istnienia poradnika dla bibliotekarzy pracujących w bibliotekach dla dzieci. Wydany w 1965 r. poradnik metodyczny spotkał się z życzliwym przyjęciem krytyki fachowej i samych bibliotekarzy, opublikowane obecnie drugie wydanie zostało zaktualizowane i nieco poszerzone. Obszernie omówione zostały formy i metody pracy z czytelnikiem, zamieszczono liczne i konkretne przykłady różnych form pracy. Tematykę wszystkich pięciu działów poradnika uzupełniono bibliografią.

Z doświadczeń bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Rocznik 10 pod red. J. Popławskiej. (III)

Jubileuszowy Rocznik 10 pod red. J. Popławskiej, przeznaczony w zasadzie dla bibliotekarzy bibliotek szkolnych i pedagogicznych, stanowi również doskonałe źródło wiedzy o czytelnictwie dzieci dla bibliotekarzy bibliotek publicznych. W pracy oddziałów dla dzieci szczególnie przydatne będą artykuły o harcerskiej służbie bibliotecznej, o związkach między zamiłowaniami kolekcjonerskimi młodzieży szkolnej a czytelnictwem książek popularnonaukowych, o współpracy bibliotek szkolnych z innymi bibliotekami.

Rocznik zawiera spis treści dziesięciu roczników za lata 1959—1972 oraz do-

datek: „Instrukcję o prowadzeniu bibliotek szkolnych" i „Statut pedagogicznej biblioteki powiatowej".

Z zagadnień kształcenia bibliotekarzy. Nowe idee i poszukiwania. Zeszyt Przekładów nr 28. W-wa 1972 BN s. 104. (III).

Tematykę 28 n-ru Zeszytu Przekładów stanowi zagadnienie kształcenia bibliotekarzy w kontekście nowych idei i poszukiwań. Zeszyt zawiera 6 artykułów z kilku krajów reprezentujących wysoki poziom myśli bibliotecznej (Anglia, NRD, NRF, USA), którymi pragnie zwrócić uwagę czytelnika na najistotniejsze sprawy i niepokoje związane z przygotowaniem kadr bibliotek — w perspektywie możliwej do przewidzenia przyszłości.

Artykuły uzupełniono bibliografią przedmiotu polską i obcą w wyborze, przy czym starano się uwzględnić pozycje stosunkowo najnowsze.

NOWE PORADNIKI BIBLIOGRAFICZNE I POMOCE METODYCZNE

W przeglądzie uwzględniono poradniki bibliograficzne i pomoce metodyczne wydane w okresie styczeń 1972 — czerwiec 1973. Publikacje te stanowią wartościowe pomoce z zakresu służby informacyjnej i pracy kulturalno-oświatowej, dlatego winny się znaleźć w księgozbiorach wszystkich bibliotek.

Znaki I, II, III stanowią analogiczne osygnowanie jak w dziale „Lektury dla Bibliotekarza". W następnych numerach Bibliotekarza Olsztyńskiego będą zamieszczane informacje dotyczące materiałów metodycznych powielanych i drukowanych w czasopismach bibliotekarskich i biuletynach bibliotek.

Huppenthal J.: **Mikołaj Kopernik (1473—1543).** Poradnik bibliograficzny. W-wa 1973 BN s. 68. (I)

Poradnik bibliograficzny zawiera opisy 222 pozycji wydawniczych z powojennych druków zwartych i czasopism, zgrupowane w układzie rzeczowym. Dział I grupuje opracowania syntetyczne, II — publikacje biograficzne, III — opracowania dotyczące epoki Kopernika. Cztery dalsze działy prezentują Kopernika jako astronoma, lekarza, humanistę oraz jego działalność publiczną jako patrioty. Dwa ostatnie rozdziały to: „Dokumenty kultu i pamięci" oraz „Kopernik w literaturze pięknej".

Obszerny wstęp J. Drewnowskiego poświęcony jest życiu i działalności genialnego polskiego uczonego. W poradniku zamieszczono bibliografię specjalnych numerów czasopism poświęconych Kopernikowi oraz indeks autorów publikacji wymienionych w poradniku bibliograficznym.

Literatura francuska. Przewodnik bibliograficzny. W-wa 1971 BP m. st. W-wy s. 213. (I)

Bibliografia literatury francuskiej została opracowana w oparciu o dostępne w naszym kraju publikacje krytyczne i historyczno-literackie, wydawnictwa encyklopedyczne i informatory, artykuły, bibliografie i katalogi księgarskie. Publikacja łączy formę bibliografii adnotowanej i rejestracyjnej, zawiera informacje biograficzne o autorach oraz zwięzłe noty charakteryzujące okresy i prądy literackie. W bibliografii zastosowano układ chronologiczny, zgodny z podziałem przyjętym w historii literatury. W obrębie poszczególnych okresów wyodrębniono gatunki, prądy i szkoły literackie, a w obrębie poszczególnych haseł umieszczono krótką biografię pisarza, jego utwory literackie, następnie opracowania krytyczne i historyczno-literackie, omawiające dorobek tegoż pisarza. Bibliografia została wyposażona w skorowidz alfabetyczny nazwisk autorów.

Mikołaj Kopernik. Materiały metodyczne. Szczecin 1973 WiMBP im. St. Staszica s. 164. (III)

Materiały metodyczne, zamieszczone w tym poradniku, zostały wybrane spośród prac nadesłanych przez biblioteki publiczne na ogólnopolską wystawę pomocy metodycznych eksponowanych w WiMBP im. St. Staszica w Szczecinie.

Pierwszy rozdział poradnika zawiera „Krótki zarys encyklopedyczny wiedzy o M. Koperniku", w następnych zgrupowano pomoce metodyczne wg ich rodzajów: scenariusze wystaw, wieczory literackie, lekcje biblioteczne, krzyżówki i zgaduj-zgadule. Ostatni rozdział stanowią: wybór wierszy, bibliografia książek i artykułów z czasopism (w 6 działach) oraz zestawy filmów i przeźroczy o Koperniku. W sumie wydawnictwo zawiera cenne materiały metodyczne opracowane w celu ułatwienia pracy bibliotekom w związku z przypadającą w 1973 r. 500 rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika.

Nowakowa A.: **O książce dla wszystkich.** Poradnik bibliograficzny. Oprac. ...przy współudziale K. Sarneckiej-Kucharskiej. W-wa 1972 BN s. 79. (I)

Poradnik stanowi bibliografię zalecającą i grupuje 121 pozycji wydawniczych (druki zwarte) w większości z literatury popularnonaukowej i wspomnieniowej. Przeznaczony jest dla szerokiego kręgu czytelników, zapoznaje z piśmiennictwem z podstawowych dziedzin wiedzy o książce, co znajduje odbicie w rzeczowym układzie poradnika.

W wydawnictwie zamieszczono wykaz wybranych czasopism księgoznawczych oraz indeks autorów.

Problemy kultury i działalności kulturalno-oświatowej. Adnotowana bibliografia zawartości prasy polskiej za rok 1971. W-wa 1972 COMUK s. 270. (III)

Kolejny, drugi rocznik bibliografii stanowi wybór publicystyki kulturalnej za 1971 r. Uwzględnia materiały dotyczące sprawy modelu kultury i jej upowszechniania, istoty i metod szeroko pojętej działalności kulturalno-oświatowej, administracji, organizacji, ekonomiki i przede wszystkim kadr. Wszystkie pozycje bibliografii opatrzono adnotacjami zawierającymi główne myśli autorów artykułów. Pierwszy rozdział wydawnictwa zestawia plon dyskusji przedzjazdowej, obejmującej wiele podstawowych problemów naszego życia kulturalnego.

Wołczek O.: **Wśród planet i gwiazd.** Poradnik bibliograficzny dla młodzieży od 12 lat. W-wa 1973 BN s. 57. (I)

Poradnik bibliograficzny, opracowany przez O. Wołczka, przeznaczony jest dla młodzieży starszych klas szkół podstawowych. Materiał bibliograficzny skompletowany został w 3 rozdziałach: „Mikołaj Kopernik", „Astronomia", „Astronautyka", przy czym każdy z rozdziałów autor poprzedził szkicem wprowadzającym do tematu. Opisy bibliograficzne w obrębie poszczególnych rozdziałów uszeregowane są alfabetycznie i uzupełnione krótką informacją o treści publikacji, sposobie ujęcia problematyki, formie opracowania.

KRONIKA BIBLIOTEK

Jan BURAKOWSKI

(1.IV—30.VI.1973r.)

WIZYTA U RADZIECKICH SĄSIADÓW

Dwadzieścia lat mają tradycje systematycznej sąsiedzkiej współpracy między województwem olsztyńskim i obwodem kaliningradzkim RSFRR. Współpraca ta z roku na rok rozwija się i przybiera bardziej zróżnicowane formy. Szczególnie bogata jest ona w zakresie wymiany doświadczeń między poszczególnymi środowiskami zawodowymi i zakładami pracy oraz łączności kulturalnej. W oficjalnych programach wymiany doświadczeń nie było dotychczas uwzględnione środowisko bibliotekarskie. Co prawda kilku bibliotekarzy odwiedziło Kaliningrad w składzie rozmaitych grup reprezentujących pracowników kultury, ale wizyty te nie dawały sposobności poznania w szerszym zakresie działalności bibliotecznej. — W bieżącym roku „luka" ta została usunięta i 16—19 kwietnia grupa bibliotekarzy olsztyńskich wizytowała kolegów kaliningradzkich — zapoczątkowując systematyczną współpracę międzybiblioteczną. W skład delegacji weszli trzej pracownicy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej (dyrektor — Zofia Kicińska, kierownik działu Instrukcyjno-Metodycznego — Jan Burakowski i kierownik działu Informacyjno-Bibliograficznego — Tamara Wajsbrot), kierowniczka Biblioteki Woj. Ośrodka Propagandy Partyjnej — Krystyna Studzińska oraz kierowniczka Biblioteki Gminnej w Rybnie (pow. działdowski) — Marta Soboczyńska.

Kaliningradzcy gospodarze przygotowali ciekawy program pobytu, pozwalający wszechstronnie zapoznać się z rozmaitymi aspektami pracy bibliotek. Zwiedziliśmy 10 bibliotek: obie biblioteki obwodowe (wojewódzkie) [1], 4 biblioteki miejskie w Kaliningradzie (1 dla dorosłych i 3 dziecięce), rejonową (powiatową) bibliotekę dziecięcą w Zielenogradsku, bibliotekę wiejską w Roszczinie, bibliotekę szkoły nr 32 w Kaliningradzie oraz bibliotekę Obwodowego Ośrodka Propagandy Partyjnej. Gospodarze dokładali wszelkich starań abyśmy w możliwie wszechstronny sposób poznali pracę poszczególnych placówek. Mieliśmy możliwość dokładnie penetrować poszczególne pomieszczenia (z magazynami i zapleczem gospodarczym włącznie), zapoznać się z dokumentacją i warsztatem pracy poszczególnych działów a także — źródło najcenniejsze — wiele rozmawiać z bibliotekarzami reprezentującymi różne biblioteki i różne odcinki bibliotecznej działalności.

Najogólniejsze wrażenia sprowadzają się do stwierdzenia, że kaliningradzkie biblioteki publiczne to doskonale zorganizowane i aktywnie działające placówki. Dzięki

[1] Organizacja bibliotek radzieckich jest w wielu szczegółach inna niż u nas. Do głównych różnic zaliczyć należy: a) istnienie na stopniu obwodu (województwa) i rejonu (powiatu) osobnych, niezależnych od siebie, bibliotek dla dorosłych i dla dzieci, b) istnienie w miastach rejonowych i obwodowych osobnych bibliotek miejskich i rejonowych (obwodowych), c) brak ściśle scentralizowanej sieci bibliotecznej w dużych miastach (istnieje sieć niezależnych od siebie bibliotek miejskich a nie sieć placówek filialnych podporządkowanych bibliotece centralnej).

Fot. 4. Bibliotekarze olsztyńscy i kalinigradzcy gospodarze pod Biblioteką im. Gorkiego w Kaliningradzie. Pośrodku pierwszego rzędu dyr. Z. Kicińska, obok A. N. Stroilina — kierowniczka Biblioteki im. Gorkiego i I. A. Burma — dyrektor Biblioteki Obwodowej.

sprawnej organizacji pracy i przemyślanym programom działania, wspartym dobrą bazą materialną i wysokokwalifikowaną kadrą pracowników, biblioteki te stały się placówkami o wysokiej randze społecznej, niezbędnymi w systemie życia kulturalnego, naukowego i gospodarczego. **Na szczególną uwagę zasługują ich doświadczenia w zakresie gromadzenia i popularyzacji zbiorów oraz organizacji obsługi czytelniczej dzieci.**

Fot. 5. Radzieccy goście w wypożyczalni Filii nr 7 WMBP

Księgozbiory bibliotek radzieckich są znacznie większe niż w naszych placówkach odpowiadających im stopniem organizacyjnym. Np. każda ze zwiedzanych przez nas miejskich bibliotek w Kaliningradzie (odpowiadających naszym większym filiom) posiada księgozbiór liczący powyżej 50 tys. woluminów. Księgozbiór rejonowej biblioteki dziecięcej w Zielenogradsku (miasto liczy ok. 5 tys. mieszkańców) liczy ponad 50 tys. wol. a biblioteki wiejskiej w Roszczinie — ponad 9 tys. wol. Inna jest też struktura zbiorów. O ile u nas w bibliotekach miejskich literatura niebeletrystyczna stanowi ok. 1/3 księgozbiorów, to w bibliotekach kaliningradzkich prawie 3/4. Nie oznacza to jednak wcale, przy wskazanej wyżej ogólnej wielkości zbiorów, że czytelnicy mają do dyspozycji mniej niż u nas beletrystyki. Jest tu po prostu znacznie więcej książek zarówno naukowych, popularnonaukowych, społeczno-politycznych, fachowych jak i beletrystycznych. Szczególnie imponująco przedstawiają się księgozbiory czytelni (księgozbiory czytelni zwiedzanych bibliotek miejskich liczyły z reguły znacznie ponad 10 tys. woluminów!) oraz troskliwie kompletowane zbiory literatury fachowej.

Koledzy radzieccy wiele robią, by każdy czytelnik dotarł szybko do interesującej go książki, by zaprezentować wszechstronnie każdy nowy tytuł wpływający do biblioteki. Obok szeroko rozbudowanych katalogów i kartotek oraz rozlicznych pomocy bibliograficznych, wielką wagę przywiązuje się do popularyzacji wizualnej.

I tak, w każdej bibliotece widzieliśmy cały przemyślany system wystaw i wystawek książkowych. Systematycznie popularyzuje się wpływające nowości, książki związane z aktualnymi rocznicami oraz zagadnieniami politycznymi, gospodarczymi i kulturalnymi. Na poszczególnych regałach i półkach z książkami — na specjalnych stojakach i podpórkach — wyodrębnia się szczególnie godne polecenia pozycje. Książki nie są okładane w szary papier lecz wypożyczane w naturalnej szacie graficznej. W związku z tym radziecka wypożyczalnia lub czytelnia jest barwna i żywa, zachęca w różnorodny sposób czytelnika do zatrzymania się i przejrzenia książek.

I wreszcie biblioteki dziecięce. Sam narzuca się wniosek że **o ile w ogóle biblioteki radzieckie cieszą się troskliwą opieką państwa i szacunkiem społeczeństwa, to w szczególny sposób odnosi się to do placówek dziecięcych.** Zrobiono chyba wszystko, by dzieciom zapewnić ciekawe księgozbiory i warunki udostępniania książek sprzyjające czytelnictwu. W każdej bibliotece dziecięcej znajdują się osobne wypożyczalnie i czytelnie dla dzieci młodszych (I—IV kl.) i osobne dla starszych. Tak więc dzieci mają w każdej placówce do swej dyspozycji 2 wypożyczalnie i 2 czytelnie, co pozwala dostosować formy pracy i wyposażenie do wieku czytelników. Biblioteki dziecięce dysponują licznym (liczniejszym niż placówki dla dorosłych) i wysoko kwalifikowanym personelem, co pozwala im prowadzić zróżnicowaną pracę z czytelnikiem indywidualnym i grupami czytelników. Pełnią one także nadzór metodyczny nad bibliotekami szkolnymi i koordynują ściśle działalność bibliotek obu sieci.

Głównymi przesłankami sukcesów bibliotek radzieckich są — abstrahując od tradycyjnie niezwykle troskliwej opieki państwa (niezmiennej od czasów Lenina i Krupskiej) — wysokie kwalifikacje bibliotekarzy i świadomość rangi społecznej pracy bibliotekarskiej. Bibliotekarstwo jest w Związku Radzieckim jednym z najbardziej poważanych zawodów a bibliotekarze każdego dnia swoją pracą udowadniają, że w pełni na szacunek społeczeństwa zasługuje. Ciągle też podnoszą swoje kwalifikacje. Mimo niezwykle wysokich, jak na nasze wyobrażenia, kwalifikacji zawodowych, znaczny procent bibliotekarzy dokształca się zaocznie na poziomie wyższym (na Wydziale Bibliotekarskim filii Instytutu Kultury w Kaliningradzie, studiuje zaocznie ponad 200 osób — są to w większości pracownicy bibliotek rejonowych i wiejskich, gdyż pracownicy bibliotek kaliningradzkich to w ogromnej większości pracownicy z wykształceniem wyższym).

Olsztyńscy bibliotekarze spotkali się w Kaliningradzie z niezwykle serdecznym przyjęciem. Mieli możność zapoznania się — poza bibliotekami — z miejscowym teatrem, średnią szkołą muzyczną i Domem Kultury Marynarzy. Troskliwą opieką otoczyli nas pracownicy Wydziału Kultury Rady Obwodowej; niemal stale towarzyszył nam z-ca przewodniczącego Rady Obwodowej. Dzięki interesującemu spotkaniu z przewodniczącym Rady Miejskiej, mieliśmy możliwość poznać aktualne problemy i perspektywy rozwoju Kaliningradu. Opuszczaliśmy to miasto bogatsi o wiele spostrzeżeń, które wykorzystamy w naszej pracy i ze wspomnieniem miłych, serdecznych, oddanych swej pracy ludzi.

Stanisława BORODYNKO

TURNIEJ CZYTELNICZY „WKŁAD POLAKÓW DO SKARBNICY WIEDZY" — ZAKOŃCZONY.

1. W okresie od 10 grudnia 1972 roku do 4 maja 1973 r. trwał Wojewódzki Turniej Czytelniczy „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy". Celem Turnieju było zainte-

resowanie czytelników najwartościowszymi książkami wiążącymi się z założeniami Roku Nauki Polskiej.

Na Turniej złożyły się trzy tematy: 1. Życie i dzieło Mikołaja Kopernika, 2. Komisja Edukacji Narodowej i Czasy Oświecenia w Polsce, 3. Nauka w Polsce Ludowej.

Organizatorami Turnieju były następujące instytucje i organizacje: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna — inicjator Turnieju, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Wojewódzka Rada Związków Zawodowych, PP „Dom Książki", Zarząd Główny SS-K „Pojezierze" w Olsztynie, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Zarząd Wojewódzki ZSMW. Patronat sprawowało Kuratorium Okręgu Szkolnego PWRN w Olsztynie oraz Wydział Kultury WRN w Olsztynie.

Warunkiem uczestnictwa w Turnieju było ukończenie przez czytelnika 14 roku życia. Zgłaszający się do konkursu czytelnik otrzymywał drukowany regulamin oraz bibliografię. Dla każdego tematu opracowane zostały oddzielne zestawy bibliograficzne. Regulamin zakładał, że pytania nie będą wykraczały poza problematykę zawartą w literaturze turniejowej.

Turniej swoim zasięgiem objął całe województwo olsztyńskie (z wyjątkiem pow. giżyckiego). Pracami turniejowymi w powiatach kierowały: Wojewódzka Komisja Turniejowa oraz Powiatowe Komisje Turniejowe (PKT). Sekretariaty Komisji mieściły się w powiatowych i miejskich bibliotekach publicznych. Na terenie województwa ukonstytuowało się 18 PKT (bez Giżycka, a 2 w Olsztynie — dla Olsztyna powiatu i Olsztyna miasta) oraz 199 gminnych, miejskich i środowiskowych komisji turniejowych. Najwięcej komisji miejskich, gminnych i środowiskowych powołano na terenie powiatów: Lidzbark Warm. (36) Ostróda (30), Bartoszyce (25).

Członkami komisji byli przedstawiciele terenowych odpowiedników bibliotek, instytucji i organizacji mających swoich przedstawicieli w Woj. Komisji Turniejowej. W niektórych powiatach grono współorganizatorów rozszerzone zostało o inne instytucje i organizacje (domy kultury, ZSMS, szkoły i in.).

Pracom komisji powiatowych towarzyszyły bogate formy popularyzacji tematyki turniejowej. Zorganizowano ogółem 3320 imprez i in. form popularyzacji książki, takich jak: spotkania autorskie, odczyty, przeglądy książek, lekcje biblioteczne, wystawy i wystawki książek i inne. W okresie trwania Turnieju zorganizowano, np. 82 spotkania autorskie i odczyty o tematyce turniejowej, 428 lekcji bibliotecznych i wycieczek do bilbiotek, 29 dużych wystaw książkowych oraz 742 wystawek, 296 przeglądów książek.

Turniej przebiegał w trzech etapach. W dniach od 15 do 30 marca b. roku odbyły się eliminacje środowiskowe, eliminacje powiatowe miały miejsce w dniach od 11 do 18 kwietnia, a eliminacje wojewódzkie, poprzedzające finał telewizyjny, przeprowadzono 25 kwietnia. Ogółem w turnieju wzięło udział 3324 uczestników. Najbardziej popularny był temat 1 **„Mikołaj Kopernik — Życie i dzieło"**. Uczestniczyło w nim 3106 uczestników — tj. 93,4% ogółu. Do tematu 2 **„Komisja Edukacji Narodowej..."** przystąpiło 191 uczestników (5,7%) oraz do tematu 3 **„Nauka w Polsce Ludowej"** — 27 uczestników (0,9%). Do eliminacji powiatowych zakwalifikowano ogółem 438 uczestników, w tym: temat **„Mikołaj Kopernik"** — 342 uczestników, temat **„Komisja Edukacji Narodowej"** — 80 uczestników oraz temat **„Nauka o Polsce Ludowej"** — 16.

Eliminacje powiatowe w większości powiatów nosiły charakter ciekawych imprez oświatowych. Szczególnie atrakcyjne imprezy odbyły się w Morągu, Nidzicy, Ostródzie i Węgorzewie.

Eliminacje wojewódzkie Turnieju odbyły się 25 kwietnia b. roku w Planetarium w Olsztynie. Uczestniczyło w nich ogółem 47 osób, w tym temat I — 31 osób, temat II — 10 osób i temat III — 6 osób. Eliminacje prowadziła red. Joanna Rostocka.

Fot. 6. Teleturniej. Finaliści tematu „Mikołaj Kopernik". Pierwszy z prawej — Krzysztof Wasilewski ze Szczytna.

Do finału telewizyjnego z dwóch pierwszych tematów wytypowano 8 uczestników (po 4 do każdego tematu) oraz po 2 zawodników rezerwowych. Do finału zakwalifikowali się przedstawiciele następujących powiatów: Bartoszyce (2-ch uczestników), Braniewo, Kętrzyn, Szczytno, Mrągowo (po 1 uczestniku), Olsztyn miasto (3 uczestników). Zawodnicy rezerwowi rekrutowali się z powiatów: Nowe Miasto Lub. (2-ch uczestników), Biskupiec i Morąg (po 1 uczestniku).

W dniu eliminacji wojewódzkich, 25 kwietnia b. r., rozegrany został również finał trzeciego konkursu turniejowego: **„Nauka w Polsce Ludowej".** Zwycięzcami konkursu zostały następujące osoby. **Krystyna Matysiak** — uczennica Liceum Ogólnokształcącego w Morągu **(1 miejsce, nagroda w wysokości 5000 zł), Wiesław Kowalski** uczeń Liceum Ekonomicznego im. M. Kopernika w Olsztynie **(2 miejsce, nagroda w wysokości 3000 zł)** oraz **Hubert Domański** nauczyciel z Pieniężna w pow. Braniewo — **trzecie miejsce i nagroda w wysokości 1500 zł.**

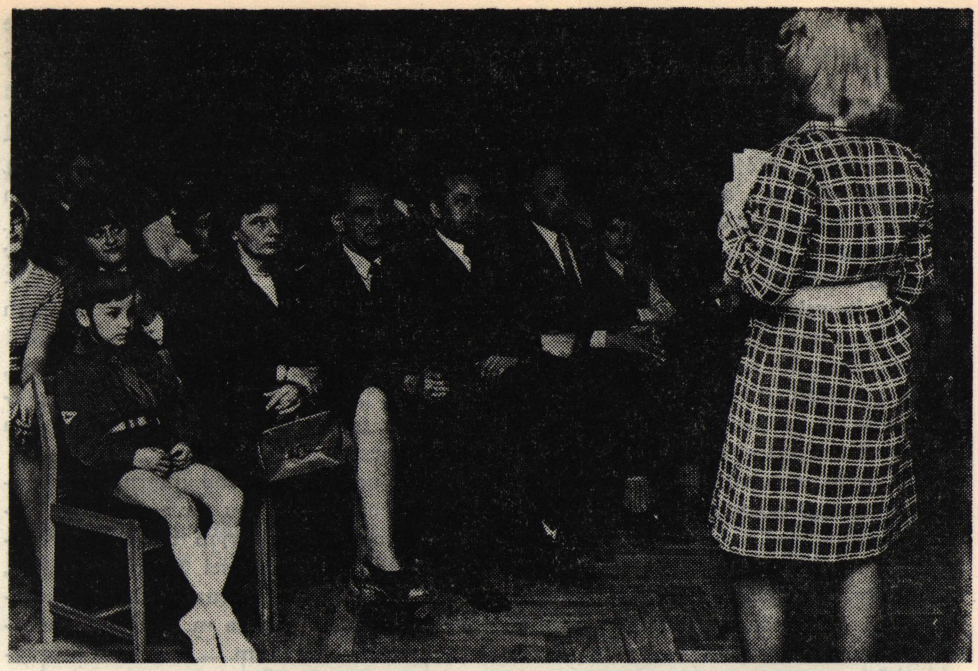
29 osobom uczestnikom eliminacji wojewódzkich (poza uczestnikami finału i zawodnikami rezerwowymi) wręczone zostały bony książkowe w wysokości 100 zł każdy, przekazane z PP „Dom Książki" w Olsztynie.

Wszyscy uczestnicy eliminacji otrzymali okolicznościowe znaczki oraz ekslibrisy. Te ostatnie z PP „Dom Książki" w Olsztynie.

2. Finał Turnieju Czytelniczego nosił charakter teleturnieju ze wstawkami filmowymi i informacjami o pracy następujących bibliotek: FGBP w Kutach, PiMBP w Mrągowie i WiMBP w Olsztynie.

Uczestnicy finału zarówno w temacie **„Mikołaj Kopernik..."** jak i w temacie: **„Komisja Edukacji Narodowej"** zdobyli po 3 równorzędne nagrody w wysokości 2700 zł każda oraz po 1 drugiej nagrodzie w wysokości 1900 zł każda.

Zwycięzcami finału telewizyjnego zostali:

Fot. 7. Teleturniej. Joanna Rostocka i publiczność. W pierwszym rzędzie (od lewej): Zuch deklamujący wiersz i jego mama, inż. Gosławski, Cz. Szadziewicz — z-ca Przewodniczącego PWRN, J. Raube — z-ca dyrektora Teatru.

a) W konkursie „Mikołaj Kopernik Życie i dzieło":
I — III miejsce Zbigniew Galor
~~— III miejsce~~
Mirosław Mówiński — uczeń kl. II LO z Bartoszyc
— I—III miejsce
Krzysztof Wasilewski — uczeń kl. VIII Szk. Podst. Nr 3 w Szczytnie
—I—III miejsce
Wacław Krukowski — lekarz z Fromborka
— IV miejsce
b) w konkursie „Komisja Edukacji Narodowej i Czasy Oświecenia w Polsce"
Anna Kiezik — uczennica klasy VIII Szk. Podst. Nr 1 w Bartoszycach
— I—III miejsce
Małgorzata Korolko — uczennica kl. II LO Nr 2 z Olsztyna
— I—III miejsce
Barbara Kowalska — nauczycielka z Wyszemborka pow. Mrągowo
— I—III miejsce
Danuta Głowacka — księgowa Wojewódzkiej Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Społem" w Kętrzynie — IV miejsce.

Uczestnikom finału wręczone zostały okolicznościowe plakietki wydane z okazji Turnieju przez Wojewódzką Komisję Turniejową.

3. A oto kilka słów o pracy Wojewódzkiej Komisji Turniejowej.

Projekt konkursu zrodził się już w miesiącu czerwcu ubiegłego roku. Do intensywnych prac nad konkursem przystąpiono w jesieni ub. roku. W m-cu wrześniu rozesłano regulaminy konkursu oraz bibliografię turniejową do Powiatowych i Miejskich Bibliotek Publicznych. W pierwszych dniach Turnieju wydrukowane zostały

afisze turniejowe w nakładzie 2000 egz. SS-K „Pojezierze" powieliło w nakładzie 10 000 egzemplarzy regulaminy dla uczestników Turnieju zawierające również bibliografię.

Celem popularyzacji konkursu WKT zleciła w dniach od 6—13 listopada b. roku wyświetlenie 2 przeźroczy w 15 kinach woj. olsztyńskiego oraz w dwóch kinach Olsztyna. Wojewódzka Komisja Turniejowa (pracownicy WiMBP i Pedagog. Biblioteka Wojew.) opracowała pytania do poszczególnych tematów dla wszystkich szczebli komisji. Ogółem do wszystkich trzech tematów opracowano ok. 600 pytań. Dla każdego z 438 uczestników eliminacji powiatowych WKT przygotowała zestaw pytań. Z okazji Turnieju wydano okolicznościowe znaczki i plakietki projektu Bożeny Jankowskiej. Ten sam znak graficzny widnieje na plakacie wydrukowanym z racji Turnieju w nakładzie 1000 egzemplarzy.

Dość znaczne koszta organizacyjne Turnieju (nagrody dla uczestników, druki, koszta przejazdu uczestników eliminacji i finału i in.) pokrywali solidarnie współorganizatorzy, w związku z czym żadna instytucja nie była zbyt obciążona. Koszta imprezy telewizyjnej pokryła w pełni Telewizja Warszawa.

4. Władze wojewódzkie wysoko oceniły walory popularyzacyjne imprez turniejowych i zasługi poszczególnych komisji powiatowych. Ogółem na wniosek Woj. Komisji Turniejowej — przyznano 4 nagrody I stopnia Powiatowym Komisjom Turniejowym z Bartoszyc, Braniewa, Morąga i Ostródy (w wysokości 3 tys. zł każda), 2 nagrody II stopnia Komisjom Turniejowym z Iławy, Nidzicy oraz 1 nagrodę indywidualną. Podkreślono również osiągnięcia w Turnieju na terenie m. Olsztyna (organizatorom wojewódzkim — zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami — nagród nie przyznano). Przyznając nagrody WKT brała pod uwagę następujące czynniki:

— liczbę uczestników Turnieju w danym powiecie;
— zasięg Turnieju — tj. liczbę biorących udział w konkursie bibliotek, instytucji, organizacji;
— działalność popularyzującą problematykę turniejową w danym powiecie;
— rozpropagowanie wszystkich trzech konkursów Turnieju;
— wysoki poziom imprezy na której rozegrane zostały eliminacje powiatowe.

Po konsultacji z sekretarzami Powiatowych Komisji Turniejowych w/w powiatów nagrody pieniężne przyznano następującym osobom z poszczególnych powiatów:

NAGRODY I STOPNIA — 3000 zł

Bartoszyce — 3000 zł

1. Wł. Chodyński	— Z-ca Inspektora d/s Kultury	— 750 zł
2. H. Dominiczak	— Dyr. Ped. Bibl. Powiatowej	— 750 zł
3. J. Kozłowski	— Dyrektor PiMBP	— 750 zł
4. Z. Stasialewicz	— Wizytator Ośrodka Metod.	— 750 zł

Braniewo — 3000 zł

1. J. Staszkiewicz	— Z-ca Insp. d/s Kultury	— 750 zł
2. M. Filipkowski	— Dyrektor PiMBP	— 750 zł
3. B. Donke	— Sekretarz ZP ZMS	— 750 zł
4. I. Skuratowicz	— Przewodn. Oddziału SBP	— 750 zł

Morąg — 3000 zł

1. H. Niewiadomska	— Z-ca Insp. d/s Kultury	— 750 zł
2. J. Niedorezo	— Dyr. Pedagog. Bibl. Pow.	— 750 zł
3. I. Andruszkiewicz	— Dyrektor PiMBP	— 750 zł
4. I. Bałajewicz	— Kier. Wypoż. PiMBP	— 750 zł

Ostróda — 3000 zł

1. E. Banasiak	— Sekretarz PPRN	— 600 zł
2. J. Sabiniarz	— Z-ca Insp. d/s Kultury	— 600 zł

3. T. Marchwicka	— Dyr. PiMBP	— 600 zł
4. T. Pesta	— Z-ca Insp. d/s Kultury	— 600 zł
5. H. Wysocka	— Wizytator Historii	— 600 zł

NAGRODY II STOPNIA — 2000 zł

Iława — 2000 zł

1. D. Hertel	— Dyr. PiMBP	— 500 zł
2. S. Hertel	— Nauczyciel LO	— 500 zł
3. M. Kornakowska	— Kier. Oddz. dla Dzieci PiMBP	— 500 zł
4. A. Kobiś	— Instruktor PiMBP	— 500 zł

Nidzica — 2000 zł

1. S. Wajs	— Z-ca Insp. d/s Kultury	— 400 zł
2. A. Bartosiak	— Dyr. PiMBP	— 400 zł
3. J. Moszczyński	— Kier. PDK	— 400 zł
4. H. Dąbrowska	— Nauczycielka Szk. Podst. Nr 1	— 400 zł
5. H. Abramowska	— Instruktor PiMBP	— 400 zł

Nagrodę indywidualną w wysokości 500 zł — przyznano Irenie Grabowskiej — kier. filii Nr 7 w Olsztynie za duży wkład pracy w organizację Turnieju.

Turniej w liczbach

Lp.	Powiat	Liczba uczestników		Ilość prac popularyzacyjnych				Liczba organizatorów środowiskowych (instytucje i organizacje
		ogółem	w tym finalistów	ogółem	w tym m. in.: wystaw książkowych	lekcji bibl. i wycieczek	odczytów i spotkań	
1.	Bartoszyce	226	2	276	27	72	9	40
2.	Biskupiec	51	1	145	48	9	2	18
3.	Braniewo	147	2	296	84	25	35	39
4.	Działdowo	45	—	298	80	22	1	19
5.	Giżycko	—	—	—	—	—	—	—
6.	Iława	900	—	202	80	36	3	32
7.	Kętrzyn	109	1	253	29	52	—	17
8.	Lidzbark Warm.	238	—	185	44	3	5	53
9.	Morąg	355	2	301	70	22	5	38
10.	Mrągowo	59	1	125	32	9	1	25
11.	Nidzica	172	—	162	43	48	—	34
12.	Nowe Miasto	74	2	45	2	21	—	8
13.	Olsztyn — m.	199	3	41	14	3	3	12
14.	Olsztyn — pow.	36	—	119	43	10	5	41
15.	Ostróda	269	—	345	90	26	11	38
16.	Pasłęk	126	—	53	20	4	2	26
17.	Pisz	86	—	89	25	—	—	22
18.	Szczytno	90	1	68	22	—	—	22
19.	Węgorzewo	142	—	217	18	66	—	20
Województwo ogółem		3324	15	3220	771	428	82	503

Halina GIŻYŃSKA

OLSZTYŃSKI KALEJDOSKOP TURNIEJOWY.

Najtrudniejsze są zawsze początki... Gdy zapadła decyzja o organizacji Turnieju Czytelniczego „Wkład Polaków do Skarbnicy Wiedzy", przeżywaliśmy w pierwszych dniach niejedną chwilę tremy i zwątpienia. — Czy wystarczające będzie zaopatrzenie filii w literaturę turniejową? Czy poszczególne tytuły będą atrakcyjne dla czytelników? Czy w odpowiednim terminie ukażą się liczne, zasygnalizowane w „Zapowiedziach Wydawniczych", ciekawe nowości wydawnicze związane z Kopernikiem i Komisją Edukacji Narodowej? Na szczęście rychło zaczęli się zgłaszać czytelnicy pragnący wziąć udział w Turnieju i te „zasadnicze" wątpliwości zostały odsunięte na plan dalszy codziennymi pracami i kłopotami wiążącymi się z obsługą czytelników. A czytelników — również wbrew początkowym obawom — zgłaszało się sporo. Zgłaszali się indywidualnie do naszej WiMBP i Woj. Biblioteki Pedagogicznej; duże zainteresowanie wykazało również wiele szkół średnich (wszystkie ogólnokształcące, technika — Kolejowe, Ekonomiczne, Handlowe) a także Wyższa Szkoła Nauczycielska.

Wiele satysfakcji dostarczyli nam czytelnicy. Współpracując przez kilka miesięcy z „turniejowiczami" zżyliśmy się blisko z wieloma — mieliśmy możność poznać ich zainteresowania, przeżywaliśmy na równi z nimi sukcesy i porażki. Jako wybitny znawca problematyki kopernikowskiej zabłysnął np. pan Zbigniew Galon — młody nauczyciel z podolsztyńskiej wsi Bartołty Wielkie. Na wszystkich stopniach eliminacji udzielał bezbłędnych odpowiedzi. W czasie eliminacji miejskich spowodował nawet małe zamieszanie wśród Jury. Jedna z odpowiedzi p. Galona nie była zgodna z faktami podanymi w literaturze przedmiotu. Jednak przewodniczący Jury, mgr Jerzy Sikorski, uznał odpowiedź, gdyż była ona zgodna z najnowszymi ustaleniami nauki, nie uwzględnionymi jeszcze w literaturze kopernikowskiej. Wiedza p. Zbigniewa nie była czymś przypadkowym — astronomią interesował się on od dzieciństwa, edukację swoją w tym zakresie rozpoczął jeszcze jako czytelnik jednej z naszych filii dziecięcych.

Turniej, jednym czytelnikom, pozwolił wykazać się gromadzoną od lat wiedzą, dla innych był inspiracją do pobudzenia i skrystalizowania zainteresowań. Tak było, np. z panią Zenobią Sadowską — pielęgniarką ze Szpitala Garnizonowego w Olsztynie. Jak się wydaje, zainteresowała się ona problamatyką kopernikowską pod wpływem Turnieju i subtelnych sugestii kierowniczki Biblioteki Szpitalnej — pani Eugenii Salskiej. Problematyka ta jednak, z każdą przeczytaną nową książką, „wciągała" ją. Niemal każdego dnia można było spotkać p. Zenobię w czytelni WiMBP, pochyloną nad książkami turniejowymi, poświęcała im także — jak twierdzili znajomi — każdą wolną chwilę w domu. W szybkim czasie zdobyła rozległą wiedzę i mogła z powodzeniem rywalizować z najtęższymi „specjalistami".

Ze szczególną serdecznością i uznaniem wspominamy turniejowiczów z liceów nr 2 i 3. Wprawdzie z tego kręgu do teleturnieju zakwalifikowała się tylko Małgorzata Korolko — ale i inni uczniowie reprezentowali wysoki poziom wiedzy. Ot w eliminacjach wojewódzkich zabrakło im 1—2 punktów i... przysłowiowego łutu szczęścia. Już na eliminacjach wstępnych w liceum nr 3 trudno było wyłonić zwycięzcę z kilkuosobowej grupy najlepszych. Trzeba było organizować wielostopniowe dogrywki — wydawało się, że zabraknie dodatkowych pytań.

Bibliotekarz-opiekun zawodników, stwierdzający ich wielkie zaangażowanie i ogrom wiedzy, rad by dopuścił do eliminacji wyższego rzędu większą ilość osób.

Fot. 8. Teleturniej. Jury pracuje.

Ale ustalenia były twarde a sita „przesiewające" zawodników do teleturnieju niezwykle gęste. Wystarczyła chwila wahania czy roztargnienia — jakże naturalna przy wielkim napięciu nerwowym, towarzyszącym rozgrywkom turniejowym — żeby odpaść. — Myślimy jednak, że nikt z czytelników nie żałuje czasu poświęconego na lekturę turniejową, bo przecież satysfakcja związana z pogłębieniem swojej wiedzy też się liczy.

A nasza bibliotekarska satysfakcja? Przez pół roku nie można było uświadczyć na bibliotecznych półkach literatury turniejowej (a było jej sporo!). W tym czasie sporo wiedzy przesączyło się z kart książek do głów naszych czytelników. Wyniki Turnieju w mieście (prawie 200 uczestników, wysoki poziom przygotowania) odczuliśmy jako duży sukces, gdyż w Olsztynie tego rodzaju praca z czytelnikiem nie miała wielkich tradycji. Okazało się jednak, że przy inicjatywie bibliotekarzy można było i w tej formie wykonać sporo pożytecznej pracy (przykład — filia nr 7 kierowana przez Irenę Grabowską). Nie wszędzie w naszych placówkach tej inicjatywy było dość — mamy nadzieję, że personel poszczególnych filii przeanalizuje, co zrobił a czego nie, a wnioski z tych rozważań będą pożyteczne przy innych pracach popularyzacyjnych.

Dużym osiągnięciem Turnieju w Olsztynie było dalsze zacieśnienie, w toku jego trwania, praktycznego współdziałania między bibliotekami różnych sieci oraz między bibliotekami a innymi instytucjami i organizacjami. Trudno tu wszystkie przejawy tego współdziałania omówić, ale nie sposób pominąć pracy Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej, której pracownicy nie tylko aktywnie popularyzowali Turniej wśród swoich czytelników lecz również wykonali sprawnie i kompetentnie wiele „prac towarzyszących" (opracowanie bibliografii i pytań do tematu „Komisja Edukacji Narodowej i Czasy Oświecenia w Polsce", udział w pracach Jury itd). Niezwykle szybko sprowadzała wszystkie potrzebne książki, nawet z ostatecznych rezerw Cen-

trali Księgarskiej i innych województw księgarnia nr 2 „Domu Książki". Wiele życzliwości i nieodpłatnej pomocy doświadczyliśmy ze strony pracowników Planetarium i SS-K „Pojezierze". Nie sposób pominąć na tym miejscu Krystyny Achmatow z „Domu Książki", Mieczysława Jackiewicza — dyrektora Biura „Pojezierze" czy dyr. dra Stanisława Oszczaka z Planetarium.

Ciesząc się z wyników uzyskanych przez naszych czytelników (3 osoby w finałach!) i organizacyjnych satysfakcji — szczerze gratulujemy jednocześnie kolegom z miast powiatowych i wsi, którzy działając nieraz w trudnych warunkach (np. Szczytno, Braniewo, Morąg) i niewielkich środowiskach, wykazali się pięknymi wynikami w upowszechnieniu Turnieju i pracy z jego uczestnikami.

Mieczysława SAJKOWSKA

CIĘŻKO BYŁO ALE TRUD SIĘ OPŁACIŁ

Turniej „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy" w powiecie Szczytno przebiegał bardzo intensywnie. Turniejem, poza Pow. i Miejską Biblioteką Publ., zainteresowały się żywo inne instytucje i organizacje (Biblioteka Pedagogiczna, Zarząd powiatowy ZSMW, miejscowy Dom Książki, szkoły podstawowe i Wyższa Szkoła Oficerska MO). Nasza Powiatowa Biblioteka przez cały okres trwania Turnieju blisko współpracowała z tymi partnerami, co w rezultacie dało nie najgorsze wyniki.

Szczególnym zainteresowaniem czytelników cieszył się I temat „Życie i dzieło Mikołaja Kopernika", który wybrało około 100 osób. Najwięcej czytelników zainteresowało się Turniejem oczywiście w samym Szczytnie. Zgłoszenia wpływały do Powiatowej i Miejskiej Bublioteki Publicznej, jak również do Biblioteki Pedagogicznej. Licznie przychodziła młodzież, która codziennie dopominała się o lekturę z zakresu życia i działalności wielkiego Astronoma.

Żywe zainteresowanie Turniejem przejawili też czytelnicy wiejscy. Najwięcej osób zgłosiło się do udziału w tej imprezie w bibliotekach gminnych w Wielbarku, Jedwabnie, Świętajnie, Dźwierzutach i Pasymiu. Eliminacje środowiskowe wykazały, że uczestnicy dysponowali dużym zasobem wiedzy.

W samym Szczytnie do tych eliminacji przystąpiło 40 osób z czego do eliminacji powiatowych zakwalifikowano 7 osób. Ogółem zaś w eliminacjach powiatowych wzięło udział 15 uczestników z tego 2 osoby zakwalifikowały się do finału wojewódzkiego.

Piszemy o tych sprawach nie z chęcią wyróżnienia się — bo przecież nie były to wyniki — w porównaniu z innymi powiatami — nadzwyczajne. Chcemy podkreślić, że warunki, w jakich w tym okresie pracowaliśmy, zaważyły na wspomnianych wynikach. Tak się złożyło, że w okresie trwania Turnieju mieliśmy 5 zmian personalnych w terenie, a wszyscy nowoprzyjęci odbyli pełne praktyki wstępne w PiMBP. Prócz tego w powyższym okresie zorganizowaliśmy 3 kolokwia dla nowych pracowników i 4 kontrole księgozbioru. A przy tym jedna z instruktorek była na zwolnieniu lekarskim przez okres 2 miesięcy (17.II — 18.IV.) Nie mieliśmy też dotychczas wielkich tradycji organizacji tego typu prac z czytelnikiem.

Przy wielkim wysiłku dyrektora PiMBP, instruktora i kierownika Oddziału dla Dzieci zostały przygotowane i przeprowadzone liczne prace popularyzacyjne a następnie, w określonych terminach, eliminacje środowiskowe i powiatowe.

Ciężko było, ale trud się opłacił, bo 2 przedstawiciele z naszego powiatu w eliminacjach startujący w temacie „Życie i dzieło Mikołaja Kopernika" zajęli dobre miejsca a Krzysiek Wasilewski zajął jedno z trzech pierwszych miejsc w finale wojewódzkim.

OBCHODY KOPERNIKOWSKIE W BIBLIOTEKACH POWIATU BISKUPIECKIEGO

Rok bieżący jest rokiem nauki polskiej, ogłoszonym z racji zbiegających się rocznic: 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika, 200-lecia powołania Komisji Edukacji Narodowej i 100-lecia Polskiej Akademii Umiejętności. Postać Mikołaja Kopernika nierozerwalnie związana jest z Warmią, na której przez wiele lat mieszkał i na której stworzył swe wiekopomne dzieło „O obrotach sfer niebieskich". Było więc rzeczą naturalną, że placówki ko, wśród nich i biblioteki, żywo zajęły się popularyzacją książek i prasy o Mikołaju Koperniku.

Ogłoszony przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną konkurs pod hasłem: **„Wkład Polaków do ogólnoludzkiej skarbnicy wiedzy"** zainteresował bibliotekarzy powiatu biskupieckiego. W ramach popularyzacji tematów konkursowych: „Mikołaj Kopernik", „Komisja Edukacji Narodowej" i „Nauka w Polsce Ludowej" zorganizowano ogółem 145 imprez. Aktywny udział w konkursie wzięło 6 bibliotek, 1 punkt biblioteczny, Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna, 9 bibliotek szkolnych i Dom Książki. Do eliminacji miejskich i gminnych zakwalifikowało się ogółem 51 uczestników (temat I — 41 osób, II — 8, III — 2). W eliminacjach powiatowych udział wzięło 17 uczestników (temat I — 11 osób, II — 4, III — 2). Do finału doszło 3 uczestników (po jednym z każdego tematu).

W ramach inicjatyw lokalnych podkreślić trzeba dwa fakty: „Powiatowy Turniej Wiedzy o Mikołaju Koperniku" dla uczniów klas VI i VII szkół podstawowych oraz „Konkurs na najlepszy kącik o Mikołaju Koperniku" dla bibliotek, klubów, świetlic i szkół.

Powiatowy **„Turniej Wiedzy o Mikołaju Koperniku"** ogłosiła Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Biskupcu wspólnie z Wydziałem Oświaty i Kultury PPRN. Tematyką obejmował on życie i działalność wielkiego uczonego. Trwał od 1 grudnia 1972 r. do 28 lutego 1973 r. Udział w nim mogli wziąć uczniowie klas VI i VII wszystkich szkół podstawowych.

Eliminacje środowiskowe odbyły się:

1) W Kolnie 4 marca w Klubie „Rolnika" przy udziale 30 uczestników z 5 szkół;
2) W Bisztynku 11 marca w szkole podstawowej. Udział wzięło 20 uczestników z 7 szkół;
3) w Jezioranach 18 marca w szkole podstawowej. Do rozgrywek przystąpiło 20 osób z 7 szkół;
4) w Biskupcu 25 marca w PiMBP. Uczestniczyło 25 uczniów z 9 szkół.

Ogółem do Turnieju przystąpiło 31 szkół, które do eliminacji środowiskowych wytypowały 101 uczniów. Eliminacje powiatowe, w których wzięło udział 29 uczniów z 16 szkół, odbyły się 8 kwietnia w Powiatowym Domu Kultury.

Prócz uczestników na imprezę licznie przybyło nauczycielstwo bardzo zainteresowane wynikami eliminacyjnymi i miejscami, zajętymi przez wychowanków.

Pytania na eliminacje środowiskowe i powiatowe przygotowała PiMBP. We wszystkich imprezach uczestniczyli — jako jurorzy i doradcy metodyczni — pracownicy Biblioteki Powiatowej. Na nagrody dla zwycięzców wydatkowano ogółem 3078 zł, w tym z budżetu PiMBP — 2073 zł. Pozostałą kwotę wyasygnował Wydział Oświaty i Kultury PPRN w Biskupcu.

„Turniej Wiedzy o Mikołaju Koperniku" cieszył się ogromnym zainteresowaniem dzieci, dał wiele wiadomości o życiu i dziele Kopernika, przybliżył tę postać do szerokich rzesz młodocianych czytelników.

„Konkurs na najlepszy kącik o Mikołaju Koperniku" ogłosił Wydział Oświaty i Kultury PPRN przy czynnej współpracy Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicz-

Fot. 9. „Kącik kopernikowski" w klubie w Wysokiej Dąbrówce pow. Biskupiec.

nej oraz Powiatowego Domu Kultury. Trwał od 1 grudnia 1972 r. do 25 stycznia 1973 r. Udział w nim wzięły biblioteki, kluby, świetlice i szkoły.

Zgłoszenia udziału w konkursie nadesłało:

— 7 bibliotek powszechnych (w Unikowie, Rzecku, Jezioranach, Czerwonce, Radostowie, Bisztynku i Prositach);
— 11 szkół i 8 klubów wiejskich.

Od 26 stycznia do 5 lutego specjalnie powołana Komisja Konkursowa oceniła „kąciki" przyznając:

— w grupie bibliotek: I miejsce MBP w Jezioranach;
II miejsce MBP w Bisztynku;
III miejsce GBP w Czerwonce;

— w grupie klubów: I miejsce Klub w Wysokiej Dąbrówce (gm. Kolno);
II miejsce (równorzędnie) Klub w Kiersztanowie (gm. Jeziorany) i Klub w Bęsi (gm. Kolno);

— w grupie szkół: I miejsce (równorzędnie) szkoła nr 1 w Biskupcu i szkoła w Raszągu;
II miejsce szkoła podstawowa w Jezioranach;
III miejsce szkoła podstawowa we Franknowie.

18 lutego zorganizowana została duża wystawa fotograficzna obrazująca „kąciki" w Powiatowym Domu Kultury w Biskupcu. Zwycięzcom wręczono nagrody w Dniu Działacza Kultury — 27 maja w Troszkowie (w nowootwartym Wiejskim Domu Kultury).

Zofia HANSOWA

PRACE POPULARYZACYJNO-OŚWIATOWE BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJ. OLSZTYŃSKIEGO W RAMACH DNI OŚWIATY KSIĄŻKI I PRASY 1973 R.

Dni Oświaty Książki i Prasy są tradycyjnym świętem kultury polskiej, przeglądem naszego dorobku twórczego. W założeniach programowych obchodów Dni Oświaty Książki i Prasy szczególna uwaga była w b. r. zwrócona na upowszechnienie literatury naukowej i popularnonaukowej oraz całego dorobku piśmiennictwa ilustrującego sprawy rozwoju wsi, wychowania obywatelskiego, wiedzy o świecie współczesnym, perspektyw rozwoju nauki w Polsce, co było zgodne z założeniami Roku Nauki Polskiej. Założenia te zostały zrealizowane dzięki włączeniu się w organizację obchodów „Dni..." wszystkich wojewódzkich instytucji i organizacji politycznych, społecznych i kulturalnych. Biblioteki publiczne w tej akcji odegrały poważną rolę przyjmując na siebie w większości ciężar organizacyjny imprez, co było wynikiem faktu brania czynnego udziału pracowników tych placówek w pracach Powiatowych Komitetów Organizacyjnych „Dni".

Obchody Dni w województwie zainaugurowała impreza telewizyjna podsumowująca Turniej Czytelniczy „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy" (o Turnieju piszemy obszerniej oddzielnie).

Warto też wspomnieć, że w wielu powiatach, i w skali wojewódzkiej, uroczystości Dnia Działacza Kultury poświęcone były w znacznym stopniu problematyce bibliotecznej.

O masowości prac popularyzacyjnych bibliotek świadczy niżej zamieszczone zestawienie, obejmujące najbardziej powszechne imprezy organizowane w województwie:

— spotkania autorskie	— 121
— wystawy książek	— 1115
— lekcje biblioteczne i wycieczki do biblioteki	— 1104
— odczyty, pogadanki, dyskusje dla dorosłych	— 377
— zajęcia zbiorowe dla dzieci (odczyty, pogadanki, dyskusje, wieczory bajek)	— 827
— konkursy, turnieje, quizy	— 174
— inne formy popularyzacji książki	— 310

Tradycyjnie, jak co roku, do najbardziej popularnych imprez zalicza się spotkania autorskie oraz spotkania z dziennikarzami, uczonymi itd. Spotkania te organizowane były z inicjatywy WiMBP lub bibliotek powiatowych. Wzięli w nich udział następujący pisarze, uczeni, dziennikarze: J. Boenigk, W. Gębik, J. M. Gisges, J. Jantar, A. Kochanowska, R. Matuszewski, K. Nepomucka, Z. Nienacki, E. Niziurski, W. Ogrodziński, K. Oleksik, H, Panas, G. Pauszer-Klonowska, W. Piechocki, S. Połom, A. Rymkiewicz, J. Sikorski, J. Stompor, S. Szostakowski, L. Turkowski, A. Wakar.

Niemało atrakcji biblioteki w Dniach Oświaty, Książki i Prasy przygotowały również dla dzieci i młodzieży. Przeprowadzane były: lekcje biblioteczne, wieczory bajek, przedstawienia kukiełkowe, konkursy: rysunkowe, pięknego czytania, recytacji i wiele innych ciekawych imprez. I tak na przykład w Kisielicach, pow. Iława, wspólnie z miejscowymi szkołami przygotowano pochód młodzieży z transparentami i podobiznami powiększonych obwolut książkowych, w Świątkach, pow. Lidzbark Warm. przeszedł pochód bohaterów z najbardziej przez dzieci lubianych książek. Najszerszą i najbardziej popularną formą propagowania i upowszechniania założeń tegorocznych Dni Oświaty Książki i Prasy były wystawy i wystawki książkowe. Tematyka ich by-

ła zróżnicowana, większe wystawy jednak dotyczyły przeważnie następujących tematów:

Fot. 10. Spotkanie z Gabrielą Pauszer-Klonowską w PiMBP w Piszu.

— 500-lecie urodzin M. Kopernika,
— 200-setna rocznica powstania Komisji Edukacji Narodowej,
— 30-lecie powstania Ludowego Wojska Polskiego,
— Dzieje Książki,
— Nauka polska i jej przedstawiciele,
— Nowoczesna technika w służbie produkcji rolnej.

Wszystkie biblioteki publiczne w całym województwie aktywnie włączyły się w obchody „Dni...", ale do najbardziej wyróżniających się pod względem ilości imprez i ich różnorodności należy zaliczyć biblioteki powiatów: Kętrzyn, Działdowo, Lidzbark Warmiński, Węgorzewo i Iława.

Anna KRÓL

25-LECIE POWIATOWEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W WĘGORZEWIE.

21 maja 1973 r. zorganizowano imprezę jubileuszową z okazji 25-lecia PiMBP w Węgorzewie połączoną z obchodami Dnia Działacza Kultury. W uroczystości wzięli m.in. udział poprzedni kierownicy Biblioteki — Eugenia Salska i Wanda Chodukiewicz, przedstawiciele władz powiatowych — Zofia Bałanda — sekretarz KP PZPR, Janusz Mackiewicz — sekretarz KP ZSL, Jan Juniewicz — sekretarz

PPRN i dyrektor WiMBP mgr Zofia Kicińska oraz liczni bibliotekarze i in. działacze kulturalni. Po otwarciu uroczystości z-ca inspektora d/s kultury wygłosił referat, w którym przedstawił działalność placówek k.o. w powiecie węgorzewskim w 1972 r. Następnym punktem programu był referat okolicznościowy dyrektora PiMBP Jadwigi Purkiewicz, w którym zobrazowano dorobek bibliotek publicznych w powiecie węgorzewskim w ciągu minionych 25 lat.

25-lecie zorganizowania w naszym powiecie pierwszej placówki w sieci bibliotek publicznych skłania nie tylko do zastanowienia się nad osiągnięciami 25-lecia ale i do rozwoju czytelnictwa w przyszłości. Obecnie pow. węgorzewski dysponuje dobrze rozwiniętą siecią placówek bibliotecznych i odpowiednią bazą materialną, osiąga w województwie czołowe wyniki w upowszechnianiu czytelnictwa oraz w działalności kulturalno-oświatowej. Sieć biblioteczna w pow. węgorzewskim (liczącym 30 tys. mieszkańców) składa się obecnie z PiMBP z Oddziałem dla dzieci, 5 bibliotek gminnych, 7 filii bibliotecznych, 76 punktów bibliotecznych i 10 punktów sąsiedzkich. Księgozbiory bibliotek powiatu liczą ogółem 85 343 wol. Na 100 mieszkańców powiatu przypada 297 książek.

Zarejestrowano w 1972 r. ogółem 7891 czytelników, którzy stanowią 27,5% ogółu mieszkańców powiatu. Czytelnicy wypożyczyli do domu 154 385 książek. Każdy czytelnik wypożyczył do domu przeciętnie w roku 19,6 książek.

Działalność bibliotek publicznych nie ogranicza się tylko do wypożyczania książek. W skali rocznej bibliotekarze udzielają wielu porad i informacji bibliograficznych, organizują wiele wystaw, odczytów, spotkań autorskich i innych imprez, których celem jest rozbudzenie zainteresowania książką. Biblioteki publiczne powiatu węgorzewskiego cieszą się dużym poparciem władz, o czym najlepiej świadczy fakt, że prawie corocznie otrzymujemy dodatkowe fundusze z nadwyżek budżetowych — na zakup książek, sprzętu bibliotecznego i inne potrzeby. Liczby i fakty, które przedstawiono wyżej, świadczą o poważnym dorobku ubiegłego 25-lecia bibliotek publicznych w naszym powiecie. Dotychczasowy rozwój bibliotek nie zaspokaja jednak wszystkich potrzeb w zakresie czytelnictwa. Wśród zamierzeń PiMBP na przyszłość należy wymienić: wymianę lokalu PiMBP (za 2 lata Biblioteka uzyska lokal w odbudowanym zamku) oraz 4 bibliotek wiejskich, podwyższenie kwalifikacji pracowników działalności podstawowej z wykształceniem bibliotekarskim średnim i wyższym, dalszy rozwój sieci bibliotecznej przez otwarcie nowych filii bibliotecznych oraz założenie ok. 18 punktów bibliotecznych i sąsiedzkich, przekształcenie ryczałtowych bibliotek gminnych w etatowe oraz utworzenie w PiMBP stanowiska pracownika administracyjno-biurowego, wzrost księgozbiorów do roku 1975 o ok. 24.000 wol. i osiągnięcie w tym zakresie wskaźnika ok. 3,5 wol. na 1 mieszkańca, wzrost liczby czytelników do ok. 9000 w 1975 r. (osiągnięcie 29% czytelników w stosunku do ogólnej ilości mieszkańców), wzrost liczby wypożyczeń książek niebeletrystycznych do ok. 22% ogółu dokonanych wypożyczeń.

Następny punkt programu uroczystości jubileuszowych to dekoracja zasłużonych bibliotekarzy i wręczenie nagród PWRN i PPRN. Jedna bibliotekarka została udekorowana przez sekretarza PPRN odznaką honorową „Zasłużony Działacz Kultury" (Krystyna Kobylewska z Pereł), a odznaką „Zasłużony dla Warmii i Mazur" Jadwiga Tressenberg z Kut oraz Jadwiga Purkiewicz — dyrektor i Eugenia Szczucka — instruktor PiMBP. 43 osoby otrzymało nagrody pieniężne ufundowane przez Wydział Kultury PWRN i PPRN.

Dalszy ciąg programu wypełniły życzenia przedstawicieli władz wojewódzkich i powiatowych, zaprzyjaźnionych bibliotekarzy z PiMBP w Giżycku, Biblioteki Pedagogicznej, aktywu bibliotecznego, harcerzy, ZSMW i in.

Ostatnim „oficjalnym" punktem programu uroczystości było zwiedzenie wystawy obrazującej dorobek węgorzewskich bibliotek publicznych. Część nieoficjalna to

impreza artystyczna — „Dzionek małżeński" w wykonaniu aktorów Teatru Państwowego im. S. Jaracza oraz wspólnie spożyty obiad, w czasie którego bibliotekarze i zaproszeni goście dzielili się wspomnieniami z okresu organizacji pierwszych bibliotek na terenie powiatu węgorzewskiego.

Jadwiga PURKIEWICZ

POŻEGNANIA I JUBILEUSZE W BIBLIOTEKACH POW. SZCZYTNO

Zespół pracowników PiMBP i bibliotekarze terenowi powiatu szczytnieńskiego pożegnali Henrykę Łukasiewicz, która przeszła na emeryturę po 24 latach nieprzerwanej pracy w Bibliotece Gminnej w Rozogach.

Pani H. Łukasiewicz urodziła się 12 maja 1913 roku w Ostrołęce, w woj. warszawskim. Na teren Rozóg przybyła w 1945 r. W latach 1946—1968 pracuje jako nauczycielka w miejscowej szkole (ze specjalizacją geografa). W okresie organizacji Biblioteki Gminnej w Rozogach, kol. Łukasiewicz podejmuje pracę jako kierowniczka tejże placówki (od 1.X.1949 r. — początkowo z miesięcznym wynagrodzeniem 260 zł). Na tym stanowisku pozostała do czasu przejścia na zasłużony odpoczynek. W swoim środowisku jest ona szanowana i lubiana przez młodzież i osoby dorosłe. Jej hobby to teatr amatorski i prace z grupami czytelników. Niejednokrotnie pani Henryka z „trupą aktorów rozoskich" objeżdżała pobliskie wsie wystawiając komedie i skecze uwzględniające folklor kurpiowski.

Jak wyraził się jeden z czytelników „Za jej kadencji w Bibliotece w Rozogach zawsze coś się działo — biblioteka była ośrodkiem, w którym mieszkańcy wsi zawsze znaleźli ciekawą książkę i kulturalną rozrywkę".

30 maja wszyscy bibliotekarze powiatu pożegnali „zasłużoną Emerytkę". Symboliczną nagrodą za ćwierć wieku wiernej służby książce była wiązanka kwiatów i nagroda pieniężna Pow. Komitetu Kultury i Sztuki w Szczytnie.

Warto dodać że w 1973 r. jubileusze długoletniej pracy w bibliotekach powiatu obchodzą dwie inne bibliotekarki: Krystyna Braatz — kierowniczka Wypożyczalni dla Dorosłych PiMBP — 20-lecie oraz Walentyna Nowak — kierowniczka Gminnej Biblioteki Publicznej w Wielbarku — 15 lecie.

Mieczysława SAJKOWSKA

ZBIORY BIBLIOTEK POWIATOWYCH OŚRODKÓW PROPAGANDY PARTYJNEJ — PRZEJĘTE PRZEZ POWIATOWE BIBLIOTEKI PUBLICZNE.

Zgodnie z decyzją Wydziału Propagandy, Prasy i Wydawnictw KC PZPR oraz Ministerstwa Kultury i Sztuki, biblioteki publiczne zostały zobowiązane do przejęcia księgozbiorów bibliotek powiatowych ośrodków propagandy partyjnej (popp).

Podjęcie tej decyzji zostało podyktowane potrzebą poprawy stanu zaopatrzenia, udostępniania i popularyzacji literatury społeczno-politycznej, co jest możliwe do osiągnięcia przede wszystkim poprzez zgromadzenie w jednej bibliotece możliwie najpełniejszego zestawu tej literatury oraz zapewnienie fachowego jej gromadzenia, opracowania, udostępniania i popularyzacji.

Szczegółowe ustalenia dotyczące włączenia bibliotek powiatowych ośrodków propagandy partyjnej do sieci bibliotek publicznych w województwie olsztyńskim zostały opracowane w grudniu 1972 r. przez WiMBP w Olsztynie, wspólnie z Wydziałem Kultury PWRN oraz Wojewódzkim Ośrodkiem Propagandy Partyjnej. W myśl tych ustaleń już w styczniu 1973 r. w miastach powiatowych zostały powołane komisje, które opracowały plany włączenia księgozbiorów popp do sieci bibliotek publicznych oraz dokonały selekcji książek, oczyszczając zbiory popp z wydawnictw przestarzałych oraz nieprzydatnych.

Protokólarne przekazanie zbiorów bibliotek popp w większości powiatów odbyło się w miesiącach styczeń—luty b.r. Książki przekazano bibliotekom powiatowo-miejskim na zasadzie darowizny. Była to głównie literatura społeczno-polityczna —

Dokładniejsze informacje o księgozbiorach przejętych w poszczególnych powiatach zawiera poniższa tabela:

Lp.	Powiat	Wartość przejętych książek	Liczba wolumin-nów ogółem	w tym;			
				literatura społ.-polit. (dział 3)	literatura niebeletrystyczna z innych działów	literatura piękna dla dorosłych	literatura dla dzieci
1.	Bartoszyce	22 261	867	615	234	18	—
2.	Biskupiec	19 410	904	836	64	4	—
3.	Braniewo	47 476	1798	799	619	363	17
4.	Działdowo	14 100	600	420	180	—	—
5.	Giżycko	49 205	2057	brak danych			
6.	Iława	31 560	1352	706	394	252	—
7.	Kętrzyn	27 996	1112	571	386	155	—
8.	Lidzbark	29 257	1015	373	423	217	2
9.	Morąg	30.374	1506	1023	470	9	4
10.	Mrągowo	17 250	859	brak danych			
11.	Nidzica	13 527	526	427	50	4	—
12.	Nowe Miasto	22 424	896	446	402	48	—
13.	Olsztyn pow.	17 672	793	129	281	365	18
14.	Ostróda	37 377	1573	969	581	23	—
15.	Pasłęk	13 797	568	270	178	120	—
16.	Pisz	19 022	500	300	198	2	—
17.	Szczytno	35 004	1080	449	577	48	6
18.	Węgorzewo		brak danych				
19.	Województwo	447 712	18006	8333	5037	1628	47

chociaż nie brakowało wśród przekazanych zbiorów również książek z innych działów wiedzy a także z literatury pięknej zarówno dla dorosłych jak i dzieci. W popp pozostawiono wyłącznie podstawowy księgozbiór podręczny — tj. słowniki, informa-

tory, przepisy prawne oraz komplet klasyków marksizmu-leninizmu i zestaw aktualnych podręczników do szkolenia partyjnego.

Powiatowe i miejskie biblioteki publiczne przejęły ogółem 18 006 wol. wartości 447 712 zł (bez powiatu węgorzewskiego) w tym:

— literatury społeczno-politycznej — 8333 wol.;
— literatury z innych działów wiedzy (poza społeczno-polityczną i piękną) — 5037 wol.;
— literatury pięknej dla dorosłych — 1628 wol.;
(bez danych z powiatów: Giżycko, Mrągowo i Węgorzewo).

Przejęte księgozbiory zostały w całości włączone do zbiorów PiMBP w powiatach: Biskupiec, Giżycko, Iława, Lidzbark Warm., Mrągowo, Nowe Miasto, Pasłęk i Pisz. Natomiast powiaty: Bartoszyce, Kętrzyn, Morąg, Olsztyn pow. oraz Szczytno pozostawiły w PiMBP tylko część książek przekazując resztę bibliotekom terenowym, głównie gminnym. Wszystkie książki zostały przez powiatowe i miejskie biblioteki opracowane, tj. sklasyfikowane i skatalogowane oraz — w większości powiatów — udostępnione czytelnikom.

Cztery powiaty (Braniewo, Działdowo, Ostróda i Węgorzewo) nie przejęły zbiorów bibliotek popp do swoich pomieszczeń ze względu na bardzo trudną sytuację lokalową bibliotek powiatowo-miejskich, która uniemożliwiałaby właściwe gromadzenie, udostępnianie i popularyzację literatury społeczno-politycznej. Również biblioteki w Biskupcu, Bartoszycach, Iławie, Morągu, Piszu i Szczytnie, mimo, że przejęły biblioteki popp — ze względu na ciasnotę pomieszczeń, nie będą w stanie w sposób zadowalający udostępniać i popularyzować książek z zakresu nauk społecznych.

Jednak mimo tych mankamentów stwierdzić należy, że biblioteki powiatowe zrobiły wszystko, aby w miarę swoich możliwości właściwie zorganizować udostępnianie przejętych zbiorów. Jest to tym ważniejsze, że biblioteki powiatowo-miejskie po przejęciu zbiorów powiatowych ośrodków propagandy partyjnej stały się placówkami najpełniej w powiecie zaopatrzonymi w literaturę społeczno-polityczną niezbędną nie tylko dla uczestników szkoleń partyjnych, ale i tych wszystkich, którzy interesują się społeczno-politycznymi problemami Polski i świata oraz dla osób studiujących zaocznie.

Krystyna HAŁUN

NOWY LOKAL BIBLIOTEKI W GIŻYCKU.

Od wielu lat Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Giżycku borykała się z trudnościami lokalowymi. W szczególnie trudnych warunkach pracował Oddział dla Dzieci usytuowany od kilku lat w pomieszczeniach piwnicznych jednego z budynków mieszkalnych (!). Decyzją władz miejskich Oddział ten miał uzyskać jedną kondygnację w nowo budowanym budynku. Położenie tego budynku w centrum miasta, jak również planowane przeznaczenie pozostałych kondygnacji na ADM budziły w środowisku kontrowersje. Kierownictwo PiMBP przy poparciu inspektora d/s kultury poczęło czynić starania o uzyskanie całego budynku dla potrzeb biblioteki. Po rozpatrzeniu możliwości oddania całego budynku bibliotece, władze miejskie przy życzliwym poparciu miejscowych władz partyjnych wyraziły zgodę na odsprzedanie nowowybudowanego obiektu. Decydującym momentem było uzyskanie środków finan-

sowych na odkupienie budynku. Dzięki staraniom władz miejscowych i WiMBP oraz osobistemu zaangażowaniu Dyr. WiMBP Zofii Kicińskiej, uzyskano kwotę 2 mln zł z funduszów PWRN.

W marcu b.r. przekazano nowo wybudowany lokal PiMBP. Jest to budynek wolno-stojący, trzykondygnacyjny, o powierzchni użytkowej 620 m². Na parterze mieści się Oddział dla Dzieci: wypożyczalnia i czytelnia. Pierwsze piętro zajmują wypożyczalnia i czytelnia dla dorosłych. Na drugim piętrze znajdują się pomieszczenia biurowe i Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna (użytkownik tymczasowy — do czasu odrestaurowania lokalu planowanego na stałe pomieszczenie tej Biblioteki).

Już pierwsze miesiące pracy Biblioteki w nowym budynku — zwiększona frekwencja, zadowolenie czytelników — są dowodem jak potrzebny był miastu lokal biblioteczny z prawdziwego zdarzenia.

Barbara RZEPNICKA

NOWY LOKAL FILII BIBLIOTECZNEJ W LUTRACH

14 kwietnia 1973 r. był dla Lutr (gmina Kolno, pow. Biskupiec) dniem szczególnie uroczystym. Otwierano Wiejski Dom Kultury wzniesiony w dużej mierze społecznym wysiłkiem miejscowej ludności. W budynku tym znalazły pomieszczenie: kino „Bratek" z przepiękną salą widowiskową, której Lutrom może pozazdrościć niejedno miasto, klub (dwa duże pokoje) oraz filia biblioteczna z ładną czytelnią.

Do tego momentu biblioteka, powstała 22 stycznia 1950 r., zajmowała dwa niewielkie pokoiki przy PGRN. Lokal był wilgotny, zagrzybiony i bardzo zimny. Czytelenkę na okres zimowy — wtedy, kiedy była najbardziej potrzebna — zamykano. Nie było w niej pieca. W wypożyczalni, mimo intensywnego opalania, temperatura zimą rzadko kiedy przekraczała +10°. Praktycznie bibliotekarka w okresie jesienno-zimowym przeważnie przebywała w biurze PGRN, gdzie szukali jej czytelnicy. A czytelników i wypożyczeń, mimo ciężkich warunków, zawsze było dużo. Procent korzystających z usług biblioteki oscylował około 50 w stosunku do liczby mieszkańców (we wsi będącej siedzibą biblioteki).

O systematycznej pracy oświatowej w środowisku nie można było myśleć. Sporadycznie prowadziło się lekcje biblioteczne i wieczory bajek korzystając z pomieszczeń szkolnych. Tam też od czasu do czasu organizowało się spotkania z pisarzami.

Kierowniczka biblioteki, Anna Prusińska, nie zrażała się trudnymi warunkami. Ponad 15 lat czekała na wciąż obiecywany nowy lokal biblioteczny i wreszcie doczekała się.

Obecne pomieszczenie biblioteki ma 78 m². Składa się z dwóch pokoi — wypożyczalni wyposażonej w metalowe regały, widnej, przestronnej, ozdobionej kwiatami i czytelni zaopatrzonej w drewniane stoliki i krzesełka o regionalnym wystroju. Biblioteka posiada dość bogaty księgozbiór podręczny i bogaty zestaw czasopism. W sumie jest to lokal estetyczny i funkcjonalny.

Nowy lokal biblioteczny, współpraca z Klubem i powołaną Radą WDK, w skład której weszli kierownicy: WDK, kina, klubu, biblioteki, szkoły i kilku miejscowych rolników, stwarza doskonałe warunki do pracy oświatowej w środowisku. Wyrazem tego jest zorganizowanie w stosunkowo krótkim okresie 2 wieczornic literackich („1 Maja świętem pracy" i „Nasze mamy") i spotkania autorskiego z Klemensem Oleksikiem.

Dom Kultury i Bibliotekę zwiedziło już wiele osób, rekrutujących się m.in. z zainteresowanych bibliotekarzy i przejeżdżających turystów. Bawiły tu delegacje z Buł-

garii i Kaliningradu. Ostatnio Powiatowa i Miejska Biblioteka w Biskupcu, korzystając z dobrych warunków lokalowych, zorganizowała w Filii Bibliotecznej seminarium szkoleniowe.

Estetyczny lokal placówki bibliotecznej, panujący w niej ład i porządek dodatnio wpływa na rozwój czytelnictwa. Mimo że w Lutrach było ich zawsze dużo, po otwarciu nowego lokalu w II kwartale tego roku przybyło 52 nowych czytelników, poważnie zwiększyła się też frekwencja w czytelni.

Zofia HANSOWA

KALENDARIUM WYDARZEŃ Z ŻYCIA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH I ZWIĄZKOWYCH

16—19.IV. 5-osobowa grupa pracowników bibliotek woj. olsztyńskiego w składzie: Zofia Kicińska — dyr. WiMBP, Jan Burakowski — kier. działu Instrukcyjno-Metodycznego WiMBP, Marta Soboczyńska kier. BPG w Rybnie, Krystyna Studzińska — kier. Biblioteki KW PZPR i Tamara Wajsbrot — kier. działu Informacyjno-Bibliograficznego WiMBP, zapoznaje się z działalnością bibliotek obwodu kaliningradzkiego RSFRR (szczegółowe omówienie pobytu — zob. osobna nota J. Burakowskiego).

27.IV. Eliminacje wojewódzkie do turnieju czytelniczego „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy" (tematy: „Mikołaj Kopernik" oraz „Komisja Edukacji Narodowej i czasy oświecenia w Polsce") oraz finał w zakresie znajomości tematu „Nauka w Polsce Ludowej". W eliminacjach, które odbyły się w lokalu Planetarium Lotów Kosmicznych pod kierownictwem Joanny Rostockiej z TV Warszawa, uczestniczyło 47 zawodników „dopingowanych" przez liczne grono organizatorów z powiatów. Do finału telewizyjnego, który odbędzie się 4 maja, zakwalifikowano 8 uczestników (+ 4 rezerwowych).

30.IV. Ze stanowiska dyrektora PiMBP w Braniewie odszedł mgr Marian Filipkowski. P.o. dyrektora PiMBP powierzono Karolinie Święcickiej — instruktorowi PiMBP.

M. Filipkowski przejął kierownictwo PiMBP 1 października 1964 r. (poprzednio pracował na identycznym stanowisku w Grajewie, w woj. białostockim). Pod jego kierownictwem biblioteki powiatu z końca tabel awansowały do grona najlepiej pracujących w województwie, szczególnie w zakresie środowiskowej pracy oświatowej. Ciekawe koncepcje działalności, szeroko zakrojona współpraca z PGR-ami. Zw. Literatów Polskich, TWP i itd. oraz wzorowa organizacja działalności bibliotecznej — spowodowały dynamiczny rozwój czytelnictwa i przyniosły PiMBP w Braniewie, i jej dyrektorowi, zasłużone uznanie. M. Filipkowski za działalność zawodową i społeczną wyróżniony został odznakami: „Zasłużony Działacz Kultury", „Zasłużonym dla WiM" i „Zasłużony Działacz TWP" oraz licznymi nagrodami pieniężnymi Ministra Kultury i Sztuki oraz Wydziału Kultury PWRN. Jest autorem licznych artykułów w prasie bibliotekarskiej i regionalnej o problematyce bibliotekarskiej i kulturalno-oświatowej. Aktualnie pełni funkcję przewodniczącego Zarządu Okręgu SBP. Przeszedł do pracy w Kuratorium Okręgu Szkolnego (wizytator odpowiedzialny za działalność bibliotek szkolnych i pedagogicznych).

2.V. W WiMBP rozpoczyna pracę, na stanowisku bibliotekarza — pracownika Gabinetu Metodycznego, Wanda Chodukiewicz. Uprzednio pracowała (od 1 kwietnia 1957 r.) w PiMBP w Węgorzewie — kolejno jako kierownik wypożyczalni, kierownik PiMBP i kierownik działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Do Olsztyna przeniosła się ze względów rodzinnych.

3—4.V. Ekipa TV Warszawa nagrywa na taśmę ampeksową zasadniczą część teleturnieju „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy" (finał turnieju oraz występy zespołów artystycznych). Realizatorem imprezy jest red. Joanna Rostocka, reżyserem — W. Taczanowski, scenografem — J. Hohensee. Filmy obrazujące pracę bibliotek nakręcał już wcześniej M. Chybowski z Redakcji Dzienników Telewizyjnych.

4—25.V. Dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży cieszyła się wystawa książek zorganizowana przez Oddział dla dzieci PiMBP w Piszu, obrazująca szatę graficzną książki (motto :„Bibliofile schyleni nad stronic pięknością, księgom pięknym wierni i w nich zakochani"). Uwzględniono w wystawie m. in. takie tematy: ilustracja książkowa, wydawnictwa bibliofilskie, formaty

książek, rodzaje papieru dziełowego, poszczególne rodzaje opracowania graficznego. Wystawę zwiedziło m.in. 312 uczniów kl. VIII szkół podstawowych. Nagrano również na taśmę magnetofonową pogadankę zbliżającą do zwiedzających problematykę szaty graficznej książki.

8.V. Naczelnik gminy Rybno w pow. działdowskim (wytypowanej na gminę wzorcową) zorganizował — z udziałem władz powiatowych i wojewódzkich — naradę poświęconą budowie Gminnego Ośrodka Kultury. W naradzie wzięła udział również mgr Z. Kicińska dyrektor WiMBP.

8—9.V. WiMBP w Olsztynie zorganizowała seminarium szkoleniowe dla dyrektorów bibliotek, problematyka którego związana była z oceną działalności bibliotek publiczno-szkolnych w pow. bartoszyckim oraz problemami doskonalenia działalności bibliotecznej w gminach podmiejskich. Uczestnicy zapoznali się m. in. z programem rozwoju bibliotek w gminie Lidzbark Warm. i działalnością bibliotek publiczno-szkolnych w Dąbrowie i Rodnowie.

13.V. Obchody Dnia Działacza Kultury. W okolicznościowej akademii wzięli udział: wiceminister Kultury i Sztuki — dr Józef Fajkowski, sekretarz KW PZPR — doc. dr Edmund Wojnowski oraz z-ca przewodniczącego PWRN — Czesław Szadziewicz. Wśród odznaczonych i wyróżnionych nagrodami pieniężnymi znalazło się sporo bibliotekarzy. I tak: odznaki „Zasłużony Działacz Kultury" otrzymali: Józefa Czaplińska — kier. Biblioteki Gminnej w Miłomłynie (pow. Ostróda), Janina Kiszewska —kier. filii nr 10 (dla dzieci) WiMBP, Janina Maziuk — instruktor PiMBP w Braniewie i Józef J. Rojek — prac. PiMBP w Bartoszycach. Nagrodami pieniężnymi Wydziału Kultury wyróżniono 55 bibliotekarzy i kierowników punktów bibliotecznych.

20.V. Emisja programu telewizyjnego pt. „Z Planetarium w Olsztynie" będącego finałem turnieju czytelniczego „Wkład Polaków do skarbnicy wiedzy". Na program złożyły się: film obrazujący działalność bibliotek (filia w Kutach, PiMBP w Mrągowie oraz WiMBP), występy zespołów artystycznych (chór AR-T i zespół ludowy „Warmia") i oczywiście rozgrywki finałowe turnieju. Scenariusz imprezy opracowali: Jan Burakowski z WiMBP i Joanna Rostocka z TV Warszawa (szczegółowe omówienie turnieju — zob. sprawozdanie St. Borodynko).

21.V. Obchody 25-lecia biliotek publicznych w pow. węgorzewskim (zob. nota Jadwigi Purkiewicz).

24.V. WiMBP w Olsztynie zwiedza 50-osobowa grupa bibliotekarzy radzieckich. W skład grupy wchodzili głównie pracownicy Wszechzwiązkowej Biblioteki Literatury Zagranicznej w Moskwie oraz Biblioteki Republiki Estońskiej w Tallinnie.

26—27.V. Szlakiem Kopernika wędruje 30-osobowa grupa bibliotekarzy bydgoskich. Zapoznają się oni m.in. również z bibliotekami: WiMBP, PiMBP w Nowym Mieście i PiMBP w Nidzicy. Organizatorem wycieczki jest ZO SBP w Bydgoszczy.

27.V. II Festyn Kultury PGR woj. olsztyńskiego odbył się tym razem w PGR Martiany (pow. kętrzyński). W ramach festynu zorganizowano również stoisko poświęcone książce i bibliotekom w środowisku wiejskim (w oparciu o materiały dostarczone przez WiMBP).

31.V. W Wydziale Kultury PWRN wręczono Benignie Pszennej, dyr. PiMBP w Działdowie, nagrodę specjalną Ministra Kultury i Sztuki, przyznaną jej za wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej i w związku z 25-leciem pracy zawodowej w bibliotekarstwie.

11—14.VI. Woj. olsztyńskie zwiedza 54-osobowa grupa bibliotekarzy z woj. rzeszowskiego. Rzeszowianie zapoznają się m.in. z pracą WiMBP, PiMBP w Kętrzynie, PiMBP w Lidzbarku Warm. i MBP we Fromborku. Organizatorem wycieczki jest ZO SBP w Rzeszowie.

14.VI. W posiedzeniu Sekcji d/s Kształcenia i Doskonalenia Pracowników Bibliotek Państwowej Rady Bibliotecznej poświęconym przedyskutowaniu projektu założeń jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy, bierze udział Jan Burakowski z WiMBP w Olsztynie. Uprzednio, na zlecenie MKiS, opracował on uwagi krytyczne do projektu założeń.

18—19.VI. Grupa bibliotekarzy olsztyńskich w składzie: dyr. Zofia Kicińska i Jan Burakowski z WiMBP, dyr. Leonard Turkowski z WBP i dyr. Kazimiera Sierakowska z Biblioteki Głównej WSN zwiedza WiMBP w Białymstoku oraz przeprowadza rozmowy z dyrekcją tej Biblioteki w sprawie nawiązania bliższej współpracy między bibliotekami województw: białostockiego i olsztyńskiego. Olsztynianie zapoznali się również z pracą bibliotek powiatowo-miejskich w Augustowie i Suwałkach oraz GBP w Białowieży.

25—28.VI. Z pracą bibliotek woj. olsztyńksiego zapoznaje się 5-osobowa grupa bibliotekarzy z obwodu kaliningradzkiego RFSRR w składzie: Władimir Władysławowicz Boncler z-ca naczelnika Obwodowego Wydziału Kultury (kierownik grupy), Tamara Michajłowna Boczarowa — kierownik Biblioteki Wiejskiej w Zarieczeńsku (rejon Gwardiejsk), Kapitalina Aleksiejewna Jemanowa — kierownik Rejonowej Biblioteki dla Dzieci w Bagrationowsku, Walentyna Iwanowna Osikina — kierownik wypożyczalni Biblioteki Obwodowej w Kaliningradzie (dla dorosłych) i Anna Nikołajewna Stroilina — kierownik Biblioteki Miejskiej im. Gorkiego w Kaliningradzie (Dzielnica Śródmiejska). Nasi radzieccy goście zapoznali się z pracą WiMBP (centrala oraz filie nr 7 i 12), bibliotek powiatowo-miejskich w Kętrzynie, Lidzbarku, Mrągowie i Nidzicy, Biblioteki Gminnej w Srokowie (pow. kętrzyński) oraz filii bibliotek gminnych w Lutrach (pow. biskupiecki) i Nowej Różance (pow. kętrzyński). Zwiedzili oni również Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku, Muzeum na Polu Grunwaldzkim, b. kwaterę Hitlera w Gierłoży, Zamek Lidzbarski i Leśny Dom Kultury w Wiknie (pow. nidzicki).

29.VI. Po teleturnieju „Z Planetarium w Olsztynie" — przygotowania do nowej imprezy telewizyjnej z udziałem bibliotekarzy woj. olsztyńskiego. Będzie to program „Sonda — Bibliotekarze" ukazujący problemy środowiska bibliotekarskiego. 80 bibliotekarzy z woj. olsztyńskiego, reprezentujących rozmaite sieci biblioteczne, wypełniło anonimową ankietę dotyczącą problemów zawodowych i zainteresowań bibliotekarzy. Program „Sonda" będzie emitowany przez TV Warszawa w sierpniu b.r. Realizatorem programu jest Joanna Rostocka; ankietę przygotował socjolog dr Waldemar Siemiński.

IV—VI. W dziale Instrukcyjno-Metodycznym ukończono dwie interesujące analizy księgozbiorów i czytelnictwa. Mgr Krystyna Hałun przeanalizowała księgozbiory wybranych filii bibliotecznych na wsi („małych bibliotek wiejskich") i ich wykorzystanie a mgr Teresa Białecka zaopatrzenie bibliotek publicznych i szkolnych wybranych miast i wsi w lektury dla uczniów szkół podstawowych. Przy zbieraniu materiałów dużej pomocy WiMBP udzieliły biblioteki powiatowe.

VI. W kilku bibliotekach pow. braniewskiego zanotowano w I półroczu dłuższe przerwy w pracy: przez okres 2 miesięcy nieczynne były placówki w Płoskini (z powodu awarii centralnego ogrzewania), Fromborku i Pieniężnie (z powodu remontów lokali i porządkowania zbirów) oraz Zagajach (z uwagi na chorobę bibliotekarza). Skutek — ilość wypożyczeń książek spadła, w porównaniu z okresem poprzednim o ponad 9 tys. — A swoją drogą — czy rzeczywiście we wszystkich wypadkach musiały być tak długie przerwy u szczytu sezonu czytelniczego?

VI. Z uwagi na przeciążenie stropów, stwierdzone przez nadzór architekto-

niczny, PiMBP w Ostródzie podjęła decyzję o ograniczeniu dostępu czytelników do wypożyczalni dla dorosłych miejscowej PiMBP. Tak więc mieszkańcy największego miasta powiatowego naszego województwa mają utrudniony dostęp do swej biblioteki publicznej.

VI. Z dotacji ministerialnej — w ogólnej wysokości 2,5 mln. zł — na wyposażenie placówek KO, Wydział Kultury PWRN przeznaczył na wyposażenie bibliotek 1 mln. 300 tys. zł. Fundusze te przeznaczone zostały na wyposażenie nowo wybudowanych b-k powiatowych w Giżycku i Pasłęku oraz szeregu bibliotek wiejskich, małowiejskich i filii WiMBP.

VI. Rok 1973 będzie — jak wszystko wskazuje — rokiem rekordowym zakupów książek dla bibliotek woj. olsztyńskiego. Poza normalnym budżetem na zakup książek, biblioteki uzyskały ok. 2 mln. 100 tys. zł z dotacji Rad Narodowych różnego stopnia oraz 2 mln. 100 tys. zł z dotacji centralnej. Tak więc łączne fundusze będące do dyspozycji bibliotek na ten cel (włączając w to ok. 200 tys. zł z wpłat PGR-ów) wyniosą ok. 6,8 mln. zł, przy 4,1 mln. w rekordowym dotychczas roku 1972.

VI. W Giżycku ujawniono grupę uczniów kl. VIII jednej ze szkół podstawowych kradnących w sposób zorganizowany książki z wypożyczalni i czytelni dla dorosłych miejscowej PiMBP. Zdołano odzyskać ok. 100 książek, częściowo zniszczonych (wydarte kartki z pieczęciami Biblioteki, próby wywabiania pieczęci itd).
Zainteresowana szkoła zobowiązała się podjąć kroki wychowawcze i dyscyplinarne zmierzające do zapobieżenia na przyszłość podobnym faktom.

Oprac. Jan Burakowski

Z ŻYCIA ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH ŚRODOWISKA BIBLIOTEKARSKIEGO

Związek Zawodowy Pracowników Kultury i Sztuki

30.V. Odbyło się zebranie sprawozdawcze Rady Zakładowej ZZPKiS przy WiMBP. Omówiono działalność Rady w pierwszym roku kadencji. Uczestniczyło 60 osób: dyrektorzy WiMBP i bibliotek powiatowych, mężowie zaufania grup związkowych z powiatów, delegaci grup związkowych, oraz pracownicy WiMBP. Zebrani wysłuchali kilku sprawozdań: przewodniczącej Rady, finansowe, komisji rewizyjnej, Społecznego Inspektora Pracy oraz dyrektora WiMBP mgr Zofii Kicińskiej, która poinformowała zebranych o ważniejszych faktach i problemach z pracy WiMBP w roku 1972. Po dyskusji zebrani wysłuchali informacji o planach Rady Zakładowej na drugi rok kadencji.

18.VI. Odbyło się szkolenie BHP Dyrektorów i Mężów zaufania z bibliotek powiatowych, zorganizowane przez Dykcję WiMBP oraz Społecznego Inspektora Pracy przy WiMBP. Prelegentami byli Aleksander Czapliński (ustawodawstwo pracy) i Ryszard Karwecki (BHP).

25.VI. 24 dzieci bibliotekarzy z województwa wyjechało na kolonie letnie zorganizowane przez TPD w Wiatrowcu (pow. Bartoszyce).
Koszt utrzymania jednego dziecka wynosi 1300 zł. Kuratorium Okręgu Szkolnego udzieliło dotacji w wysokości 962 zł. na jedno dziecko a Zarząd Główny Zw. Zaw. Pracowników Kultury i Sztuki — zł. 100. Rodzice dopłacili, w zależności od wysokości poborów, od 150 do 300 zł.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

13.IV Kol. Barbara Ochranowicz z Biblioteki Głównej AR-T powołana została w skład zespołu d/s propagandy Komisji Mechanizacji i Racjonalizacji Pracy Bibliotecznej przy Zarządzie Głównym SBP.

25.IV. Odbyło się plenarne zebranie Zarządu Okręgu SBP w Olsztynie z udziałem przewodniczącego i delegatów oddziałów powiatowych SBP. Porządek dzienny zebrania obejmował:

— Odczyt mgr ~~Hanny~~ Heleny Falkowskiej pt. „Biblioteki szkolne w programach Komisji Edukacji Narodowej".

— Omówienie spraw organizacyjnych i programu działalności ZO oraz sprawozdanie z realizacji zamierzeń — zreferowane przez kol. Przewodniczącego Mariana Filipkowskiego.

— Dyskusję poświęconą formom pracy Oddziałów SBP.

9.V. Nowy oddział SBP w Giżycku. Przewodniczącą została wybrana kol. M. Czywil. Oddział liczy 19 członków. Na pierwszym zebraniu obecna była kol. I. Suchta, która zapoznała zebranych z historią SBP oraz aktualnym składem ZG i ZO a także omówiła program działalności na najbliższą kadencję ZO w Olsztynie.

13.V. Z okazji Dnia Działacza Kultury na wniosek ZO SBP w Olsztynie kol. kol. Irena Suchta i Helena Wołos zostały odznaczone „Złotą odznaką Zasłużonym dla Warmii i Mazur". Z tej samej okazji również na wniosek ZO SBP 5 bibliotekarzy z naszego Okręgu otrzymało nagrody pieniężne.

19.VI. W Oddziale SBP w Mrągowie odbyła się uroczystość Dnia Biblioteka-

rza. W czasie tej uroczystości o historii i osiągnięciach SBP mówił kol. Wacław Gołowicza a kol. Barbara Ochranowicz wygłosiła referat n.t. „Najnowsze tendencje rozwoju bibliotekarstwa krajowego i zagranicznego".

27—28.VI. Odbyła się w Warszawie konferencja przewodniczących ZO SBP oraz dyrektorów bibliotek, w której uczestniczyły kol. kol. Helena Wołos i Irena Suchta. Drugi dzień obrad poświęcony był pracy Zarządów Okręgów. Dyskusję poprzedził referat kol. Franciszka Łozowskiego z Poznania n.t. „Problemy aktywizacji Okręgów SBP". W ożywionej dyskusji przedstawicieli z udziałem przedstawicieli wszystkich okręgów, oprócz spraw związanych z przekazywaniem własnych doświadczeń i sygnalizowanie trudności, wyraźnie zarysowały się dwie koncepcje związane z przyszłością naszej Organizacji. Część zebranych była zdania, że SBP powinna być organizacją elitarną, czymś w rodzaju zespołu ekspertów i w związku z tym nie należy bić się o masowość, inni zaś uważali, że SBP — jako organizacja o profilu zawodowym i walcząca o sprawy związane z zawodem bibliotekarza — powinna rozszerzać swoje szeregi, bo w tym jest jej siła Na tym też stanowisku stoi nasz Zarząd Okręgu. Zarząd Główny SBP zasygnalizował te problemy w Nr 1/73 „Bibliotekarza" apelując o zabieranie głosu, o co również ze swej strony prosimy.

27.VI. w Lidzbarku Warmińskim odbyły się uroczystości wojewódzkiego Dnia Bibliotekarza, w których uczestniczyło 80 bibliotekarzy z naszego Okręgu. Program Dnia obejmował:

— otwarcie uroczystości przez Przewodniczącego ZO kol. Mariana Filipkowskiego;
— prelekcję mgr Kaczyńskiego o Lidzbarku;
— wręczenie przez Przewodniczącego PPRN Dyrektorce Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lidzbarku — kol. Leokadii Pieczykolan — medalu w uznaniu zasług położonych w rozwój czytelnictwa powiatu;
— wręczenie nagród książkowych wyróżniającym się bibliotekarzom przez Przewodniczących poszczególnych Oddziałów;
— lampkę wina w kawiarni „Basztowa";
— zwiedzenie zamku i miasta z przewodnikiem;
— odpoczynek nad jeziorem.

Oprac. Irena SUCHTA

NASI AUTORZY

1. Stanisława BADOWSKA — kierownik Biblioteki Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie
2. Teresa BIAŁECKA — instruktor WiMBP w Olsztynie
3. Stanisława BORODYNKO — instruktor WiMBP w Olsztynie
4. Jan BURAKOWSKI — kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego WiMBP w Olsztynie
5. Wanda CHODUKIEWICZ — bibliotekarz, pracownik Gabinetu Metodycznego WiMBP
6. Halina GIŻYŃSKA — kierownik Działu Udostępniania Zbiorów WiMBP
7. Krystyna HAŁUN — instruktor WiMBP
8. Zofia HANSOWA — instruktor PiMBP w Biskupcu
9. Stanisława HŁADASZ — kierownik Filii Bibliotecznej w Rodnowie, pow. Bartoszyce
10. Danuta KŁONICOWA — kierownik biblioteki w Szkole Podstawowej nr 4 w Olsztynie
11. Anna KRÓL — instruktor WiMBP
12. Krystyna ŁUNIO — kierownik Oddziału Dziecięcego PiMBP w Bartoszycach
13. Irena MACIEJEWSKA — kierownik biblioteki w Szkole Podstawowej nr 4 w Braniewie
14. Iwona POSKROBKO — nauczycielka-polonistka w Szkole Podstawowej nr 17 w Olsztynie
15. Jadwiga PURKIEWICZ — dyrektor PiMBP w Węgorzewie
16. Barbara RZEPNICKA — dyrektor PiMBP w Giżycku
17. Mieczysława SAJKOWSKA — instruktor PiMBP w Szczytnie
18. Irena SUCHTA — kierownik działu Biblioteki Głównej ART w Olsztynie.